

Toimialakatsaus

Teollisuus

Teknoliateollisuus

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	4
Metallien jalostus	9
Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus	14

Metsäteollisuus

Paperiteollisuus	22
Puutuoteteollisuus	29

Muu teollisuus

Kemianteollisuus	35
Elintarviketeollisuus	42
Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus	48

Rakentaminen	53
--------------------	----

Palvelut

Kauppa	56
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	60
Kuljetus ja varastointi	64
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	67
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta, pl. asuntojen omistus	71

Miten Etlan Suhdanne ja Toimialakatsaus tehdään?	75
--	----

Birgitta Berg-Andersson, *teollisuus*, Twitter: @BirgittaBergA1

Ville Kaitila, *palvelut*, Twitter: @VilleKaitila

Hannu Kaseva, *rakentaminen*

Julkistamispäivä: 26.11.2018

Toimitustyö: Laila Riekkinen, taitto: Kimmo Aaltonen, kuvat: Kimmo Aaltonen ja Eija Kauppi

Toimialakatsaus 2018/2

Toimialakatsaus perustuu Suhdanne-vuosikirjassa julkaistuihin toimialaennusteisiin. Toimialakohtaiset ennustenumerot löytyvät Suhdanteen taulukoista, mutta toimialoja ei tarkemmin käsitellä vuosikirjassa. Toimialakatsaus sisältää yksityiskohtaista tietoa eri toimialoilta. Se kattaa teknologiateollisuuden, metsäteollisuuden, kemian- ja elintarviketeollisuuden, tevanake-teollisuuden, rakentamisen sekä yksityisen palvelusektorin.

Etla arvioi syyskuussa julkaistussa ennusteessaan, että koko teollisuuden tuotos kasvaa 4 prosenttia tänä vuonna ja 3,3 prosenttia vuonna 2019. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin alkuperäisen sarjan (2015=100) mukaan koko teollisuuden tuotanto kasvoi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 3,6 prosenttia viimevuotisesta. Teollisuustuotanto saattaa tänä vuonna jäädä hieman odotettua pienemmäksi.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto kasvoi Suomessa kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 6 prosenttia vuodentakaisesta, mikä oli enemmän kuin Saksassa. Elektronisten ja optisten tuotteiden vienti Yhdysvaltoihin ja Saksaan on lisääntynyt tuntuvasti tänä vuonna. Metallien jalostuksen toimialan työn tuottavuus nousi viime vuonna peräti 42 prosenttia ja kohosi siten uusiin huippulukemiin, kun arvonlisäys kasvoi 45 prosenttia vuodentakaisesta. Tuottavuuden kasvu jää tänä vuonna selvästi pienemmäksi, mutta sen odotetaan edelleen pysyvän vahvoissa lukemissa.

Kone- ja metallituoteteollisuuden tilauskanta on kasvanut merkittävästi, mikä kuitenkin on lähinnä uusien laivatilausten ansiota. Suomessa koneiden ja laitteiden tuotanto oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 5,8 prosenttia korkeampi kuin vuoden 2008 vastaavana ajanjaksona. Saksassa tuotantomäärä on nyt vuoden 2008 lukemissa. Myös metallituotteiden valmistuksen kasvuvauhti on tänä vuonna ollut korkeampi kuin EU-maissa keskimäärin. Tullitilastojen mukaan arvoltaan 66 prosenttia moottoriajoneuvoista vietiin tammi-elokuussa Saksaan. Valtaosa autoista päättyi lopulta Yhdysvaltoihin. Moottoriajoneuvojen viennin määrä lisääntyy tänä vuonna hieman syyskuussa arvioitua vähemmän, koska vientimäärä putosi yllättäen hyvin voimakkaasti elokuussa.

Paperiteollisuuden (ml. kartonki ja sellu) huomattavan arvonlisäyksen nousun myötä työn tuottavuus nousi noin 15 prosenttia vuonna 2017. Ennustevuosina tuottavuuden kasvuvauhti jää selvästi tätä hitaammaksi. Puutuoteteollisuuden vienti Algeriaan on tänä vuonna nousut voimakkaasti tuontilisenssien poistumisen myötä. Alan kannattavuus nousee lähivuosina

hieman, kun yksikkötyökustannukset vähenevät ja tuotoksen hinta nousee. Kemianteollisuuden uusien tilausten arvo on nousussa, ja tuotannon odotetaan kääntyvän kasvuun ensi vuonna. Elintarviketeollisuuden vienti kehittyi tänä vuonna heikommin kuin kansainvälinen vientikysyntä, mutta ensi vuonna viennin odotetaan piristyvän. Alan kannattavuus pysyy verrattain heikkona. Tevanake-teollisuuden kannattavuus pysyy sen sijaan hyvänä. Toimialan omavaraisuusaste on korkea.

Arvioimme syyskuussa, että rakentamisen tuotos kasvaa tänä vuonna 4,1 prosenttia ja arvonn lisäys 3,6 prosenttia. Rakentamista ennakoivat suhdanneindikaattorit kuten mm. uudistalojen aloitukset ja lupahakemukset sekä suhdannekyselyt viittaavat rakennusalan ajautuvan taantumaan ensi vuonna. Etenkin asuntotuotannon arvioidaan notkahtavan voimallisesti ensi vuonna, samalla kun maa- ja vesirakentamisen kasvu on hidasta.

Yksityisten palvelutoimialojen tuotos kasvaa 2,2 prosenttia tänä vuonna ja 2,1 prosenttia vuonna 2019. Kaupan alan arvonn lisäyksen kasvutahti hidastuu ensi vuonna vajaan 2 prosenttiin. Myyntiä tukee kuluttajien ostovoiman kasvu, joka perustuu työllisyyden parantumiseen ja palkkojen nousuun. Tukkukaupan kasvu on hidastunut. Koko kaupan alan työn tuottavuuden kasvu pysyy ennustevuosina 2 prosentin tuntumassa.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan näkymät ovat suhteellisen hyvät, mutta toimialan kasvu on hidastumassa. Huoneenkäyttöaste ja ulkomaisten matkailijoiden määrä ovat kääntyneet pie neen laskuun. Samaan aikaan kapasiteetin eli huoneiden määrä on kasvanut. Kuljetuksen ja varastoinnin toimialan kasvu hidastuu tavaraviennin ja rakentamisen hiipumisen myötä.

Rahoitus- ja vakuutusalan arvonn lisäyksen kehitys on hidasta ja volatiilista. Asuntolainojen kannan kasvu on hidastunut, ja uusien lainojen osalta pankkien marginaalien aleneminen on pysähtynyt. Odotukset korkojen noususta ovat voimistuneet. Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan tuotoksen määrän kasvu hidastuu ennustevuosina. Kasvu on keskimäärin 2 prosenttia vuodessa, kiinteistöalalla hieman muita vähemmän. Tuottavuuskasvu on hidasta.

Toimialojen osuudet Suomen teollisuuden jalostusarvosta, bkt:sta ja tavaraviennistä, %

	Teollisuuden jalostusarvo	Bruttokansantuote	Tavaravienti
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	15,3	3,2	11,8
Metallien jalostus	4,9	1,0	12,6
Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus	24,8	5,2	24,3
Paperiteollisuus	8,2	1,7	15,2
Puutuoteteollisuus	3,2	0,7	4,8
Kemianteollisuus	14,2	3,0	19,1
Elintarviketeollisuus	6,4	1,4	2,2
Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus	1,0	0,2	1,2

Lähde: Tilastokeskus. Käyvin hinnoin vuonna 2017.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus

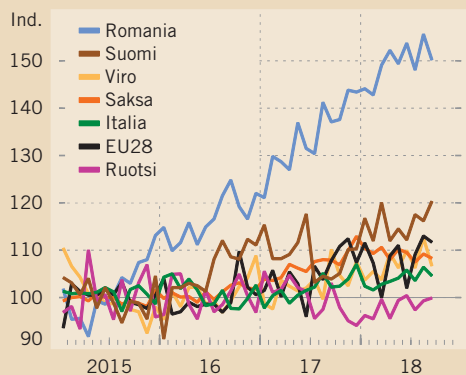
SAKSASSA SÄHKÖ- JA ELEKTRONIikkATEOLLISUUDEN TUOTANTO KASVAA HITAAMMIN KUIN EU-MAISSA KESKIMÄÄRIN

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto Suomessa oli kuluvaan vuoden tammi-syyskuussa peräti 36 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa. Saksan tuotanto oli vajaat 8 prosenttia ja EU-maiden keskimäärin 9 prosenttia korkeammalla tasolla.

Virossa sähkö- ja elektroniikkatuotteiden valmistus lähti hurjaan nousuun vuonna 2010. Monet muut maat ovatkin siirtäneet tuotantoaan muun muassa Viroon. Myös Romanian, Latvian, Liettuan, Puolan ja Bulgarian tuotantomäärät ovat kohonneet huomattavasti. Ruotsissa tuotanto putosi jyrkästi vuosien 2010 ja 2011 vaihteessa, mikä viittaa siihen, että tuotanto on kokonaan lopetettu tai siirretty johonkin muuhun maahan.

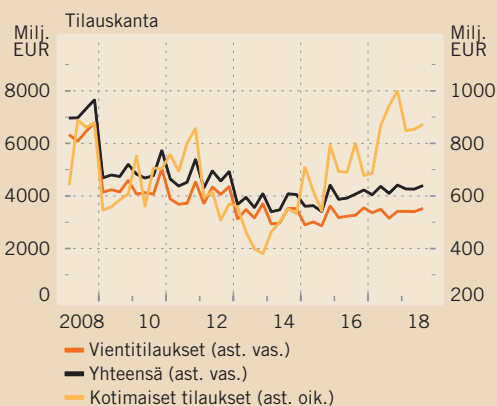
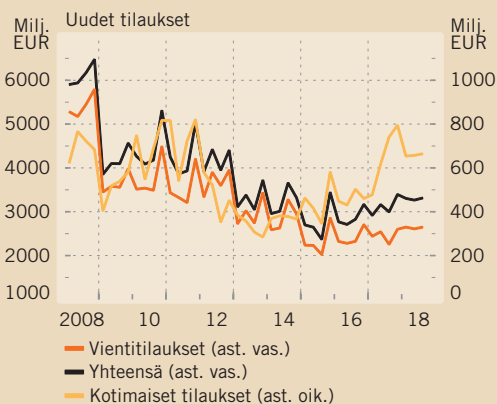
EU:n tuotantomäärä nousi kuluvaan vuoden tammi-syyskuussa kausitasoitettuna 4,8 prosenttia

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas.

Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus. ETLA S18.2/ad108

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Teknologiateollisuus ry, Tulli, Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ad102

vuodentakaisesta. Sähkö- ja elektroniikkatuotteiden valmistusmäärä kohosi Romaniassa 14 prosenttia, Bulgariassa 12 prosenttia ja Portugalissa 10 prosenttia. Alan tuotanto kasvoi 9 prosenttia Itävallassa ja Tsekin tasavallassa, ja 8 prosenttia Latviassa. Kasvua kertyi 7 prosenttia Puolassa, Tanskassa, Unkarissa ja Isossa-Britanniassa. Suomessa ja Espanjassa tuotannon määrä kasvoi 6 prosenttia, Virossa ja Alankomaissa 5 prosenttia, mutta Saksassa vain 3 prosenttia.

Syyskuun ennusteessamme arvioimme, että toimialan tuotos Suomessa lisääntyy 3 prosenttia tänä ja ensi vuonna. On hyvä pitää mielessä, että teollisuustuotannon volyymi-indeksiin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannosta valtaosa menee vientiin. Toimiala jaetaan elektroniikkatuotteisiin (C26) sekä sähkökoneisiin ja -laitteisiin (C27). Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden (toimiala C26) osuus koko tavaraviennin arvosta oli kuluvaan vuoden tammi-elokuussa 5 prosenttia. Sähkölaitteiden (toimiala C27) osuus oli 6,5 prosenttia.

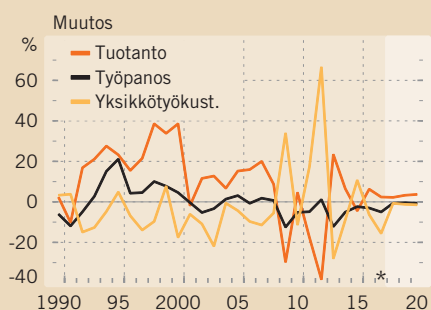
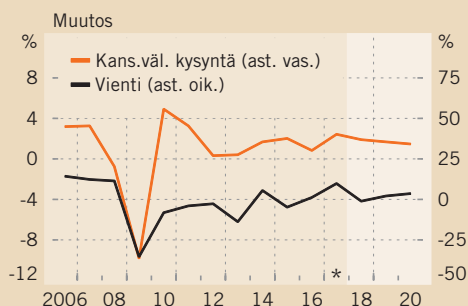
Teknolomiteollisuus ry:n mukaan sähkö- ja elektroniikkateollisuus työllisti Suomessa syyskuun lopussa 2018 noin 38 800 työntekijää, mikä oli vajaat 3 prosenttia edellisvuoden keskiarvoa enemmän. Elektroniikka- ja sähköteollisuuden työpaikoista alle 10 prosenttia voidaan luokitella alihankinnaksi. Ulkomaisesta henkilöstöstä noin 70 prosenttia työskentelee kehittyvissä maissa Aasiassa, Afrikassa, Lähi-idässä, Keski- ja Itä-Euroopassa sekä Latinalaisessa Amerikassa.

MITTAUS-, TESTAUS- JA NAVIGOINTILAITTEIDEN VIENTI ON KASVUSSA

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvaan vuoden tammi-elokuussa 43 prosenttia. Ryhmän vienti väheni arvoltaan 2 prosenttia viimevuotisesta.

Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteet ovat elektroniikkatuotteiden (toimiala C26) suurin alatoimiala. Niiden osuus koko sähkö- ja elektroniikka-

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tulli, OECD, Tilastokeskus.

ETLA S18.2/adl01

Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/adl07

teollisuuden viennin arvosta oli kuluvin vuoden tammi-elokuussa 15 prosenttia ja niiden viennin arvo nousi 10 prosenttia edellisvuodesta.

Viestintälaitteiden (toimiala C263) osuus sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli vajaat 9 prosenttia. Niiden viennin arvo laski

5 prosenttia edellisvuodesta. Säteilylaitteiden sekä sähkölääkintä- ja sähköterapialaitteiden osuus oli vajaat 7 prosenttia. Niiden vienti jäi arvoltaan edellisvuoden lukemiin. Elektronisten komponenttien ja piirilevyjen osuus oli 6,5 prosenttia, ja niiden vienti supistui arvoltaan 18 prosenttia edellisvuodesta.

Keskeiset tunnusluvut

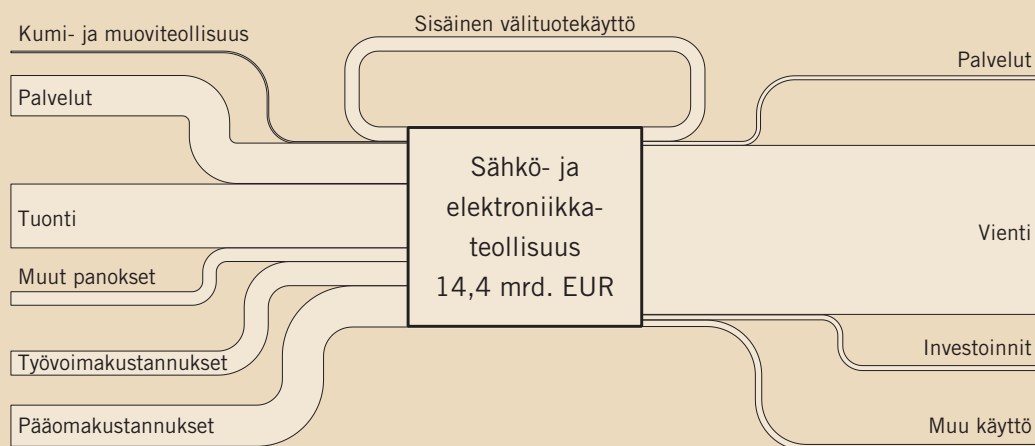
			% -muutos				Keskimäärin	
	2015	2016	2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	2013–17	2018–22 ^E
Vienti	-4,8	1,2	9,8	-1,1	2,1	3,6	-0,8	2,0
Vientihinta	1,8	-3,7	2,1	2,2	1,3	0,9	0,3	0,7
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-4,4	6,3	2,4	2,2	3,3	3,7	6,8	2,7
- Työpanos	-2,4	-3,0	-5,0	-0,6	-0,5	-0,8	-5,5	-0,6
- Työn tuottavuus	-2,1	9,6	7,8	2,9	3,7	4,5	13,6	3,3
- Pääomavaltuutus	-1,8	-2,2	-2,6	-1,4	-1,5	-1,2	-0,5	-1,2
- Kokonaistuottavuus	-0,3	12,1	10,7	4,3	5,3	5,7	13,9	4,6

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden hyödykevirrat vuonna 2017

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/a13h

Tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden osuus oli vajaat 4 prosenttia. Tuoteryhmän viennin arvo oli 16 prosenttia vuodentakaisesta pienempi. Tietokoneiden vienti on lähes kokonaan jälleenvientiä.

Elektroniikkatuotteiden toimitukset Eurooppaan ja Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) vähenivät kuluvan vuoden tammi-elokuussa, mutta vienti sekä Pohjois-Amerikkaan että Väli- Amerikkaan oli vahvassa kasvussa. Viennin kärkeä maista toimitukset lisääntyivät Yhdysvaltoihin ja Saksaan, mutta vähenivät Kiinaan, Venäjälle ja Alankomaihin.

SÄHKÖJOHTOJEN JA KYTKENTÄLAITTEIDEN VIENTI KASVAA VOIMAKKAASTI

Sähkölaitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 57 prosenttia. Sähkö-

laitteiden vienti lisääntyi arvoltaan 8 prosenttia vuodentakaisesta.

Sähkömoottorit, -generaattorit ja -muuntajat ovat sähkölaitteiden suurin alatoimiala. Niiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 39 prosenttia. Ryhmän vienti kasvoi arvoltaan 6 prosenttia vuodentakaisesta. Sähköjohtojen ja kytkentälaitteiden osuus oli runsaat 9 prosenttia, niiden viennin arvo kohosi peräti 27 prosenttia edellisvuodesta. Sähkölampujen ja -valaisimien viennin arvo laski 5 prosenttia, niiden osuus oli 2,5 prosenttia.

Sähkölaitteiden vienti lisääntyi arvoltaan Eurooppaan, Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä), Väli-Amerikkaan sekä Afrikkaan. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan sekä Lähi- ja Keski-itään vähenivät. Kärkeä maista vain vienti Yhdysvaltoihin oli laskussa. Toimitukset Tanskaan kasvoivat poikkeuksellisen paljon.

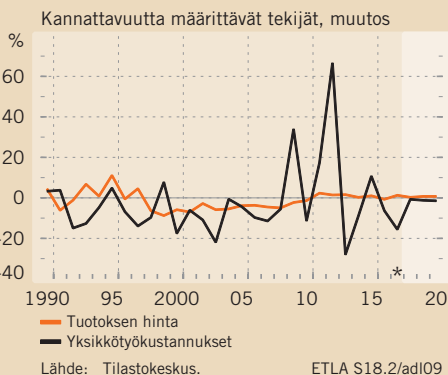
SÄHKÖ- JA ELEKTRONIIKKATEOLLISUUDEN VIENTITILAUKSET OVAT ARVOLTAAN NOUSSEET TUNTUVASTI VUODENTAKAISESTA

Koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin määrä lisääntyi viime vuonna vajaat 10 prosenttia. Tullin tilastojen mukaan alan viennin arvo kasvoi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 4 prosenttia vuodentakaisesta. Viennin määrä nousi Etlän laskelmien mukaan vajaan prosentin. Arvioimme syyskuussa, että alan viennin määrä supistuu noin prosentin tänä vuonna. Ensi vuonna viennin odotetaan elpyvän ja kasvavan noin 2 prosenttia.

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden vientimäärä (toimiala C26) lisääntyi viime vuonna runsaat 7 prosenttia. Tänä vuonna viennin määrä supistuu noin 6 prosenttia. Ensi vuonna viennin odotetaan kääntyvän vajaan 4 prosentin kasvuun.

Sähkölaitteiden viennin määrä (toimiala C27) kasvoi viime vuonna reippaasti, runsaat 12 prosenttia. Alan vienti lisääntyi tänä vuonna noin 4

Kannattavuus

prosenttia, mutta ensi vuonna kasvu jää prosentin tuntumaan.

Teknologiaateollisuuden tilauskantatiedustelun mukaan elektroniikka- ja sähköteollisuuden (tietoliikennelaitteet, sähkökoneet, terveystekno-

logia) uusien vientitilausten arvo nousi heinäsyyskuussa 18 prosenttia vuodentakaisesta ja 2 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Syyskuun lopussa kertyneen tilauskannan arvo oli 12 prosenttia edellisvuotista suurempi.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2018

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Tietokoneet, elektroniset ja optiset tuotteet			
Kaikki maat	2 079	100,0	-2
Eurooppa	1 007	48,4	-5
- EU28	772	37,1	-5
- Euroalue	479	23,1	-4
Kaukoitää	549	26,4	-9
Pohjois-Amerikka	334	16,1	12
Väli-Amerikka	63	3,0	48
Yhdysvallat	315	15,1	16
Kiina	287	13,8	-17
Venäjä	154	7,4	-12
Saksa	132	6,3	21
Alankomaat	109	5,3	-37
Sähkölaitteet			
Kaikki maat	2 745	100,0	8
Eurooppa	1 528	55,7	7
- EU28	1 204	43,9	12
- Euroalue	766	27,9	10
Kaukoitää	694	25,3	25
Lähi- ja Keski-itä	60	2,2	-42
Pohjois-Amerikka	222	8,1	-9
Väli-Amerikka	104	3,8	554
Afrikka	65	2,3	60
Saksa	272	9,9	7
Etelä-Korea	200	7,3	12
Yhdysvallat	195	7,1	-11
Ruotsi	142	5,2	7
Tanska	129	4,7	71

Lähde: Tulli.

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ad11

Toimiala valmistaa tietoliikennelaitteita, sähkökoneita, instrumentteja ja konttorikoneita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	15,3
bruttokansantuotteesta	3,2
tavaraviennistä	11,8

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2017.

Suurimmat yritykset vuonna 2016

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Oyj Nokia Abp	23 945,0	103 000
ABB Oy	2 227,3	4 870
PKC Group Oyj	845,7	21 900
Salcomp Oy	497,0	—
Vaisala	319,1	1 590

¹⁾ Globaali.

Metallien jalostus

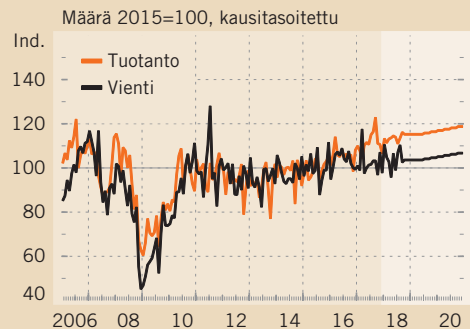
SUOMESSA METALLIEN JALOSTUKSEN TUOTANTO ON TÄNÄ VUONNA KASVANUT VAIN HIEMAN ENEMMÄN KUIN EU:SSA KESKIMÄÄRIN

Teräksen suurimmat tuottajamaat ovat Kiina, Intia, Japani, Yhdysvallat, Venäjä, Etelä-Korea, Saksa, Turkki, Brasilia, Iran, Italia ja Taiwan. Näiden kahdentoista maan yhteenlaskettu osuus koko maailman tuotannosta oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 87 prosenttia. Koko maailman teräksestä hieman yli puolet valmistettiin Kiinassa. Aasian osuus koko maailman tuotannosta oli 70 prosenttia.

EU28-maiden osuus teräksen tuotannosta oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 9,5 prosenttia. Euroopan unionin suurimmat valmistajat ovat Saksan ja Italian lisäksi Ranska, Espanja ja Puola. Suomi on suhteellisen pieni tekijä, mutta se mahtuu kuitenkin maailman 40 suurimman teräksen tuottajamaan joukkoon. Vuonna 2017 Suomi oli sijalla 36.

Kansainvälisen teräsjärjestön (World Steel Association) tilastojen mukaan koko maailman teräksen tuotanto lisääntyi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 4,7 prosenttia viimevuotisesta. EU28-maiden tuotanto nousi keskimäärin 1,3 prosenttia vuodentakaisesta. Suomen valmistusmäärä lisääntyi 1,1 prosenttia. Teräksen valmistus väheni viimevuotisesta Itävallassa, Ranskassa, Puolassa ja Ruotsissa.

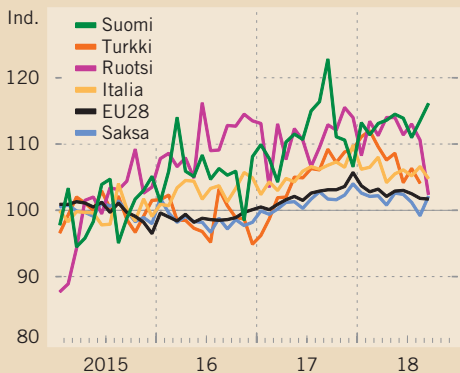
Vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S18.2/ad2702

Metallien jalostuksen tuotanto, 2015=100, kausitas.

Lähde: Eurostat.

ETLA S18.2/ad2708

Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ad2707

Kiinan ja Intian tuotanto nousi 6,1 prosenttia ja koko Aasian lisääntyi 5,5 prosenttia. Etelä-Koreassa teräksen valmistus kasvoi 2 prosenttia, mutta Japanissa vain 0,4 prosenttia vuodentakaisesta.

Pohjois-Amerikan tuotanto kasvoi 3,4 prosenttia. Venäjällä tuotanto nousi vajaat 2 prosenttia ja Ukrainassa vajaan prosentin.

EU28-maiden metallien jalostuksen tuotanto oli vuoden 2018 tammi-syyskuussa vielä keskimäärin 14 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa. Vain Turkin, Itävallan, Alankomaiden, Portugalin, Kreikan, Puolan ja Suomen tuotanto on noussut yli vuoden 2008 tammi-syyskuun tason.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2015	2016	2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	2013–17	2018–22 ^E
Vienti	1,7	3,5	-0,9	1,7	0,0	1,9	1,4	1,9
Vientihinta	-2,1	-8,3	21,9	9,4	4,5	3,2	0,2	4,2
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	22,8	8,1	44,5	19,6	3,1	1,3	20,8	5,5
- Työpanos	-2,9	-1,5	2,1	-0,3	-0,8	-1,2	-2,3	-1,0
- Työn tuottavuus	26,5	9,8	41,6	20,0	3,9	2,6	23,5	6,5
- Pääomavaltuistuminen	0,6	-0,5	-2,4	0,4	0,8	1,1	-0,1	1,0
- Kokonaistuottavuus	25,7	10,3	45,1	19,5	3,0	1,4	23,7	5,4

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Metallien jalostuksen hyödykevirrat vuonna 2017

PANOSKÄYTTÖ

Kemia
Muu metalliteoll.
Energia
Muut panokset
Tuonti
Palvelut
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Metallien
jalostus
9,1 mrd. EUR

TUOTOS

Metallituoteteollisuus
Kone- ja laitteoll.
Muu teollisuus
Vienti
Muu käyttö

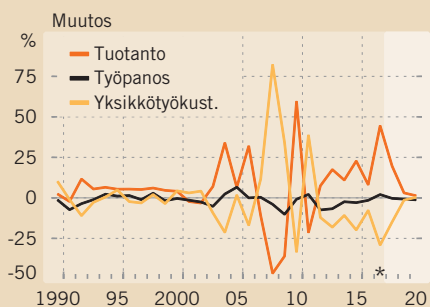
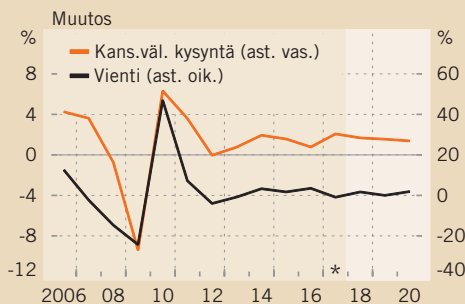
Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/a13f

Suomessa metallien jalostuksen tuotantomäärät ovat kuluvan vuoden aikana kasvaneet vain hieman enemmän kuin EU-maissa keskimäärin. Suomessa kasvua kertyi tammi-syyskuussa 1,1 prosenttia vuodentakaisesta ja EU:ssa keskimäärin 0,9 prosenttia. Ruotsissa alan tuotanto lähti erittäin voimakkaaseen nousuun vuoden 2015 alussa. Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa kasvua kertyi saman verran kuin EU:ssa keskimäärin. Puolassa, Turkissa ja Itävallassa tuotanto lisääntyi tammi-syyskuussa runsaat 4 prosenttia vuodentakaisesta, Kreikassa vajaat 4 prosenttia, Portugalissa vajaat 3 prosenttia, Espanjassa 2 prosenttia ja Italiassa sekä Saksassa vajaan prosentin. Alankomaissa ja Ranskassa tuotanto jäi edellisvuotista pienemmäksi.

Etlä arvioi syyskuussa, että Suomen metallien jalostuksen tuotos kasvaa 2 prosenttia tänä ja ensi vuonna.

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

ETLA S18.2/ad2701

KOKO MAAILMAN TERÄKSEN KULUTUS HIDASTUU ENSI VUONNA RUNSAASEEN PROSENTTIIN

Koko maailman teräksen kulutus kasvaa 3,9 prosenttia vuonna 2018 kansainvälisen teräsjärjestön (The World Steel Association) lokakuussa 2018 tehdyn arvion mukaan. Ensi vuonna kasvuvauhti hidastuu 1,4 prosenttiin. Poislukien Kiina, maailman kulutus kasvaa tänä vuonna 2,1 prosenttia ja ensi vuonna 2,7 prosenttia. Kiinan osuus koko maailman terästuotteiden kokonaiskulutuksesta oli viime vuonna 46 prosenttia ja tänä vuonna osuus nousee 47 prosenttiin. Teräksen kysyntä Kiinassa jää vuonna 2019 edellisvuoden lukemiin.

Kehittyneiden maiden teräksen kysyntä kasvaa prosentin vuonna 2018 ja 1,2 prosenttia vuonna 2019. Yhdysvalloissa teräksen kysynnän kasvu hidastuu tänä vuonna 2,3 prosenttiin ja ensi vuonna 1,3 prosenttiin. Japanissa teräksen kysyntä jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin ja kasvaa vain puolisen prosenttia ensi vuonna. EU-maiden teräksen kysyntä lisääntyy 2,2 prosenttia tänä vuonna ja 1,7 prosenttia ensi vuonna. Saksassa kulutus kasvaa 0,5 prosenttia tänä vuonna ja 1,7 prosenttia ensi vuonna. Italiassa teräksen kulutus kasvaa vajaat 4 prosenttia vuonna 2018 ja prosentin vuonna 2019.

Toimiala valmistaa rautaa, terästä, rautaseoksia, putkia, värimetalleja ja valumetalleja.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	4,9
bruttokansantuotteesta	1,0
tavaraviennistä	12,6

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2017.

Suurimmat yritykset vuonna 2016

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Outokumpu Oyj	5 690,0	11 000
SSAB Suomi Oy	1 720,0	3 940
Luvata Oy	1 477,0	—
Norilsk Nickel Harjavalta Oy	665,0	281
Kuusakoski Group Oy	494,4	2 510

¹⁾ Globaali.

Kehittyvien maiden teräksen kysyntä (poislukien Kiina) kasvaa 3,2 prosenttia vuonna 2018 ja 3,9 prosenttia vuonna 2019. Intiassa teräksen kysyntä kasvaa ensi vuonna 7,3 prosenttia. Venäjällä teräksen kulutuksen kasvuvauhti jää alle puolen prosentin. Keski- ja Etelä- Amerikassa kysyntä kasvaa runsaat 4 prosenttia vuonna 2019.

Rakennussektori (ml. infrastruktuuri) on suurin teräksen loppukäyttäjä, sen osuus koko maailman teräksen tuotannosta on hieman yli puolet. Noin 15 prosenttia käytetään mekaanisten koneiden valmistamiseen, noin 12 prosenttia autoteollisuuteen ja noin 11 prosenttia metallituotteisiin. Muiden kulkuneuvojen osuus teräksen kulutuksesta on noin 5 prosenttia, sähkölaitteiston 3 prosenttia ja kulutustavaroiden niinkään 3 prosenttia.

VIENTI JAPANIIN, KIINAAN JA NORJAAN ON TÄNÄ VUONNA KASVANUT MERKITTÄVÄSTI

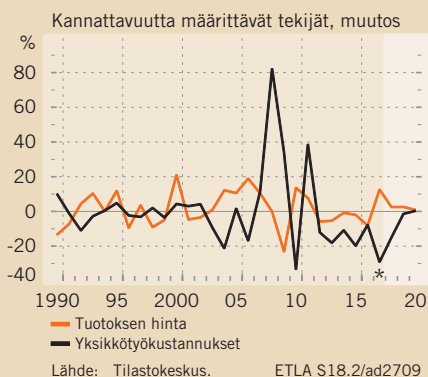
Toimialan viennin arvo kohosi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 11 prosenttia edellisvuodesta. Viennin määrä nousi runsaan prosentin viimevuotisesta, koska metallien jalostuksen vientihinat kohosivat samanaikaisesti keskimäärin vajaat 9 prosenttia vuodentakaisesta.

Arvioimme syyskuussa, että metallien jalostuksen vienti kääntyy tänä vuonna vajaan 2 prosentin kasvuun. Ensi vuonna vientimäärä jäänee tämän vuoden lukemiin.

Yhdysvallat ilmoitti maaliskuun alkupuolella, että maa ottaa käyttöön teräs- ja alumiinitullit. Terästulli on 25 prosenttia ja alumiinitulli on 10 prosenttia. Tullit astuivat voimaan kesäkuussa koskien EU-maita.

Kylmävalssatut levytuotteet ruostumattomasta teräksestä oli viime vuonna Suomen viidennek-

Kannattavuus

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2018

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	5 560	100,0	11
Eurooppa	4 481	80,6	6
- EU28	3 936	70,8	6
- Euroalue	2 741	49,3	5
Kaukoit	673	12,1	44
Pohjois-Amerikka	328	5,9	24
Alankomaat	1 109	20,0	6
Saksa	1 079	19,4	4
Ruotsi	652	11,7	11
Japani	321	5,8	43
Yhdysvallat	252	4,5	23
Sveitsi	244	4,4	-17
Kiina	215	3,9	45
Iso-Britannia	198	3,6	14
Italia	194	3,5	16
Norja	179	3,2	54

Lähde: Tulli.

si tärkein vientituote. Niiden osuus koko metallien jalostuksen viennistä oli viidennes. Kylmävalssatuista levytuotteista 93 prosenttia vietiin viime vuonna Eurooppaan, 4,5 prosenttia Aasiaan ja alle prosentin Yhdysvaltoihin.

Sinkki oli vuonna 2017 koko vientimme neljänneksitoista tärkein vientituote, sen osuus metallien jalostuksen viennistä oli vajaat 9 prosenttia.

Kuumavalssatut levytuotteet ruostumattomasta teräksestä oli Suomen koko tavaraviennin viidenneksitoista tärkein tuote. Niiden osuus metallien jalostuksen viennistä oli vajaat 8 prosenttia. Kuumavalssatuista levytuotteista 93 prosenttia vietiin viime vuonna Eurooppaan ja 6 prosenttia Aasiaan. Pohjois-Amerikan osuus oli 0,2 prosenttia.

Muokkaamattoman kuparin osuus metallien jalostuksen viennistä oli runsaat 6 prosenttia, muokkaamattoman nikkelin osuus oli runsaat 5 prosenttia ja kullan osuus niinkään runsaat 5 prosenttia. Alumiinituotteiden osuus oli runsaat 2 prosenttia.

METALLIEN JALOSTUKSEN TYÖN TUOTTAVUUS NOUSI VIIME VUONNA HUIPPULUKEMIIN

Teknologiateollisuus ry:n mukaan suomalaiset metallien jalostusyritykset työllistivät kuluvan vuoden syyskuun lopussa noin 16 500 työntekijää Suomessa, mikä oli noin 2 prosenttia edellisvuoden keskiarvoa enemmän. Metallien jalostuksen työpaikoista noin 30 prosenttia voidaan luokitella alihankinnaksi. Ulkomaisesta henkilöstöstä noin 70 prosenttia työskentelee Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa.

Alan tuottavuus oli korkea vuonna 2006, minkä jälkeen se putosi jyrkästi. Vuodesta 2011 tuottavuus on ollut vahvassa nousussa, kun arvonlisäys on kasvanut ja työllisyys samanaikaisesti vähentynyt. Tuottavuus nousi tuntuvasti vuonna 2015 ja oli hieman korkeampi kuin huippua edeltävinä vuosina 2004–2005. Vuonna 2016 tuottavuus nousi edelleen. Viime vuonna toimialan tuottavuus ylitti edellisen, vuoden 2006 huipun ja kohosi uusiin huippulukemiin, kun arvonlisäys kasvoi peräti 45 prosenttia vuodentakaisesta.

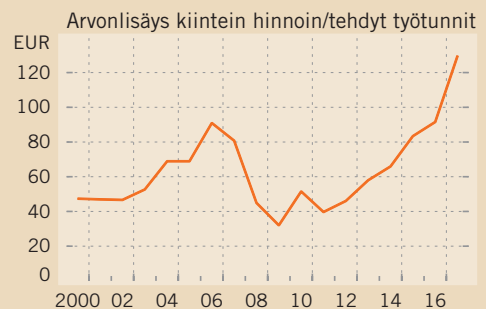
Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ad2710

Työn tuottavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ad2712

Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus

Kone- ja metallituoteteollisuus työllisti Teknologia-teollisuus ry:n mukaan 134 500 henkilöä Suomessa syyskuun lopulla vuonna 2018, mikä oli noin 5 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna keskimäärin. Vuonna 2016 alan yritykset työllistivät runsaat 122 000 henkilöä Suomessa ja vajaat 128 100 henkilöä ulkomaisissa tytäryrityksissä. Vajaa puolet ulkomaisesta henkilöstöstä sijaitsee kehittyneissä maissa Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa.

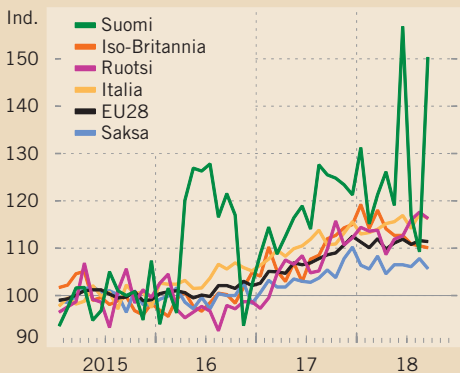
Kone- ja metallituoteteollisuuden (koneet, metallituotteet, kulkuneuvot) uusien vientitilausten arvo nousi huhti-syyskuussa 34 prosenttia vuodentakaisesta. Edellisestä neljänneksestä kasvua kertyi arvoltaan 5 prosenttia. Kone- ja metallituoteteollisuuden vientitilaukanta oli syyskuun lopulla 26 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuotta aiemmin ja 9 prosenttia suurempi kuin edellisellä neljänneksellä.

KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS

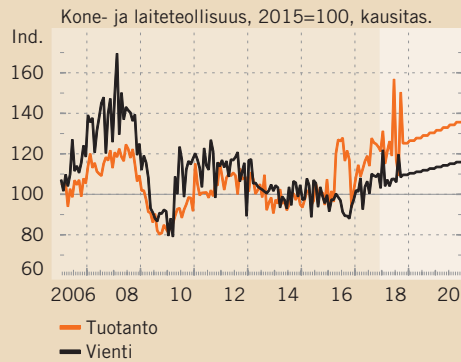
Koneteollisuuden tuotanto on tänä vuonna kasvanut Suomessa selvästi enemmän kuin EU-maissa keskimäärin

EU28-maissa koneiden ja laitteiden tuotantomäärä oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa keskimäärin edelleen 3 prosenttia vuoden 2008 tammi-syyskuun tasoa matalampi. Tuotanto on noussut selvästi vuoden 2008 tasoa korkeammalle Bulgariassa, Virossa, Latviassa, Liettuaissa, Unkarissa, Turkissa, Alankomaissa, Itävallassa, Tsekin tasavallassa, Puolassa, Romaniassa, Belgiassa, Tanskassa, Portugalissa ja Norjassa.

Koneiden ja laitteiden tuotanto, 2015=100, kausitas.

Vienti ja tuotanto

Metallituoteteollisuus, 2015=100, kausitas.

Suomessa koneiden tuotanto oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 5,8 prosenttia korkeampi kuin vuoden 2008 vastaavana ajanjaksona. Tuotantomäärä on nyt Saksassa vuoden 2008 lukemissa. Koneteollisuudessa tuotantomäärät ovat vuoden 2008 lukuihin verrattuna vielä huomattavasti pienemmät Kreikassa, Italiassa, Ruotsissa, Isossa-Britanniassa, Espanjassa ja Ranskassa.

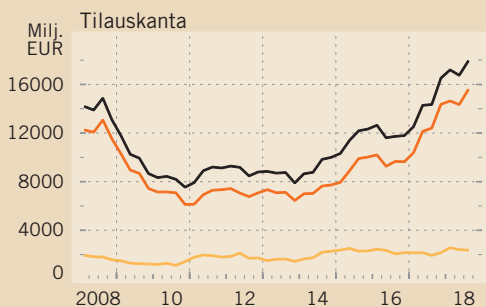
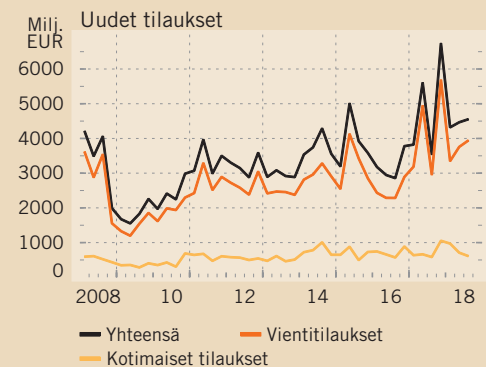
Kuluvan vuoden aikana EU-maiden tuotanto on kasvanut tuntuvasti vuodentakaisesta, mutta ei juurikaan edellisistä kuukausista. Toisin sanoen näyttää siltä, että kasvu on pysähtymässä. Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa koneiden ja laitteiden tuotanto nousi EU-maissa kausitasoitettuna ja työpäiväkorjattuna keskimäärin 4,8 prosenttia vuodentakaisesta. Saksassa tuotanto nousi 3,4 prosenttia.

Suomessa alan tuotanto lisääntyi 9,5 prosenttia. Etlä arvioi syyskuun ennusteessaan, että koneiden ja laitteiden tuotanto kasvaa noin 8 prosenttia tänä vuonna ja 4 prosenttia ensi vuonna. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Koneiden ja laitteiden viennin määrä kääntyi vihdoin kasvuun vuoden 2017 alussa ja viime vuonna kasvu kertyi 10,9 prosenttia edellisvuodesta. Arvioimme, että alan vientimäärä lisääntyy noin 4 prosenttia tänä vuonna. Ensi vuonna viennin odotetaan kasvavan noin 2,5 prosenttia.

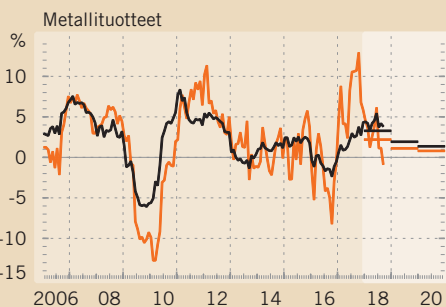
Toimitukset tärkeimmälle markkina-alueelle Eurooppaan lisääntyivät kuluvan vuoden tammi-elokuussa arvoltaan 5 prosenttia vuodentakais-

Tilaukset

ETLA S18.2/ad28klm02

Hintojen muutos

ETLA S18.2/ad28klm07

ta. Vienti toiseksi tärkeimmälle markkina-alueelle Aasiaan kasvoi 8 prosenttia. Vienti Pohjois-Amerikkaan lisääntyi arvoltaan 4 prosenttia. Vienti Lähi- ja Keski-itään sekä Oseaniaan nousi huomattavasti edellisvuodesta.

Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden osuus koneeteollisuuden viennistä oli 22 prosenttia kuluvaan vuoden tammi-elokuussa. Viennin arvo nousi 11 prosenttia vuodentakaisesta. Toimitukset kärkimaihin Australiaan, Kanadaan ja Intiaan olivat

Keskeiset tunnusluvut

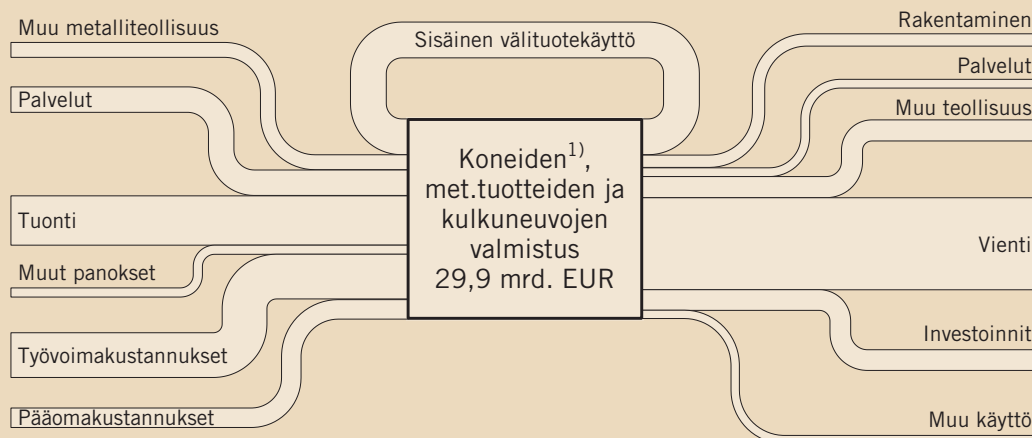
	2015	2016	% -muutos		2019 ^E	2020 ^E	Keskimäärin	
	2015	2016	2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	2013–17	2018–22 ^E
Vienti	4,5	-9,7	25,4	5,9	10,1	2,1	3,9	4,7
Vientihinta	0,9	0,6	1,2	0,9	0,6	0,6	1,0	0,6
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	2,5	-0,5	4,7	10,4	6,3	2,8	-1,1	5,0
- Työpanos	0,0	-0,1	3,4	3,4	0,5	-0,1	-0,4	0,6
- Työn tuottavuus	2,5	-0,5	1,3	6,8	5,8	3,0	-0,7	4,4
- Pääomavaltaituminen	0,0	-0,1	-0,9	-1,0	0,3	0,6	0,1	0,3
- Kokonaistuottavuus	2,6	-0,4	2,3	7,8	5,5	2,4	-0,8	4,1

Lähteet: Tilastokeskus, Tullii, Etla.

Koneiden, met.tuotteiden ja kulkuneuvojen valmistuksen hyödykevirrat vuonna 2017

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

1) ml. koneiden korjaus.

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/a13i

erityisen vahvassa kasvussa. Vienti Yhdysvaltoihin, Venäjälle ja Ruotsiin väheni.

Maa- ja metsätaloustekniikan osuus koneiteollisuuden viennistä oli 13 prosenttia, niiden vienti kohosi 14 prosenttia edellisvuodesta. Nosto- ja siirtolaitteiden osuus toimialan viennistä oli vajaat 12 prosenttia. Vientitoimitusten arvo nousi 2 prosenttia viimevuotisesta. Paperikoneiden vienti kohosi arvoltaan 16 prosenttia, ryhmän osuus oli 9 prosenttia.

METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS

Metallituotteiden tuotannon kasvuvauhti oli tammi-syyskuussa nopeampi Suomessa kuin Saksassa, Ruotsissa ja Virossa

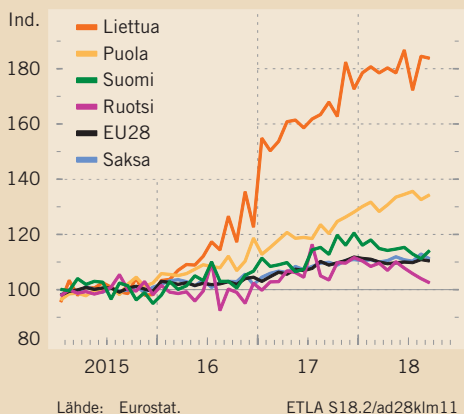
EU28-maiden metallituotteiden tuotanto oli vielä kuluvan vuoden tammi-syyskuussa keskimäärin 6 prosenttia alemmalla tasolla kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2008. Suomessa tuotanto oli 25 prosenttia ja Ruotsissa 23 prosenttia pienempi, mutta Saksassa 12 prosenttia suurempi.

Metallituotteiden tuotanto on viimeisen neljän vuoden aikana kulkenut lähellä EU:n keskimääräistä kehitystä Alankomaissa, Ranskassa, Espanjassa, Italiassa ja Saksassa. Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa tuotanto kasvoi EU-maissa

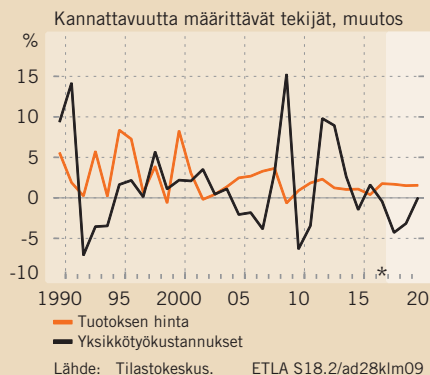
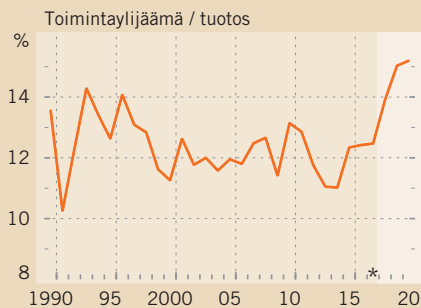
keskimäärin 3,3 prosenttia, Liettuassa metallituotteiden tuotannon nousu on erittäin voimakasta, kasvua kertyi 13 prosenttia vuodentakaisesta. Puolassa tuotanto lisääntyi 12 prosenttia, Unkarissa 11 prosenttia, Itävallassa 8 prosenttia, Norjassa 7 prosenttia, Tsekin tasavallassa 6 prosenttia ja Latviassa 5 prosenttia.

Metallituotteiden tuotanto on useiden vuosien aikana kehittynyt samaa tahtia Ruotsissa ja Suomessa. Vuoden 2012 lopulla määrät putosivat selvästi. Tänä vuonna kasvuvauhti Suomessa oli kuitenkin selvästi korkeampi kuin Ruotsissa. Suomessa alan tuotanto kohosi tammi-syyskuussa kausitasoitettuna vajaat 4 prosenttia vuodentakaisesta. Ruotsissa ja Virossa tuotanto kehittyi sen sijaan heikommin kuin EU-maissa keskimäärin, kasvua kertyi vajaat 2 prosenttia.

Metallituotteiden tuotanto, 2015=100, kausitas.

Kannattavuus

Arvioimme syyskuun ennusteessamme, että metallituotteiden tuotanto Suomessa kasvaa tänä vuonna 5 prosenttia ja ensi vuonna 4 prosenttia.

Metallituotteiden viennin arvo kasvoi tammi-elokuussa 2 prosenttia vuotta aikaisemmasta. Eurooppa on metallituotteiden tärkein markkina-alue. Vienti Eurooppaan lisääntyi 4 prosenttia. Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) supistui arvoltaan 36 prosenttia viimevuotisesta. Metallituotteiden vienti Pohjois-Amerikkaan kasvoi peräti 67 prosenttia edellisvuodesta.

Arvioimme syyskuussa, että metallituotteiden viennin määrä kääntyy tänä vuonna 6 prosentin kasvuun. Ensi vuonna kasvuvauhdin odotetaan hieman hidastuvan 5 prosenttiin.

KULKUNEUVOJEN VALMISTUS

Kiina, Korea ja Japani ovat suurimmat laivanrakentajamaat

Kiina nousi vuonna 2017 jälleen maailman johtavaksi laivanrakennusmaaksi 35 prosentin tuotanto-osuudellaan. Etelä-Korea oli toiseksi suurin laivanrakentajamaa, sen osuus oli 31 prosenttia. Kolmannella sijalla oli Japani 20 prosentin osuudellaan. EU28-maiden osuus laivatuoannosta oli 6 prosenttia ja Filippiinien osuus 3 prosenttia. Valtaosa Aasian maiden laivanrakennuksen tuotannosta on bulkialuksia, tankkereita, tavallisia rahtilaivoja sekä konttilaivoja.

Bulkialusten osuus koko maailman uusista laivatilauksista oli 46 prosenttia vuonna 2017. Tankkereiden osuus oli 40,7 prosenttia ja konttilaivojen 8,8 prosenttia. Muiden laivojen osuus kaikista uusista laivatilauksista oli 4,3 prosenttia.

Kiinan osuus uusista tilauksista vuonna 2017 oli 41 prosenttia ja Etelä-Korean 39 prosenttia. Euroopan tärkeimmät laivanrakennusmaat ovat Italia, Saksa, Ranska, Suomi, Venäjä, Espanja ja Kroatia.

Eurooppalaiset telakkayhtiöt Fincantieri ja Meyer dominoivat risteilyalusten ja automatkustajalaivojen markkinoita. Kiinalaisten MV Werftin ja China State Shipbuilding Corporation (CSSC) -yhtiön osuudet markkinoista ovat pienet. Fincantierin osuus risteilijärakentamisesta on yli puolet.

Koneteollisuus valmistaa mm. voimakoneita, massa- ja paperikoneita, hissejä, nosto- ja siirtolaitteita, maa- ja metsätalouskoneita sekä kaivos- ja louhintakoneita.

Metallituoteteollisuus valmistaa mm. metallirakenteita, höyrykattiloita, lukkoja ja saranointa, työkaluja sekä keskilämmityskattiloita.

Kulkuneuvojen valmistuksen tärkeimmät tuoteryhmät ovat laivat, autot ja perävaunut.

Toimialan osuus Suomen¹⁾ %

teollisuuden jalostusarvosta	24,8
bruttokansantuotteesta	5,2
tavaraviennistä	24,3

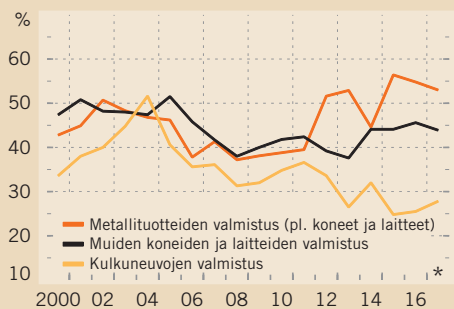
¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2017.

Suurimmat yritykset vuonna 2016

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Kone Oyj	8 784,3	50 900
Wärtsilä Oyj Abp	4 801,0	18 300
Cargotec Oyj	3 513,7	11 200
Valmet Oyj	2 926,0	12 300
Metso Oyj	2 586,0	12 100

¹⁾ Globaali.

Omaparaisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ad28klm10

Rauman telakka on syksyllä solminut kaksi aiesopimusta

Turun telakan tilauskirjat ulottuvat nyt vuoteen 2024 asti. Meyer Turun telakka sai kesällä 2015 neljä uutta risteilijätilausta. TUI Cruises tilasi kaksi risteilyalusta, joista toinen toimitettiin huhtikuussa 2018 ja toinen toimitetaan toukokuussa 2019. Carnival Corporation puolestaan tilasi Meyeriltä neljä risteilijää, joista kaksi rakennetaan Saksassa ja kaksi Suomessa. Turun telakalla ra-

kennettävät risteilijät valmistuvat vuosina 2019 ja 2021.

Carnival Corporation tilasi syyskuussa 2016 vielä kolme LNG-risteilijää, joista kaksi rakennetaan Turussa ja yksi Saksassa. Turun tilauskannassa olevat valmistuvat vuosina 2020 ja 2022. Loka-kuussa 2016 Royal Caribbean Cruises tilasi kaksi risteilijää, jotka toimitetaan vuosina 2023 ja 2024.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2018

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %		Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Metallituotteet				Moottoriajoneuvot, perävaunut ja puoliperävaunut			
Kaikki maat	892	100,0	2	Kaikki maat	2 567	100,0	32
Eurooppa	714	80,1	4	Eurooppa	2 421	94,3	35
- EU28	521	58,5	4	- EU28	2 167	84,4	41
- Euroalue	234	26,2	3	- Euroalue	1 918	74,7	55
Kaukoitā	54	6,0	-36	Pohjois-Amerikka	68	2,6	5
Pohjois-Amerikka	67	7,5	67	Saksa	1 691	65,9	67
Ruotsi	180	20,2	-3	Ruotsi	181	7,0	-19
Venäjä	104	11,7	0	Venäjä	155	6,0	9
Norja	66	7,4	17	Norja	90	3,5	-17
Yhdysvallat	55	6,2	16	Viro	64	2,5	-3
Viro	54	6,1	-3				
Koneet ja laitteet				Muut kulkuneuvot			
Kaikki maat	5 327	100,0	7	Kaikki maat	1052	100,0	-35
Eurooppa	3 202	60,1	5	Eurooppa	965	91,8	-37
- EU28	2 430	45,6	5	- EU28	883	84,0	-39
- Euroalue	1 528	28,7	1	- Euroalue	731	69,5	-46
Kaukoitā	811	15,2	8	Pohjois-Amerikka	48	4,6	56
Lähi- ja Keski-itā	147	2,8	48	Saksa	564	53,6	13
Pohjois-Amerikka	500	9,4	4	Kypros	128	12,2	-44
Etelā-Amerikka	205	3,9	10	Tanska	69	6,6	3 999
Afrikka	189	3,5	23	Ruotsi	65	6,2	-5
Oseania	194	3,6	38	Norja	51	4,8	1
Venäjä	466	8,8	3				
Ruotsi	426	8,0	13				
Saksa	403	7,6	4				
Yhdysvallat	395	7,4	1				
Kiina	389	7,3	10				

Lähde: Tulli.

Saksalainen TUI Cruises tilasi kuluvan vuoden helmikuussa risteilyaluksen Turun telakalta. Alus toimitetaan vuonna 2023.

Rauma Marine Constructions Oy:n ensimmäinen uudislaivatilauks, matkustaja-autolautta, toimitettiin Tanskaan kesällä. Lokakuussa 2018 Rauman telakka ja Tallink tekivät aiesopimuksen 250 miljoonan euron arvoisen matkustaja-autolautan rakentamisesta. Lisäksi Suomen puolustusvoimat ja Rauman telakka allekirjoittivat aiesopimuksen marraskuussa 2018 neljän taistelualuksen rakentamisesta.

Helsingin telakan tilaukseen on vielä arkinen jäätämurtava säiliöalus, joka toimitetaan Kreikkaan kuluvan vuoden lopulla.

Yhdysvalloissa uusien henkilöautojen rekisteröinnit lisääntyivät runsaan prosentin kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa

Koko maailman uusien henkilöautojen rekisteröinnit lisääntyivät 3,7 prosenttia kuluvan vuoden alkupuoliskolla. Kiinan osuus uusien autojen myynnistä oli 28 prosenttia, kun rekisteröinnit lisääntyivät 6,1 prosenttia edellisvuodesta. EU-maiden osuus oli 21 prosenttia, rekisteröinnit lisääntyivät 2,9 prosenttia vuodentakaisesta. Isossa-Britanniassa rekisteröinnit kuitenkin vähenivät 6,3 prosenttia. Yhdysvaltojen osuus oli 17,3 prosenttia ja siellä uusien autojen myynti nousi 1,4 prosenttia. Venäjällä rekisteröinnit nousivat 19 prosenttia tammi-kesäkuussa 2018, maan osuus oli 2 prosenttia. Rekisteröinnit supistuivat Turkissa, Japanissa ja EFTA-maissa.

Euroopassa autojen suurimmat markkina-alueet ovat Saksa, Iso-Britannia, Venäjä, Ranska, Italia ja Espanja. Euroopassa on vajaat 300 autotehdasta, joista 225 EU:ssa. Saksassa on 42 tehdasta, Ranskassa ja Isossa-Britanniassa on kummassakin 33 tehdasta, Venäjällä on 36 ja Italiassa 25 tehdasta. Puolassa on 15 autotehdasta, Espanjassa on 14 ja Ukrainassa on 9 tehdasta. EU:ssa autoteollisuus työllistää runsaat 10 prosenttia tehdasteollisuuden työntekijöistä.

Koko maailman henkilöautojen tuotanto kasvoi tammi-kesäkuussa 2018 2,2 prosenttia vuodentakaisesta. EU-maiden osuus oli 22 prosenttia, ja niiden tuotanto lisääntyi 1,6 prosenttia. Suurimmat tuottajamaat olivat Kiina (osuus tuotannosta 28 prosenttia), Japani ja Yhdysvallat (osuus 10 prosenttia), Saksa (vajaat 7 prosenttia) sekä Intia ja Etelä-Korea (noin 5 prosenttia). Venäjällä tuotanto nousi 16,5 prosenttia, maan osuus oli vajaat 2 prosenttia.

EU-maiden henkilöautojen vienti Euroopasta väheni vuoden 2018 alkupuoliskolla arvoltaan 0,3 prosenttia, mutta kasvoi määrältään 6 prosenttia. EU-maissa valmistetuista henkilöautoista Yhdysvaltoihin suuntautuneen viennin määrä lisääntyi 3,3 prosenttia. Niiden osuus viennistä oli 20,1 prosenttia. Autojen vienti Kiinaan (osuus 9,9 prosenttia) lisääntyi 4,5 prosenttia. Toimitukset Turkkiin nousivat 4,9 prosenttia, osuus viennistä oli 8 prosenttia. Vienti Japaniin (osuus 5,0) kohosi 5,9 prosenttia. Toimitukset Sveitsiin vähenivät, maan osuus oli 4,8 prosenttia.

Moottoriajoneuvojen vienti kasvaa tänä vuonna, ja muiden kulkuneuvojen vienti vähenee viimevuotisesta

Henkilöautojen vienti Suomesta oli huipussaan vuosina 2006–2008 jälleenviennin ansiosta. Vuonna 2008 vietiin 121 503 kappaletta henkilöautoja, joista suurin osa oli jälleenvientiä Venäjälle. Autojen vienti putosi 35 422 kappaleeseen vuonna 2009, kun talouden taantuma iski. Vuonna 2015 henkilöautojen vienti kohosi 87 392 kappaleeseen, mutta vuonna 2016 autojen vienti laski 57 330 kappaleeseen autotehtaan muutostöiden takia. Viime vuonna autoja vietiin 98 473 kappaletta.

Mercedes-Benz A-sarjan autojen sarjatuotanto aloitettiin Uudenkaupungin autotehtaalla elokuussa 2013. Uuden A-sarjan tuotanto käynnistyi heinäkuussa 2018. Mercedes-Benzin GLC-mallin tuotanto aloitettiin helmikuussa 2017, ja tehdas siirtyi viime vuoden heinäkuussa kolmeen työvuoroon kovan kysynnän vuoksi. GLC-katumaastureita on valmistettu jo 100 000 kappaletta

Uudenkaupungin tehtaalla. Tällä hetkellä auto-
tehtaalla työskentelee noin 4 500 henkilöä.

Autojen kysyntä- ja vientinäköymät ovat edelleen
hyvät. Ainoa uhka on Yhdysvaltojen mahdollinen
lisävero Euroopassa valmistetuille autoille. Jos 25
prosentin autotullit toteutuisivat, kysyntänäköymät
heikentyvät selvästi, koska arviolta noin puolet
tuotannosta menee Saksan kautta Yhdysvaltoi-
hin. Syyskuussa tehty ennustemme perustuu
kuitenkin oletukseen, ettei uhka toteudu, koska
emme ota kantaa poliittisten päätösten todennä-
köisyyteen.

Kulkuneuvojen osuus koko tavaraviennin arvosta
oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 8,6 pro-
senttia. Moottoriajoneuvojen osuus kulkuneu-
voteollisuuden viennin arvosta oli 71 prosenttia
ja muiden kulkuneuvojen osuus 29 prosenttia.
Moottoriajoneuvojen viennistä 71 prosenttia oli
henkilöautojen vientiä. Tavarankuljetukseen tar-
koitettujen moottoriajoneuvojen osuus oli 10
prosenttia.

Kulkuneuvojen viennin määrä kääntyi viime
vuonna 65 prosentin kasvuun, kun moottoriajo-
neuvojen vienti lisääntyi 60,8 prosenttia. Arvi-
oimme syyskuussa, että kulkuneuvoteollisuuden
vienti kasvaa tänä vuonna vajaat 9 prosenttia.
Etlä arvioi, että moottoriajoneuvojen viennin mää-
rä lisääntyy noin 26 prosenttia viimevuotisesta,
kun tuotannossa ovat sekä Mercedes Benz GLC-
katumaasturi että uusi Mercedes-Benz A-sarjan
malli. Muiden kulkuneuvojen vienti jää runsaat
20 prosenttia viimevuotista pienemmäksi. Tam-
mi-elokuussa moottoriajoneuvojen viennin määrä
nousi 32 prosenttia viimevuotisesta, mutta mui-
den kulkuneuvojen vienti supistui 35 prosenttia.

Koko kulkuneuvoteollisuuden tuotanto kasvaa
tänä vuonna noin 14 prosenttia, kun moottoriajo-
neuvojen tuotos nousee 5 prosenttia ja muiden
kulkuneuvojen valmistus lisääntyy runsaat 20
prosenttia.

Arvioimme syyskuussa, että koko kulkuneuvote-
ollisuuden vienti kasvaa noin 21 prosenttia vuon-
na 2019, kun sekä moottoriajoneuvojen vienti
että muiden kulkuneuvojen vienti lisääntyy run-
saat 21 prosenttia tämänvuotisesta. Moottoriajo-
neuvojen valmistus lisääntyy noin 12 prosenttia
ja muiden kulkuneuvojen tuotanto 7 prosenttia.
Koko toimialan tuotanto kasvaa siten 9 prosenttia.

Paperiteollisuus

PAPERITEOLLISUUDEN TUOTANTO KASVAA SUOMESSA KOVAA VAUHTIA

Paperiteollisuuden tuotanto on enenevässä määrin siirtymässä Aasiaan ja Etelä-Amerikkaan lähemmäs kasvavia markkinoita. Aasian osuus koko maailman paperin ja kartongin kulutuksesta oli 48,9 prosenttia vuonna 2016. Euroopan osuus oli 22,9 prosenttia, Pohjois-Amerikan 18,2 prosenttia ja Latinalaisen Amerikan 7,1 prosenttia. Afrikan osuus koko maailman paperin kulutuksesta oli 2 prosenttia. Oseanian osuus oli 1,2 prosenttia.

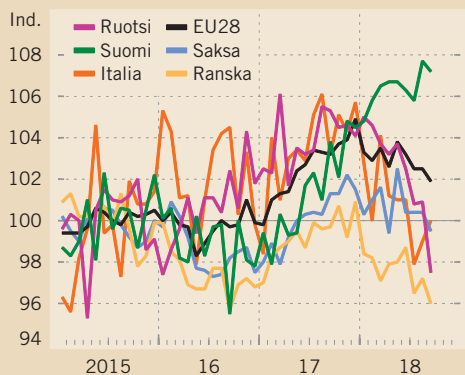
Kiina on paperin ja kartongin suurin tuottaja- ja kuluttajamaa. Pakkauskartongin ja pakkauspaperin osuus Kiinan paperin ja kartongin kulutuksesta ja tuotannosta on noin 70 prosenttia.

Maailman suurimmat paperin ja kartongin tuottajamaat olivat vuonna 2016 FAO:n tilastojen mukaan Kiina, USA, Japani, Saksa, Etelä-Korea, Brasilia, Kanada, Suomi, Ruotsi ja Indonesia.

Näiden maiden osuus koko maailman paperin ja kartongin tuotannosta oli 71 prosenttia. Kiinan, Yhdysvaltojen, Japanin ja Saksan yhteenlaskettu osuus oli 56 prosenttia. Kiinan osuus oli 26 prosenttia. Vuonna 2016 suurimmat viejät olivat Saksa, Kiina, Yhdysvallat, Suomi, Ruotsi, Kanada, Italia ja Ranska.

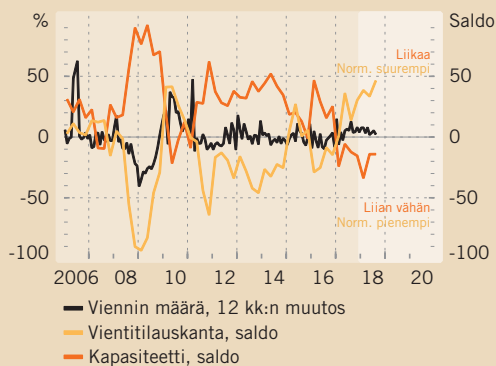
Vuonna 2016 maailman suurimmat metsäteollisuusyritykset olivat International Paper, Procter & Gamble, Kimberly-Clark, WestRock, SCA, Oji Paper, UPM-Kymmene, Stora Enso, Smurfit Kappa Group ja Nippon Paper Group. Euroopan suurim-

Paperiteollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas.

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2015=100, kausitas.

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S18.2/ade02

Hintojen muutos

mat metsäteollisuusyritykset olivat vuonna 2016 SCA, UPM-Kymmene, Stora Enso, Smurfit Kappa Group, Mondi, DS Smith, Metsä Group, Sequana Capital, SAICA ja BillerudKorsnäs.

Euroopassa paperin ja kartongin tuotanto lisääntyi 1,4 prosenttia vuonna 2017, mutta kulutus kasvoi vain 0,5 prosenttia. Paino- ja kirjoituspaperin kulutus väheni 4,9 prosenttia, pakkausmateriaalien kulutus kasvoi 3,7 prosenttia ja pehmopaperin kulutus nousi 1,8 prosenttia.

Paino- ja kirjoituspaperin tuotanto väheni 1,7 prosenttia, mutta pakkausmateriaalien tuotanto nousi 3,5 prosenttia ja pehmopaperin 1,9 prosenttia. Pakkausmateriaalien osuus Euroopan tuotannosta vuonna 2017 oli 51 prosenttia, paino- ja kirjoituspaperien osuus oli 36 prosenttia, pehmopaperien osuus 8 prosenttia ja muiden paperien osuus 5 prosenttia.

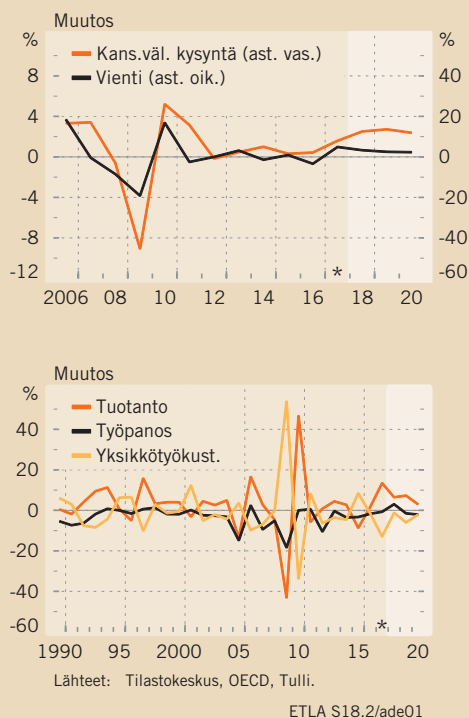
Saksan osuus Euroopan paperin ja kartongin tuotannosta vuonna 2017 oli 25 prosenttia, Ruotsin 11 prosenttia, Suomen 11 prosenttia, Italian 10 prosenttia ja Ranskan 9 prosenttia.

Suomessa on 17 paperitehdasta, 14 kartonkitehdasta ja 19 massatehdasta. Paperin ja kartongin jalostetehtaita on 19 kappaletta. Kartongin tuotanto kasvoi 8,6 prosenttia vuonna 2017, kun taas paino- ja kirjoituspaperin tuotanto väheni 1,6 prosenttia. Muun paperin tuotanto väheni 5 prosenttia. Sellun tuotanto lisääntyi 3,3 prosenttia vuonna 2017. Mekaanisen massan ja puoliselun tuotanto sen sijaan väheni 9,1 prosenttia.

Paino- ja kirjoituspaperin osuus alan tuotannosta oli vuonna 2017 vielä 53 prosenttia, eli huomattavasti suurempi kuin Euroopassa keskimäärin. Kartongin osuus oli 35 prosenttia ja muun paperin 12 prosenttia. Lähes koko paperin ja kartongin tuotanto menee vientiin. Sellun vientiosuus oli 43 prosenttia vuonna 2017.

Paperiteollisuuden tuotanto EU28-maissa oli vuoden 2018 tammi-syyskuussa keskimäärin 2,6 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008

Kysyntä, vienti ja tuotanto

tammi-syyskuussa. Euroalueella tuotanto oli 7,2 prosenttia alemmalla tasolla. Viime vuoden tammi-syyskuuhun verrattuna EU-maiden tuotanto kasvoi keskimäärin 0,8 prosenttia ja euroalueen 0,6 prosenttia.

Vuodontakaiseen verrattuna Suomen tuotanto nousi kausitasoitettuna ja työpäiväkorjattuna 5,8

prosenttia tammi-syyskuussa. Saksassa tuotantomäärät nousivat prosentin edellisvuodesta. Ruotsin tuotantomäärä supistui 1,2 prosenttia, Ranskan väheni 1,4 prosenttia ja Italian 2,2 prosenttia.

Suomen tuotantomäärä oli tammi-syyskuussa 14 prosenttia matalammalla tasolla kuin vuoden

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2015	2016	2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	2013–17	2018–22 ^E
Vienti	0,9	-3,4	4,9	3,3	2,5	2,3	0,8	2,1
Vientihinta	3,3	0,2	-1,5	8,3	2,8	0,5	-0,1	0,6
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-8,7	1,6	13,5	6,5	7,3	3,0	2,7	3,9
- Työpanos	-3,3	-1,7	-0,7	3,0	-1,5	-2,1	-1,9	-1,0
- Työn tuottavuus	-5,6	3,4	14,3	3,3	8,9	5,2	4,7	4,9
- Pääomavaltuistuminen	-0,4	-0,5	-1,1	-2,7	0,0	0,5	-0,8	-0,2
- Kokonaistuottavuus	-5,2	4,0	15,5	6,2	8,9	4,7	5,6	5,1

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Paperiteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2017

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous
Kemia
Energia
Liikenne
Tuonti
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Paperi-
teollisuus
14,4 mrd. EUR

TUOTOS

Muu teollisuus

Vienti

Palvelut

Muu käyttö

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/a13d

2008 vastaavana ajanjaksona. Italian tuotanto oli 7 prosenttia pienempi, Saksan 3 prosenttia pienempi ja Ruotsin 2 prosenttia pienempi kuin tammi-syyskuussa 2008. Ranskassa paperiteollisuuden tuotanto on kuitenkin supistunut paljon voimakkaammin kuin Suomessa, valmistusmäärä oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 27 prosenttia pienempi kuin vuonna 2008. Liettuassa tuotanto on noussut erityisen voimakkaasti vuodesta 2009. Myös Romaniassa ja Puolassa tuotanto lisääntyy kovaa vauhtia. Puolan merkitys paperiteollisuuden tuotteiden markkina-alueena kasvaa koko ajan.

Eta arvioi syyskuussa, että koko paperiteollisuuden (ml. kartonki ja sellu) tuotos kasvaa tänä vuonna 7 prosenttia ja 5 prosenttia ensi vuonna, kun Äänekosken uusi tehdas on täydessä käytössä. On hyvä pitää mielessä, että teollisuustuotannon volyymin indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

PAKKAUSMATERIAALIEN JA PEHMOPAPERIEN KYSYNTÄ ON KASVUSSA

Pöyry konsulttiyhtiön vuoden 2018 kesäkuussa valmistuneen raportin mukaan koko maailman paperin kysyntä vähenee vuodesta 2017 vuoteen 2030 asti noin 0,2 prosentin vuosivauhtia.

Painopaperin tarve maailmassa vähenee pysyvästi, koska sähköisen median merkitys kasvaa edelleen painetun median kustannuksella. Sanomalehti- ja aikakauslehtipaperien kysynnän lasku jatkuu siksi Euroopassa. Mainonta lehdissä vähenee edelleen ja siirtyy sähköiseen mediaan. Tämä rakenteellinen muutos jatkuu vielä useita vuosia. Sähköinen viestintä on valtaamassa alaa myös kehittyvillä markkinoilla. Varsinkin Japanissa ja Etelä-Koreassa sen suosio on suuri. Kiinassa on jo merkkejä siitä, että paino- ja kirjoituspaperin kysyntä kasvaa aiempaa hitaammin.

Kartongin ja muiden pakkausmateriaalien kysyntä on sen sijaan edelleen nousussa lisääntyneen verkkokaupan ansiosta. Teollisuus- ja kulutustavaroiden valmistus Aasiassa on lisääntynyt, mikä

kasvattaa kuluttajapakkauskartongin ja muun kartongin kysyntää. Myös Itä-Euroopassa ja Etelä-Amerikassa kartongin kysyntä on kasvussa. Euroopassa useita painopapereiden tuotantolinjoja on muutettu valmistamaan kartonkia.

Pöyryn tutkimuksessa arvioidaan, että pakkausmateriaalin kysyntä koko maailmassa kasvaa vuosittain 2,1 prosenttia ja pehmopaperien kysyntä nousee 3,4 prosenttia.

Erikoispapereiden kuten hygieniä- ja kotitaloustuotteiden kysynnän kasvu jatkuu, ja tarralaminaatin kysyntä Euroopassa kasvaa vakaasti verkkokaupan myötä. Myös pakattujen elintarvikkeiden lisääntyminen ja yksityisen kulutuksen kasvu nostavat etikettimateriaalien käyttöä. Myös sellun kysyntä on kasvussa, koska pehmopaperien käyttö lisääntyy.

Koko Suomen paperiteollisuuden (ml. kartonki ja massa) osuus koko maailman alan viennistä oli 5,4 prosenttia vuonna 2016, ja olimme siten neljänneksi suurin viejämää. Toimialan Suomen viennistä alatoimialan paperi, kartonki ja pahvi päällystetty kaoliinilla tai muulla epäorgaanisella aineella (toimialaluokka HN 4810) osuus oli 52,7 prosenttia vuonna 2016. Suomi oli tämän tuoteryhmän suurin viejämää 17 prosentin osuudella koko maailman viennistä. Tuoteryhmän pergamenttipaperi, ”voipaperit”, kuultopaperit ja glassiinipaperi (HN 4806) osuus Suomen koko paperiteollisuuden viennistä oli 4,5 prosenttia. Ryhmän osuus koko maailman viennistä oli 22 prosenttia, ja myös tässä ryhmässä Suomi oli koko maailman suurin viejämää. Suomi oli kolmanneksi suurin viejämää päällystämättömän voimapaperin, -kartongin ja -pahvin viennissä rullina jne (HN 4804).

MAAILMAN SUURIMMAN HAVUSELLUTEHTAAN RAKENTAMISESTA PÄÄTETÄÄN ENSI VUONNA

Suomalaiset metsäyhtiöt ovat monen vuoden ajan sulkeneet tehtaita ja tuotantolinjoja sekä kotimaassa että ulkomailta vähentääkseen rakenteellista ylikapasiteettia ja parantaakseen liiketoiminnan kannattavuutta. Varsinkin päällystetyn

aikakauslehtipaperin ja sanomalehtipaperin tuotantokapasiteettia on vähennetty. Rakennemuutoksen takia investoidaan myös uusiin tuotantolinjoihin, vaikka tuotantokapasiteettia samanaikaisesti vähennetään.

Stora Enso on ilmoittanut investoivansa 52 miljoonaa euroa Uimaharjun Enocellin tehtaan liukosellukapasiteetin nostamiseen. Investointi valmistunee vuoden 2019 jälkipuoliskolla. Havupuusellun tuotanto lopetetaan kokonaan.

Imatran tehtailla Stora Enso investoi 42 miljoonaa euroa kemihierteen saatavuuden parantamiseen rakentamalla kuivaimen ja pulperin sekä laajentamalla selluvarastoa. Hanke valmistuu vuoden 2019 alkupuoliskolla.

Stora Enso harkitsee Oulun paperitehtaan muuntamista pakkauskartonkitehtaaksi. Investoinnin arvo olisi noin 700 miljoonaa euroa, jos hanke toteutetaan vuosina 2019–2021.

Finnpulp Oy puolestaan suunnittelee perustavansa uuden havusellutehtaan Kuopion Sorsasaloon. Ympäristölupa myönnettiin viime vuoden maaliskuussa. Investoinnista päätetään lopullisesti vuo-

den 2019 alkupuoliskolla. Biotalous-investointi on suuruudeltaan 1,4 miljardia euroa. Sen tuotantokapasiteetti on 1,2 miljoonaa tonnia vuodessa, ja toteutuessaan se olisi maailman suurin havusellutehdas.

Metsä Groupin uusi biotuotetehdas Äänekoskella on toistaiseksi metsäteollisuuden kaikkien aikojen suurin investointi Suomessa. Investoinnin arvo oli 1,2 miljardia euroa.

UPM aikoo muuntaa paperikoneen Nordlandin tehtaalla Saksassa hienopaperituotannosta lasiinituotantoon. Uudistettu kone käynnistetään viimeisellä neljänneksellä vuonna 2019. Investoinnin arvo on 116 miljoonaa euroa.

Lisäksi UPM investoi 33 miljoonaa euroa irrokepapereiden tuotantokapasiteetin lisäämiseen

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2018

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	6 783	100,0	13
Eurooppa	4 339	64,0	9
- EU28	3 733	55,0	8
- Euroalue	2 625	38,7	8
Kaukoit	1 164	17,2	28
Lähi- ja Keski-itä	183	2,7	19
Pohjois-Amerikka	520	7,7	7
Etelä-Amerikka	169	2,5	19
Afrikka	242	3,5	23
Saksa	1 072	15,8	8
Kiina	682	10,1	43
Yhdysvallat	508	7,5	7
Iso-Britannia	451	6,6	10
Belgia	341	5,0	-14
Espanja	307	4,5	10
Puola	296	4,4	15
Italia	287	4,2	15
Venäjä	274	4,0	2
Turkki	239	3,5	46

Lähde: Tulli.

Toimiala valmistaa sellua, paperia ja kartonkia.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	8,2
bruttokansantuotteesta	1,7
tavaraviennistä	15,2

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2017.

Suurimmat yritykset vuonna 2016

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ²⁾
UPM-Kymmene Oyj	9 734,0	16 340
Stora Enso Oyj	8 007,0	19 073
Metsä Group	4 347,1	6 438
Sappi Finland Operations Oy	411,5	—
PowerFlute Oyj	352,6	1 110

¹⁾ Konserni pl. puutuoteteollisuus ja muut toiminnot.

²⁾ Globaali.

Changsun tehtaalla Kiinassa. Projekti valmistuu ensimmäisellä neljänneksellä vuonna 2020.

PÄÄSTÖKAUPAN AIHEUTTAMASTA SÄHKÖN HINNAN NOUSUSTA MAKSETAAN KORVAUKSIA ENERGIINTENSIIVISELLE TEOLLISUUDELLE

EU:n rikkidirektiivin mukaan laivojen rikkipäästörajat Itämeren, Pohjanmeren ja Englannin kanaalin alueella ovat tiukemmat kuin muualla Euroopassa. Vaihtoehtoisesti siirtyminen kalliimpaan dieselpolttoaineeseen tai rikkipesurin asentaminen on aiheuttanut lisäkustannuksia suomalaiselle metsäteollisuudelle. Typpirajoitteet uusissa aluksissa astuvat voimaan vuonna 2021, jolloin rahtihinnat nousevat arviolta 2–5 prosenttia, koska aluksissa tarvitaan katalysaattoreita.

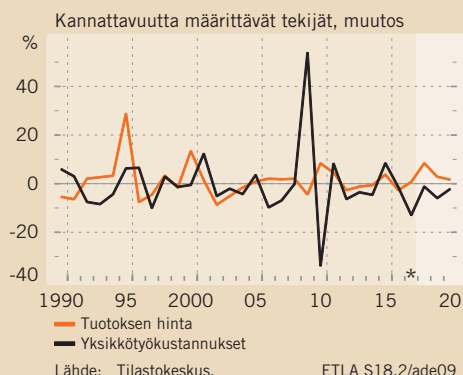
Maailmanlaajuisesti sitova ilmast sopimus hyväksyttiin marraskuussa 2016, mutta uusi sopimus astuu voimaan vasta vuonna 2020. Vain kolmannes maailman paperiteollisuuden tuotannosta kuuluu tällä hetkellä päästövähennysvelvoitteiden piiriin. Keskeiset EU:n ulkopuoliset kilpailijamaat ovat siten jääneet sitovien ilmastovelvoitteiden ulkopuolelle, mikä vääristää kilpailua.

EU:n päästökauppadirektiiviä uudistetaan kaudelle 2021–2030. Päästöoikeuksia jaetaan huutokaupalla. EU:ssa metsäteollisuus luetaan hiilivuototoimialaksi ja se saa siksi ilmaisia päästöoikeuksia. Vuonna 2019 EU:ssa otetaan käyttöön markkinavakausvaranto, joka nostaa päästöoikeuden hintaa. Mekanismin myötä myös energiakustannukset nousevat. Sähkön markkinahinta nousee, koska sähköntuotantoon käytetään myös fossiilisia polttoaineita. Lisäksi raaka-ainepuun kustannukset nousevat, koska päästöoikeuden hinnannousu johtaa puun energiakäytön lisäämiseen.

Päästökaupasta johtuva kustannusten nousu heikentää suomalaisen paperiteollisuuden kilpailukykyä tärkeisiin kilpailijoihin verrattuna. Lisäkustannuksia ei voida siirtää paperin hintoihin, jotka määräytyvät maailmanmarkkinoilla.

Suomessa on tänä vuonna otettu käyttöön uusi tukijärjestelmä, minkä perusteella maksetaan korvauksia energiaintensiivisen teollisuuden toimialoille päästökaupan aiheuttamasta sähkön hinnan noususta. Tukea ei kuitenkaan makseta täysimääräisenä. Tuki-intensiteetti on 40 prosenttia vuosina 2017–2018 ja 37,5 prosenttia vuosina 2019–2020. Päästökauppakompensaatio on käytössä useassa Euroopan maassa, kuten Saksassa, Isossa-Britanniassa, Hollannissa, Belgiassa, Norjassa, Espanjassa ja Kreikassa. Sen tavoitteena on minimoida ns. hiilivuoto, jossa tuotanto siirtyy EU:n ulkopuolelle ja aiheuttaa maailmanlaajuisesti suuremmat hiilidioksidipäästöt. Myös EU:n sisällä kilpailukykyeroja on syntynyt sen seurauksena, että eri maat kohtelevat päästökauppakustannuksia eri tavalla. Saksassa päästökauppakompensaatio on täysimääräinen.

Kannattavuus

Työn tuottavuus

Arvonlisäys kiintein hinnoin/tehdyt työtunnit

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ade12

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ade10

PAPERITEOLLISUUDEN UUDET TILAUKSET OVAT ARVOLTAAN EDELLEEN VAHVASSA KASVUSSA

Metsäteollisuuden osuus koko tavaraviennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 20,6 prosenttia. Paperiteollisuuden osuus (ml. kartonki ja sellu) oli 16,2 prosenttia, sen viennin arvo nousi 13 prosenttia edellisvuodesta. Vientihinnat kääntyivät nousuun viime vuoden lokakuussa. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa paperiteollisuuden vientihinnat kohosivat keskimäärin 7,6 prosenttia viimevuotisesta. Kova kysyntä maailmanmarkkinoilla on nostanut hintoja. Viennin määrä kohosi tammi-elokuussa 4,9 prosenttia vuodentakaisesta.

Paperin, kartongin ja sellun uusien tilausten arvo nousi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 7,8 prosenttia vuodentakaisesta. Metsä Groupin uusi biotuotetehdas Äänekoskella käynnistettiin viime vuoden elokuussa. Suomen metsäteollisuuden

suurimman tehdasinvestoinnin myötä paperiteollisuuden viennin arvioidaan kasvavan runsaat 3 prosenttia vuonna 2018. Ensi vuonna viennin kasvuvauhti hidastuu noin 2,5 prosenttiin.

Paperiteollisuuden työllisyys on tasaisesti vähentynyt vuodesta 2000 lähtien. Viidentoista vuoden ajanjaksolla se on lähes puolittunut. Tämän ansiosta tuottavuus on noussut voimakkaasti. Vuonna 2009 tuottavuus kuitenkin laski merkittävästi, kun toimialan arvonlisäys putosi rajusti. Vuosina 2010–2014 arvonlisäys pysyi suhteellisen vakavana, mutta vuonna 2015 arvonlisäys laski selvästi, jolloin myös tuottavuus aleni. Vuonna 2016 arvonlisäys ja tuottavuus nousivat vain vähän. Vuonna 2017 arvonlisäys nousi tuntuvasti, 13 prosenttia edellisvuodesta. Arvonlisäyksen volyymi oli tuolloin 5 prosenttia suurempi kuin vuonna 2014. Arvonlisäyksen nousun myötä tuottavuus nousi 15 prosenttia vuonna 2017.

Puutuoteteollisuus

SAKSASSA JA SUOMESSA PUUTAVARATEOLLISUUDEN TUOTANTO LISÄÄNTYI TAMMI-SYYSKUUSSA RUNSAAT 2 PROSENTTIA

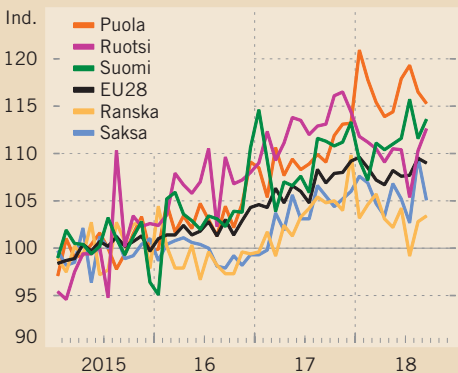
Puutavarateollisuuden tuotanto EU-maissa oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa keskimäärin 12 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa. Ranskassa tuotantomäärä oli 30 prosenttia pienempi, Suomessa 9 prosenttia ja Ruotsissa 10 prosenttia pienempi. Ruotsissa tuotantomäärät alenivat tuntuvasti vuoden 2011 jälkipuoliskolla. Vasta vuonna 2015 tuotanto piristyi, ja vuoden toisella puoliskolla volyymi-indeksi nousi yli EU:n keskiarvon.

Virossa, Latviassa ja Romaniassa tuotantomäärät lähtivät nousuun jo vuonna 2009, mutta Romaniassa vahva kasvuvaihe on ohi. Latviassa tuotantomäärät ovat nyt 109 prosenttia, Virossa 67 prosenttia ja Romaniassa 63 prosenttia vuoden 2008 tason yläpuolella. Vuoden 2008 tammi-syyskuuhun verrattuna kasvua on nyt kertynyt Turkissa 70 prosenttia, Puolassa 61 prosenttia

ja Liettuassa 52 prosenttia. Saksassa tuotantomäärä kohosi tuntuvasti vuoden 2011 alussa ja on sen jälkeen pysynyt vuoden 2008 tason yläpuolella. Saksa on Euroopan suurin sahataran tuottajamaa.

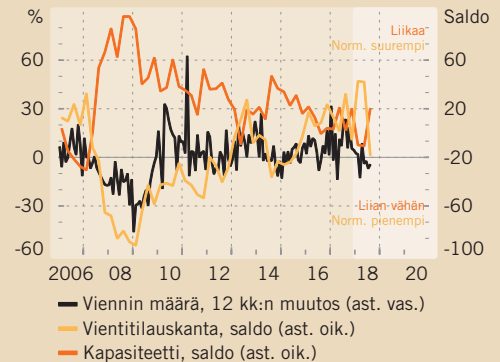
Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa EU:n kausitasoitettu ja työpäiväkorjattu tuotantomäärä nousi runsaat 2 prosenttia vuodentakaisesta. Puolan tuotantomäärä oli vajaat 8 prosenttia ja Itävaltan runsaat 6 prosenttia vuodentakaista suurempi. Saksassa ja Suomessa puutavarateollisuuden tuotanto lisääntyi tammi-syyskuussa runsaat 2 prosenttia ja Ranskassa vajaan prosentin. Ruot-

Puutuoteteollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas.

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2015=100, kausitas.

sisä alan tuotanto väheni vajaat 2 prosenttia vuodentakaisesta. Suomessa tukkien saatavuus-ongelmat rajoittivat alkuvuonna sahatavaran tuotantoa.

Puutavarateollisuuden tuotos jää Suomessa tänä vuonna edellisvuoden lukemiin, mutta kasvaa prosentin ensi vuonna. Havusahatavaran vien-

nin osuus tuotannosta oli 81 prosenttia vuonna 2017. Vanerin vientiosuus oli 84 prosenttia.

RAKENTAMISEN KASVUVAUHTI HIDASTUU TUNTUVASTI EUROOPASSA ENSI VUONNA MIKÄ VÄHENTÄÄ SAHATAVARAN KYSYNTÄÄ

Rakentamisella on suuri vaikutus puutavara-tuotteiden kysyntään. Viime vuonna rakenta-

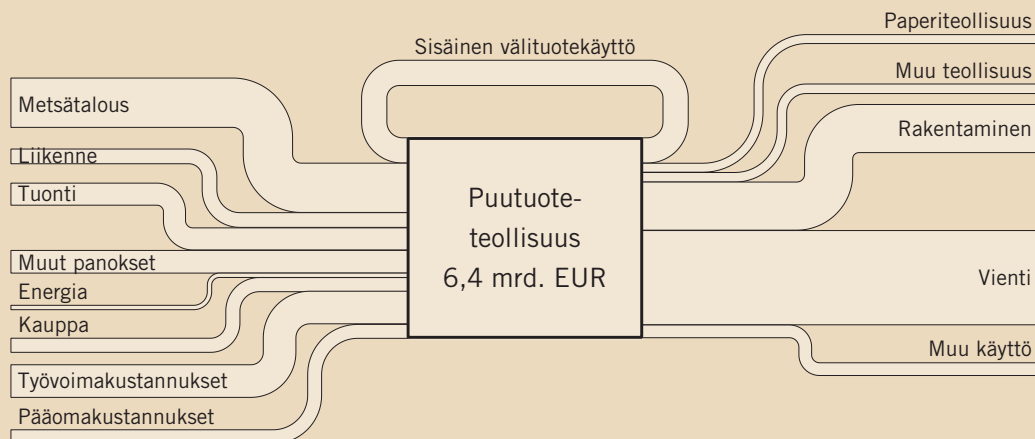
Keskeiset tunnusluvut

	2015	2016	% -muutos		2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	Keskimäärin	
			2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E			2013–17	2018–22 ^E
Vienti	0,9	5,8	9,5	0,5	1,2	1,7			5,3	1,4
Vientihinta	-1,0	-1,8	1,0	4,3	1,6	0,8			0,5	1,7
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>										
Tuotanto (arvonlisäys)	3,0	1,2	8,2	1,5	3,8	2,3			1,6	2,2
- Työpanos	-2,9	1,2	2,3	2,0	-1,5	-1,5			-2,1	-1,1
- Työn tuottavuus	6,0	0,0	5,7	-0,5	5,4	3,9			3,6	3,4
- Pääomavaltaituminen	0,1	-0,8	-1,5	-0,9	0,3	0,4			-0,2	0,3
- Kokonaistuottavuus	6,0	0,8	7,4	0,4	5,1	3,5			3,8	3,1

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Puutuoteteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2017

PANOSKÄYTTÖ

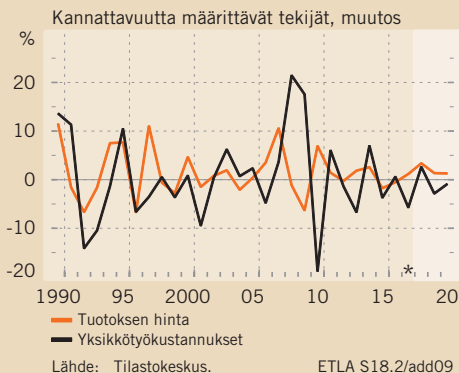
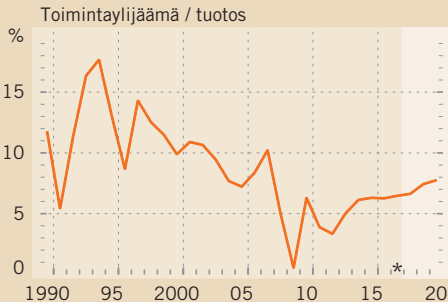
minen lisääntyi 3,9 prosenttia Euroopassa Euroconstruct-organisaation arvioiden mukaan. Euroconstruct-verkostoon kuuluu edustajia 19 maasta. Rakentamisen kasvuun myötävaikuttavat maahanmuutto, verotulojen kasvu, kotitalouksien tulojen nousu ja asuntolainojen matalat korot.

Rakentaminen kasvaa Euroopassa tänä vuonna 2,7 prosenttia Euroconstructin kesäkuussa tehdyn arvion mukaan. Vuonna 2019 kasvu hidastuu 1,9 prosenttiin ja vuonna 2020 rakentaminen kasvaa vain 1,4 prosenttia, mikä tarkoittaa sitä että rakentaminen ei enää ole Euroopan kasvun moottori. Vuosina 2018–2020 rakentaminen kasvaa huomattavasti nopeammin Itä-Euroopassa kuin Länsi-Euroopassa. Tänä vuonna Itä-Euroopassa kasvua kertyy 10,4 prosenttia ja Länsi-Euroopassa 2,3 prosenttia. Ensi vuonna vastaavat kasvuluvut ovat 9,1 prosenttia ja 1,5 prosenttia.

Rakentaminen lisääntyy kaikilla alasektoreilla, mutta uudisrakentamisen merkitys vähenee. Ensi vuonna rakentamisen kasvuvauhti on kovinta Unkarissa (11 %), Puolassa (10 %), Portugalissa (7 %), Tsekin tasavallassa (7 %) ja Irlannissa (6 %). Irlanti ja Portugali ovat elpymässä hyvin syvästä rakennustuotannon pudotuksesta. Unkarissa valtion uudet toimenpiteet kannustavat asuntojen uudisrakentamiseen.

Vuonna 2020 rakennustuotannon kasvu Itä-Euroopassa hidastuu tuntuvasti 2,9 prosenttiin. Rakennustuotanto kasvaa eniten Portugalissa (6 %) ja Belgiassa (4,5 %). Puolassa, Irlannissa ja Alankomaissa rakentaminen lisääntyy noin 4

Kannattavuus

Hintojen muutos

Omavaraisuusaste

prosenttia. Saksassa rakentaminen supistuu 0,6 prosenttia.

Vientimarkkinoilla sahataran ja vanerin kysynnän kasvu hidastuu lähivuosina, kun rakentamisen vauhti Euroopassa hiljenee. Sahataran tärkeimmät viejamaat olivat vuonna 2017 Kanada (osuus 22 %), Venäjä (10,3 %), Yhdysvallat (9,8 %), Ruotsi (7,9 %), Saksa (5,5 %), Suomi (5,3 %), Thaimaa (3,9 %) ja Itävalta (3,8 %).

SUOMEN SAHATAVARAN VIENTI ALGERIAAN ON NOUSSUT VOIMAKKAASTI TUONTILISENSSIEN POISTUMISEN MYÖTÄ

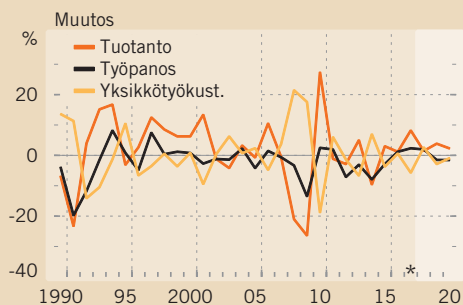
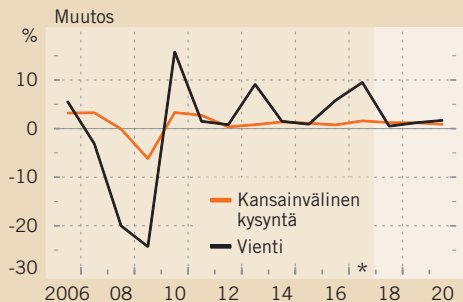
Suomen puutavarateollisuuden viennin määrä kasvaa Etlan syyskuun ennusteen mukaan prosentin sekä tänä että ensi vuonna. Sahataran ja muiden puutuotteiden viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 2 prosenttia edel-

lisvuodesta. Alan vientimäärä supistui runsaat 2 prosenttia. Kotimaassa talonrakentaminen kasvaa tänä vuonna noin 5 prosenttia, mutta ensi vuonna enää prosentin, joten sahataran kysyntä on vähenemässä.

Eurooppa on perinteisesti ollut Suomen sahataran viennin tärkein markkina-alue. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa Iso-Britannia oli toiseksi tärkein vientimaa, ja sen osuus puutavarateollisuutemme viennistä oli runsaat 10 prosenttia. Saksa oli kolmanneksi tärkein vientimaa, ja sen osuus alan viennistämme oli vajaat 9 prosenttia. Vienti Viroon ja Alankomaihin oli arvoltaan vahvassa kasvussa. Toimitukset Saksaan, Ranskaan ja Ruotsiin olivat laskussa.

Aasia on toiseksi suurin markkina-alue. Japani pysyi tammi-elokuussa Suomen puutavarateollisuuden tärkeimpänä vientimaana vajaan 13 prosentin osuudellaan. Kiina oli neljänneksi tärkein vientimaa. Sen osuus alan viennistämme laski runsaaseen 8 prosenttiin, kun toimitukset putosivat arvoltaan 33 prosenttia vuodentakaisesta. Tähän ovat vaikuttaneet kiinalaisten tuojien suuret varastot sekä valtion pyrkimys muuttaa teollisuutta

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

ETLA S18.2/add01

Toimiala valmistaa sahataraa, vanereita ja puutuotteiden jatkojalosteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	3,2
bruttokansantuotteesta	0,7
tavaraviennistä	4,8

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2017.

Suurimmat yritykset vuonna 2016

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Stora Enso Wood Products	1 595,0	3 937
UPM - Vaneri	444,0	2 469
Metsä Wood	481,6	1 521
Versowood Oy	327,1	722
Koskisen	264,4	1 080

¹⁾ Globaali.

ympäristöystävällisemmäksi. Niinpä saastuttavia tehtaita on suljettu, mikä on koskenut myös huonekaluteollisuutta. Suomalaisyrietykset vievät Kiinaan enimmäkseen kuusisahatavaraa, mitä käytetään nimenomaan huonekalujen sekä leikkikalujen valmistamiseen.

Kilpailu Kiinan sahatavaran markkinoilla on viime aikoina kiristynyt. Venäjä, Kanada, Yhdysvallat ja Ruotsi ovat Suomen suurimpia kilpailijoita. Venäjällä sahatavaran tuotanto ja vienti Kiinaan on kasvanut uusien investointien myötä. Venäjän osuus Kiinan havusahatavaran tuonnista oli 57 prosenttia vuonna 2017. Kanadan osuus oli vajaat 20 prosenttia, Suomen noin 7 prosenttia ja Ruotsin 3 prosenttia. Poislukien Venäjä, Suomi oli siten viime vuonna suurin eurooppalainen viejämaa. Wood from Finland -vienninedistämishjelma käynnistettiin vuonna 2015 ja se tähtää muun muassa Kiinaan suuntautuvan sahatavaran viennin kasvattamiseen.

Kiinassa havusahatavaran kulutus on vuodesta 2007 kasvanut kovaa vauhtia väestön vaurastumisen myötä. Niinpä havusahatavaran tuonti on kasvanut keskimäärin yli 20 prosentin vuosivauhtia. Suomen sahatavaran vienti Kiinaan elpynee kuluvaan vuoden lopussa, koska huonekalujen kulutuksen odotetaan jatkuvan hyvin vahvana.

Japani on suomen sahatavaran viennin tärkein kohdema. Täältä viety mänty- ja kuusisahatavara on keskimääräistä korkealaatuisempaa. Ruotsi, Suomi ja Itävalta ovat ainoat Euroopan maat, jotka vievät merkittäviä määriä sahatavaraa Japaniin. Pohjois-Amerikka on kuitenkin Japanin suurin sahatavaran toimittaja. Suomesta viedään sahatavaran lisäksi runsaasti liimapuutuotteita kuten palkkeja.

Japanissa puurakenteisten erillistalojen määrä on nousussa, mikä kasvattaa sahatavaran kysyntää. Pitkällä aikavälillä sahatavaran tuontitarve kuitenkin alenee, koska halutaan lisätä kotimaisen puun käyttöä.

Aasian ohella Pohjois-Afrikka on noussut suomalaisen sahatavaran tärkeäksi vientialueeksi. Egypti oli kuluvaan vuoden tammi-elokuussa arvolla mitattuna puutuoteteollisuutemme viidenneksi tärkein vientimaa ja Algeria oli kahdeksannella sijalla. Algeria poisti tuontilisenssit sahatavaralta vuoden 2018 alussa, mikä on huomattavasti helpottanut ulkomaankauppaa. Egyptiin viedään keskimääräistä halvempia sahatavaralaatuja. Määrissä mitattuna Egypti oli kuitenkin Suomesta viedyn mäntysahatavaran tärkein kohdema. Noin puolet Suomen tavaraviennistä Egyptiin on puutavarateollisuuden vientiä, paperiteollisuuden osuus on neljännes.

Kysyntä Pohjois-Afrikan sahatavaramarkkinoilla on nyt vahvaa. Puutuotteita tarvitaan jatkossakin infrastruktuurin kehittämiseen, ja pitkällä aikavälillä nopea väestön kasvu lisää selvästi rakentamisen ja rakennusmateriaalien kysyntää.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2018

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	1 880	100,0	2
Eurooppa	1 016	54,0	3
- EU28	931	49,5	4
- Euroalue	558	29,7	5
Kaukoit	456	24,3	-15
Lähi- ja Keski-itä	91	4,8	91
Afrikka	272	14,5	46
Japani	238	12,7	-2
Iso-Britannia	193	10,3	5
Saksa	164	8,7	-2
Kiina	154	8,2	-33
Egypti	147	7,8	35
Ranska	93	5,0	-1
Ruotsi	89	4,7	-4
Algeria	82	4,4	173
Alankomaat	76	4,0	13
Viro	70	3,7	22

Lähde: Tulli.

SUOMALAISYRITYSTEN MENEILLÄÄN OLEVAT INVESTOINNIT SUOMEEN, RUOTSIIN JA VENÄJÄLLE VALMISTUVAT ENSI VUONNA

Metsä Wood on äskettäin investoinut noin 100 miljoonaa euroa Suomeen ja Viroon, josta noin puolet Suomeen. Äänekosken sellu- ja kartonkiteollisuuden tehdasalueelle rakennettiin uusi koivuviilun sorvaus- ja kuivauslinja. Linjan viilutuotanto jalostetaan vaneriksi uudella koivuvaneritehtaalla, joka on rakennettu Viron Pärnuun. Investoinnin arvo on 55 miljoonaa euroa. Tuotanto käynnistyi kuluvan vuoden elokuussa, ja tehdas saadaan täyteen käyntiin vuoden 2019 aikana.

Lisäksi Metsä Wood rakentaa uuden kertopuun tuotantolinjan Punkaharjun tehtaalleen. Investoinnin arvo on noin 52 miljoonaa euroa. Uusi tuotantolinja käynnistyy vuoden 2019 alkupuoliskolla.

UPM on Euroopan johtava vanerinvalmistaja. Yhtiöllä on 6 vaneritehdasta, joista 4 sijaitsee Suomessa. Lisäksi yhtiöllä on yksi viilutehdas ja 4 sahaa Suomessa.

UPM:n Chudovon vaneritehdas Venäjällä perustettiin vuonna 1990 ja sitä laajennettiin vuonna 2008. Tehtaalla valmistetaan vanereita rakentamiseen, huonekaluteollisuuteen, sisustamiseen, kuljetusvälineiteollisuuteen ja LNG-laivanrakentamiseen. Suurin osa tehtaan tuotannosta, noin 70 prosenttia, menee Euroopan markkinoille. Tehdas työllistää yli 600 henkilöä. UPM ilmoitti lokakuussa 2017, että yhtiö aikoo laajentaa Chudovon vaneritehdastaan. Investoinnin arvo on 50 miljoonaa euroa. Tuotevalikoima laajenee, ja vuosittainen tuotantokapasiteetti nousee 110 kuutiometristä 155 kuutiometriin. Investointi valmistuu vuoden 2019 loppuun mennessä.

UPM:n Otepään koivuvaneritehdas Virossa perustettiin vuonna 2000, ja se on Viron suurin vanerinvalmistaja. Uusi vanerin tuotantolinja valmistui marraskuussa 2016. Otepään vaneritehtaan 40 miljoonan euron laajennusinvestoinnin myötä tuotantokapasiteetti lähes kaksinkertaistui. Viimeksi tehdasta laajennettiin vuonna

2008. Tehtaan vanerista 95 prosenttia viedään pääasiassa Keski-Eurooppaan.

Stora Enso puolestaan omistaa neljä sahaa Suomessa sekä sahat Impilahdessa ja Nebolchissa Lounais-Venäjällä. Lisäksi sillä on sahoja Baltian maissa, Ruotsissa ja Keski-Euroopassa.

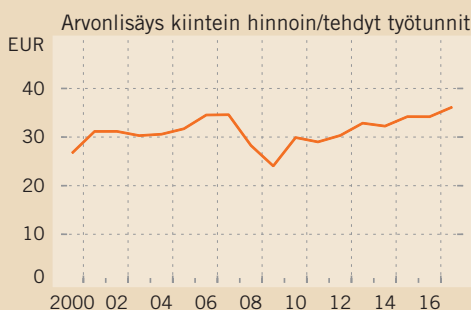
Gruvön sahan yhteyteen Ruotsiin Stora Enso investoi 45 miljoonaa euroa ristiinliimatun puun tuotantoon. Uusi tuotantoyksikkö valmistuu vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä.

Metsä Fibre omistaa Venäjällä Metsä Svir -sahalaitoksen Podporozhessa, saha valmistui vuonna 2006. Noin 90 prosenttia tehtaan tuotannosta menee vientiin. Suomessa yhtiöllä on 6 sahaa. Koskisen Oy valmistaa koivusahatavaraa Sheksnassa Venäjällä. Suomessa yhtiöllä on kolme tuotantolaitosta ja Puolassa yksi.

TUOTTAVUUDEN NOUSU JATKUI VIIME VUONNA, VAIKKA TYÖLLISYYS KASVOI HIEMAN

Vuoden 2009 taantuman jälkeen puutavarateollisuuden tuottavuus on noussut takaisin vuoden 2007 tasolle ja viime vuonna hieman ylittänyt sen. Toimialan arvonlisäys on sen sijaan pysyvästi jäänyt matalammaksi. Tuottavuuden nousu on siis työllisyyden laskun ansiota. Vuonna 2017 työllisyys nousi hieman. Arvonlisäyksen volyymi nousi kuitenkin enemmän kuin työllisyys, jolloin tuottavuus kasvoi vajaat 6 prosenttia.

Työn tuottavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/add12

Kemianteollisuus

Kemianteollisuuden tuotteiden osuus koko Suomen tavaraviennin arvosta oli 19,5 prosenttia kuluvan vuoden tammi-heinäkuussa. Öljytuotteiden osuus oli 8,2 prosenttia, kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden 7,7 prosenttia, lääkeaineiden 1,3 prosenttia ja kumi- ja muovituotteiden 2,3 prosenttia.

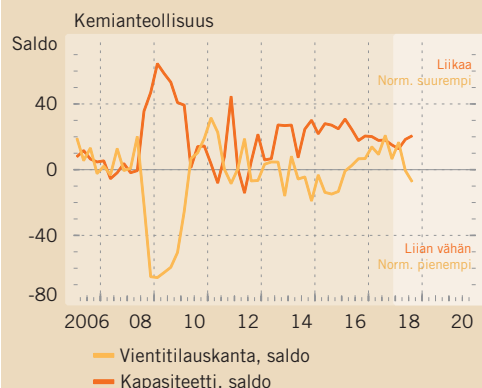
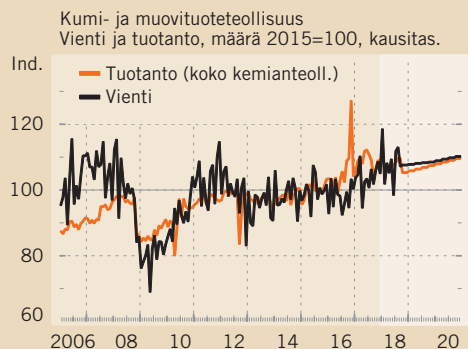
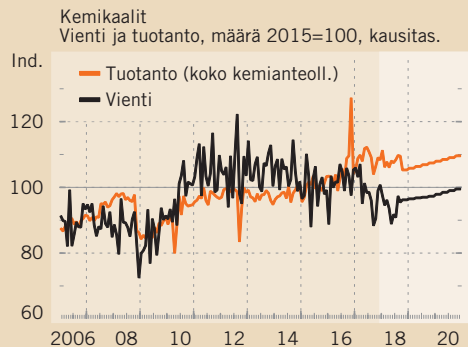
Kemianteollisuuden viennin määrä lisääntyi prosentin viime vuonna. Tänä vuonna alan viennin määrä supistuu Etlan arvioiden mukaan vajaan prosentin, mutta ensi vuonna vienti lisääntyy vajaan 2 prosenttia. Tuotanto jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin, mutta kasvaa vajaan 3 prosenttia ensi vuonna.

Tuotantomäärä jäi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 0,6 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Kemianteollisuuden uusien tilausten arvo oli kuitenkin tammi-syyskuussa 2,7 prosenttia vuodentakaisista suurempi.

Suomessa kemianteollisuus työllistää suoraan 34 000 henkilöä. Peruskemikaaleja sekä kumi- ja muovituotteita valmistavat yritykset ovat alan suurimmat työllistäjät. Ulkomaisissa tytäryhtiöissä työskenteli noin 28 000 henkilöä vuonna 2016. Myös kemianteollisuudessa globaalin kysynnän painopiste on viimeisten kymmenen vuoden aikana siirtynyt Kiinaan.

Kemianteollisuuden kiinteät investoinnit lisääntyivät vuonna 2017 peräti 44 prosenttia edellisvuodesta, jolloin investointien kokonaisarvo (ml. t&k) kohosi 1,5 miljardiin euroon. Tänä vuonna investointien arvioidaan jäävän noin miljardiin euroon, mikä on investointien normaalitaso. Suurin osa alan investoinneista on tuotantokapasiteetin korvaamista. Vuosittain noin 400 miljoonaa euroa investoinneista liittyy tutkimukseen ja tuotekehitykseen.

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

Alan työllisyys on ollut laskussa vuodesta 2000 aina viime vuosiin asti. Tuottavuus on noussut, mutta vuosina 2014–2015 tuottavuus heikkeni arvonlisäyksen laskiessa. Kiinteähintainen arvonlisäys kuitenkin kääntyi vajaan 10 prosentin kasvuun vuonna 2016, jolloin alan tuottavuus nousi

takaisin vuoden 2011 huippulukemiin. Kemianteollisuuden kiinteähintainen arvonlisäys kasvoi 7 prosenttia vuonna 2017 ja tuottavuus nousi saman verran. Ennakkotietojen mukaan arvonlisäyksen volyymi supistui kuluvan vuoden alkupuoliskolla noin prosentin vuodentakaisesta.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2015	2016	2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	2013–17	2018–22 ^E
Vienti	-10,0	10,7	1,1	-0,7	1,7	1,9	0,9	1,5
Vientihinta	-12,3	-9,3	11,4	11,4	3,6	1,4	-3,8	4,4
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-5,0	9,8	7,1	-4,9	3,3	1,4	2,7	0,6
- Työpanos	-0,4	-0,2	1,0	-0,7	-0,5	-0,8	-0,6	-0,7
- Työn tuottavuus	-4,6	10,0	6,1	-4,2	3,9	2,3	3,3	1,4
- Pääomavaltaituminen	0,8	0,1	0,7	0,6	0,0	0,3	0,7	0,3
- Kokonaistuottavuus	-5,4	10,0	5,4	-4,8	3,9	2,0	2,6	1,0

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Kemianteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2017

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne
Muut palvelut
Tuonti
Muu panoskäyttö
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Kemianteollisuus
20,2 mrd. EUR

TUOTOS

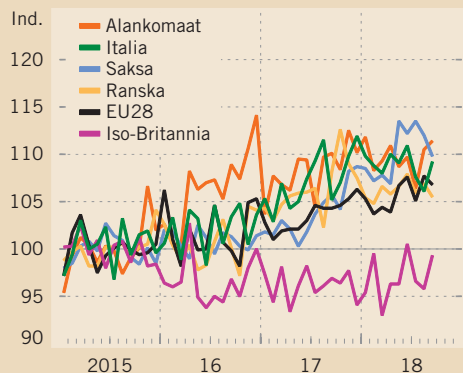
Maatalous
Paperiteollisuus
Rakentaminen
Liikenne
Muut palvelut
Vienti
Kulutus
Muu käyttö

KEMIKAALIEN VALMISTUS

Isossa-Britanniassa kemikaalien tuotanto kasvoi tammi-syyskuussa vain vajaan prosentin viimevuotisesta

EU28-maiden kemikaalien tuotanto nousi keskimäärin jo vuonna 2010 takaisin samalle tasolle kuin se oli vuoden 2008 ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Virossa ja Isossa-Britanniassa tuotanto oli kuitenkin vielä vuoden 2018 tammi-syyskuussa huomattavasti pienempi kuin vuonna 2008. Myös Portugalissa tuotantomäärä oli hieman pienempi. Euroopan unionissa kemikaalien tuotanto (ml. lääkeaineet) on ollut tasaisessa kasvussa vuodesta 2014 lähtien. Vuoden 2018 tammi-syyskuussa tuotantomäärä oli 15 prosenttia suurempi kuin vuoden 2008 vastaavana ajankohtana.

Kemikaalien tuotanto (ml. lääkeaineet), 2015=100, kausitas.

Lähde: Eurostat.

ETLA S18.2/adfgh11

Hintojen muutos

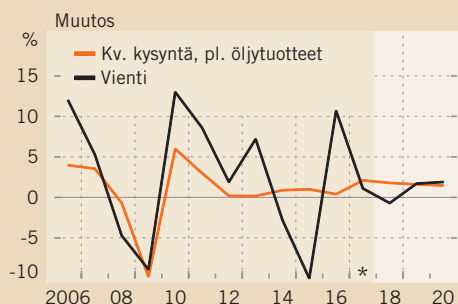
Kumi- ja muovituoteteollisuus

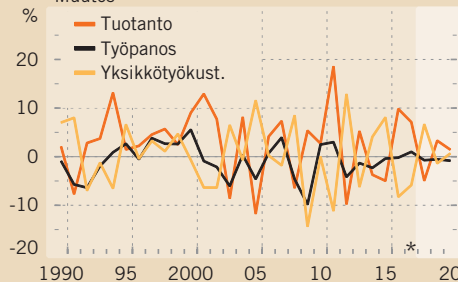
Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/adfgh07

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Muutos

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

ETLA S18.2/adfgh01

Kemian perusteollisuuden tuotantomäärät kasvoivat EU-maissa kuluvaan vuoden tammi-syyskuussa keskimäärin 2,7 prosenttia vuodentakaisesta. Muun muassa Liettuassa, Kreikassa, Virossa, Romaniassa, Saksassa ja Latviassa tuotantomäärät ovat tänä vuonna nousseet selvästi keskimääristä enemmän. Alankomaissa ja Italiassa kasvua kertyi tammi-syyskuussa 2 prosenttia vuodentakaiseen verrattuna. Ranskassa tuotanto lisääntyi prosentin ja Isossa-Britanniassa vajaan prosentin.

Suurin osa alan Suomessa tuotetuista kemikaaleista myydään kotimaahan. Sellu- ja paperitehtaat ovat peruskemikaalien tärkein asiakasryhmä. Myös kaivosteollisuus käyttää kemikaaleja.

Suomessa kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvo nousi kuluvaan vuoden tammi-heinä-

kuussa 2 prosenttia vuodentakaisesta. Lääkeaineiden ja lääkkeiden viennin arvo väheni 9 prosenttia.

Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml. lääkeaineet) vientimäärä supistui viime vuonna 2,8 prosenttia edellisvuodesta. Alan viennin odotetaan supistuvan vielä vajaan 3 prosenttia tänä vuonna. Ensi vuonna vienti kääntyy prosentin kasvuun. Tuotanto vähenee tänä vuonna vajaan 2 prosenttia. Vuonna 2019 tuotanto lisääntyy noin 2,5 prosenttia, kun vienti kääntyy kasvuun.

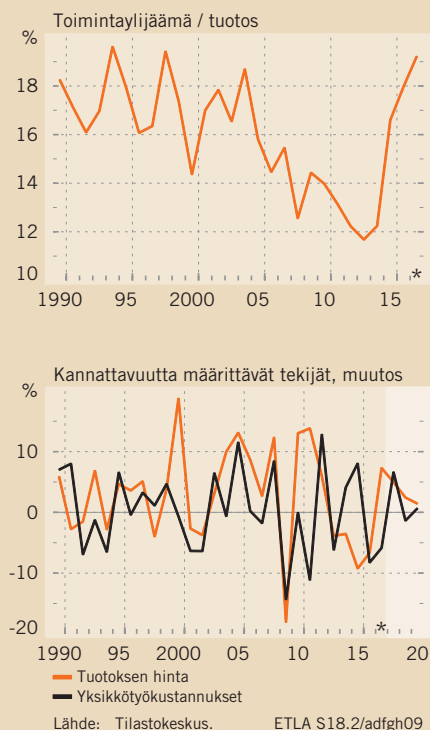
ÖLJYTUOTTEIDEN VALMISTUS

OECD-maiden öljyn kysyntä kasvaa vain 0,3 prosenttia vuonna 2019

Öljytuotteiden viennin määrä kasvoi viime vuonna laskelmiemme mukaan vajaan 4 prosenttia. Arvioimme, että öljytuotteiden vienti jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin, mutta kasvaa ensi vuonna runsaat 2 prosenttia. Tuotanto kasvaa tänä vuonna prosentin ja ensi vuonna vajaan 4 prosenttia.

Toimialalla tapahtuu ajoittain myös globaalia välityskauppaa. Välityskaupassa suomalainen yritys ostaa tavaran ulkomailta ja myy sen eteenpäin

Kannattavuus

Toimiala valmistaa kemikaaleja ja kemiallisia tuotteita, öljytuotteita sekä kumi- ja muovituotteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	14,2
bruttokansantuotteesta	3,0
tavaraviennistä	19,1

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2017.

Suurimmat yritykset vuonna 2016

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Neste Oil Oyj	11 689,0	5 010
Kemira Oyj	2 363,3	4 800
Nokian Renkaat Oyj	1 391,2	4 430
Uponor Oyj	1 099,4	3 870
Orion Oyj	1 073,5	3 450

Vientiosuudet alueittain tammi-heinäkuu 2018

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kemikaalit ja kemialliset tuotteet			
Kaikki maat	2 851	100,0	2
Eurooppa	2 011	70,5	-1
- EU28	1 556	54,6	-1
- Euroalue	951	33,4	-3
Kaukoitā	459	16,1	24
Pohjois-Amerikka	217	7,6	-15
Alankomaat	274	9,1	3
Venäjä	272	9,0	-6
Ruotsi	259	8,6	0
Saksa	244	8,1	-4
Yhdysvallat	197	6,6	-17
Öljytuotteet			
Kaikki maat	3 009	100,0	18
Eurooppa	2 554	84,9	13
- EU28	2 402	79,8	15
- Euroalue	1 244	41,3	6
Pohjois-Amerikka	254	8,4	15
Pohjois-Afrikka	165	5,5	393
Ruotsi	769	25,6	36
Alankomaat	322	10,7	-25
Iso-Britannia	298	9,9	0
Belgia	279	9,3	29
Saksa	261	8,7	81
Kumi- ja muovituotteet			
Kaikki maat	860	100,0	5
Eurooppa	737	85,6	4
- EU28	583	67,9	6
- Euroalue	287	33,4	8
Kaukoitā	41	4,8	7
Pohjois-Amerikka	49	5,7	13
Ruotsi	170	19,8	1
Saksa	99	11,5	23
Venäjä	70	8,1	-4
Norja	57	6,7	3
Puola	43	5,0	18

Lähde: Tulli.

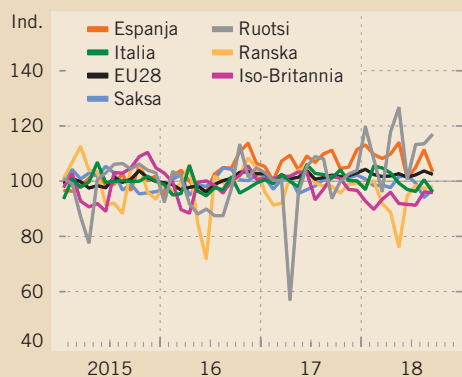
ulkomaille. Kauppa kirjataan kansantalouden tilinpidossa vientiin vaikka tavarat eivät ole kulkeneet Suomen kautta.

Öljytuotteiden viennistämme noin 90 prosenttia kuuluu toimialaluokkaan HN2710 maaöljyt ja bitumisista kivennäisistä saadut öljyt. Kyseisen tuoteryhmän koko maailman viennissä Suomi oli vuonna 2016 sijalla 26.

Maailman suurimmat raakaöljyn tuottajamaat olivat vuonna 2017 USA, Venäjä, Saudi-Arabia, Kanada, Irak, Kiina ja Iran. Vuonna 2014 koko maailmassa oli 752 öljynjalostamoa, joista 106 sijaitsi EU:ssa ja 3 Norjassa. EU-maista eniten jalostamokapasiteettia on Saksassa, Italiassa, Espanjassa, Isossa-Britanniassa, Ranskassa ja Alankomaissa.

EU28-maiden öljytuotteiden tuotanto oli vuoden 2018 tammi-syyskuussa keskimäärin vielä 9,5 prosenttia alemmalla tasolla kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2008. Saksassa tuotanto oli 10 prosenttia pienempi, Ranskassa 36 prosenttia pienempi, Isossa-Britanniassa 28 prosenttia, Italiassa 22 prosenttia ja Alankomaissa 10 prosenttia pienempi. Espanjassa tuotanto oli 10

Öljytuotteiden tuotanto, 2015=100, kausitas.

Lähde: Eurostat.

ETLA S18.2/adfgh08

prosenttia suurempi ja Ruotsissa 9 prosenttia suurempi kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa. Ruotsissa oli tuotantoseisokki huhtikuussa 2017. Öljytuotteiden valmistus nousi Ruotsissa kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 16 prosenttia vuoden-takaisesta. EU28-maiden tuotanto nousi keskimäärin vajaan prosentin. Virossa tuotanto kohoisi 36 prosenttia ja Alankomaissa 8 prosenttia. Ranskassa tuotanto väheni vajaan 5 prosenttia ja Isossa-Britanniassa 7 prosenttia.

International Energy Agency arvioi kuluvan vuoden lokakuussa, että koko maailman öljyn kysyntä kasvaa 1,3 prosenttia tänä vuonna ja 1,4 prosenttia vuonna 2019. OECD-maiden öljyn kysyntä lisääntyy vain 0,3 prosenttia ensi vuonna. Euroopan OECD-maiden kysyntä nousee 0,5 prosenttia ja Amerikan kysyntä kohoaa 0,6 prosenttia. OECD:hen kuuluvien Aasian maiden öljyn kysyntä vähenee prosentin. Muiden kuin OECD-maiden kysyntä kasvaa ensi vuonna 2,4 prosenttia. Aasiassa öljyn kysyntä lisääntyy 3,2 prosenttia ja Keski-idässä kysyntä nousee 1,6 prosenttia.

Kymmenen suurimman kuluttajamaan osuus koko maailman öljyn kulutuksesta on noin 60 prosenttia International Energy Agency'n mukaan. Suurimmat kuluttajamaat ovat Yhdysvallat, Kiina, Intia, Japani, Venäjä, Saudi-Arabia, Brasilia, Etelä-Korea, Saksa ja Kanada. Kiinassa kysyntä lisääntyy 3,6 prosenttia vuonna 2019 ja Intiassa 4,1 prosenttia.

Suomessa öljytuotteiden viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 17 prosenttia edellisvuodesta. Etlan arvion mukaan hinnat kohosivat tammi-elokuussa keskimäärin niinikään 17 prosenttia vuodentakaisesta, joten alan vientimäärä väheni vajaan prosentin vuodentakaisesta.

Täällä valmistetuista öljytuotteista kaasuöljyt (dieselöljyt) ja moottoribensiini ovat tärkeimmät vientituotteet. Tullin tilastojen mukaan kaasuöljyjen osuus toimialan viennin arvosta oli 48 prosenttia kuluvan vuoden tammi-heinäkuussa. Moottoribensiinin (ml. lentobensiini) osuus oli 31 prosenttia.

Kaasuöljyjen tärkeimmät vientimaat olivat tammi-heinäkuussa Ruotsi, Saksa, Marokko, Latvia ja Iso-Britannia. Näiden maiden osuus kaasuöljyjen kokonaisviennin arvosta oli 79 prosenttia. Suomessa jalostetun moottoribensiinin (ml. lentobensiini) tärkeimmät vientimarkkinat olivat tammi-heinäkuussa Alankomaat, Iso-Britannia, Yhdysvallat, Ruotsi ja Kanada. Niiden osuus bensiinin viennistä oli 92 prosenttia.

SAKSA ON EUROOPAN SUURIN BIODIESELIN TUOTTAJAMA

Biopolttoaineiden käytön odotetaan lisääntyvän autoissa ja laivoissa kaikilla kehittyneillä markkinoilla. Eurooppa on maailman suurin uusiutuvan dieselin markkina, sen osuus oli 51 prosenttia vuonna 2016. Pohjois-Amerikan osuus oli 16 prosenttia ja Etelä-Amerikan osuus 15 prosenttia. EU:ssa biodieselin suurimmat markkinat ovat toistaiseksi Saksassa, Ranskassa, Italiassa ja Espanjassa. EU15-maissa dieselautojen osuus uusista henkilöautoista oli 44,5 prosenttia vuonna 2017. Osuus pieneni selvästi edellisvuodesta.

Euroopan suurimmat biodieselin tuottajamaat olivat vuonna 2017 Saksa, Ranska, Espanja ja Puola. Suomessa Neste valmistaa uusiutuvaa NEXBTL-dieseliä ja lisäksi UPM on käynnistänyt biodieselin tuotannon Lappeenrannassa. Kiinalainen Kaidi suunnittelee biodieseliä valmistavan jalostamon rakentamista Kemiin. Hankkeelle myönnettiin ympäristölupa huhtikuussa 2018. Toteutuessaan investoinnin suuruus olisi noin 900 miljoonaa euroa.

EU:ssa biodieselin kulutus on suurempi kuin tuotanto. Biodieseliä myös tuodaan Eurooppaan Yhdysvalloista, Brasiliasta, Argentiinasta ja Indonesiasta. Yhdysvallat ja Brasilia dominoivat koko maailman biopolttoaineiden kysyntää ja tuotantoa.

EU:n parlamentin ja neuvoston RES- direktiivissä, joka koskee uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämistä, on asetettu kansalliset tavoitteet jokaiselle jäsenvaltiolle. Suomen tavoitteena on, että 38 prosenttia energian loppukulutuksesta vuonna 2020 on uusiutuvaa energiaa.

EU:n uusiutuvan energian direktiivin mukaan uusiutuvan energian osuuden energian loppukulutuksesta tulisi olla 20 prosenttia ja liikenteen energiankäytössä 10 prosenttia vuoteen 2020 mennessä.

Suomen valtion tavoite on, että osuus liikenteen energian loppukulutuksesta olisi 20 prosenttia vuonna 2020 ja 40 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Yhdysvaltojen tavoite on 20 prosenttia vuoteen 2022 mennessä.

KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS

Kumi- ja muovituotteiden tuotanto kasvaa lähivuosina noin 2 prosentin tahtia

Kumi- ja muovituotteiden valmistus lisääntyi EU-maissa tammi-syyskuussa 1,2 prosenttia vuodentakaisesta. EU-28 maiden tuotanto on nyt 2,5 prosenttia suurempi kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa.

Suomessa tuotanto kasvaa 2 prosenttia tänä vuonna ja vajaat 2 prosenttia ensi vuonna. Kumi- ja muovituotteiden vienti kääntyi viime vuonna 6 prosentin kasvuun. Tänä vuonna kasvua kertyy 3 prosenttia ja ensi vuonna alan vienti kasvaa vajaan prosentin.

Kumi- ja muovituotteiden viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 6 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Vientimäärä kasvoi runsaat 4 prosenttia. Kumi- ja muovituot-

teiden viennistä runsaat 70 prosenttia on muovituotteiden vientiä.

Kumituotteiden vienti kasvoi tammi-elokuussa 6 prosenttia vuodentakaisesta. Kumituotteiden tärkein asiakasryhmä on ajoneuvoja valmistava teollisuus. Uusien kumirenkaiden osuus kumituotteiden viennistä oli kolme neljäsosaa. Tammi-elokuussa uusien kumirenkaiden vienti nousi arvoltaan 4 prosenttia vuodentakaisesta. Ruotsi, Saksa ja Norja olivat tärkeimmät vientimaat. Vienti Saksaan oli erittäin vahvassa kasvussa.

Suomen muovituotteiden vienti nousi tammi-elokuussa arvoltaan 6 prosenttia edellisvuodesta. Muoviteollisuuden kysynnästä Euroopassa 40 prosenttia tulee pakkaussektorilta. Muovituotteista 20 prosenttia menee rakentamiseen, 10 prosenttia autoteollisuuteen, runsaat 6 prosenttia elektroniikkateollisuuteen ja runsaat 3 prosenttia maatalouteen.

Euroopan osuus koko maailman muovien tuotannosta oli PlasticsEurope -järjestön mukaan 19 prosenttia vuonna 2016. Kiinan osuus oli 29 prosenttia, Japanin 4 prosenttia ja muun Aasian 17 prosenttia. Saksan, Italian, Ranskan, Espanjan, Ison-Britannian ja Puolan yhteenlaskettu kysyntä oli vuonna 2016 70 prosenttia koko Euroopan muovien kysynnästä.

Omavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/adfgh10

Työn tuottavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/adfgh12

Elintarviketeollisuus

RUOTSISSA ELINTARVIKKEIDEN VALMISTUKSEN LASKU ON PYSÄHTYNYT

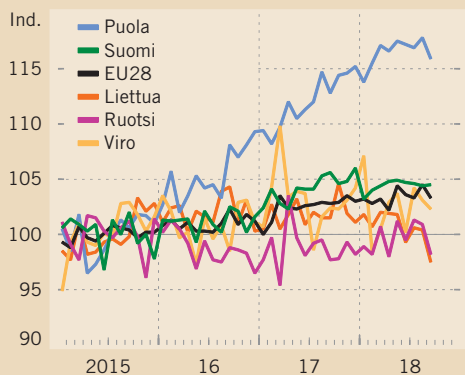
EU:ssa elintarviketeollisuuden yrityksiä on noin 289 000, joista vajaat puolet on pieniä ja keskisuuria. Liikevaihdoltaan elintarviketeollisuus on suurin teollisuudenala EU:ssa. Se on myös eniten työllistävä ala, työntekijöitä on noin 4,24 miljoonaa. Tehdasteollisuuden toimialoista elintarviketeollisuus on suurin työllistäjä Belgiassa, Kroatiaassa, Ranskassa, Kreikassa, Unkarissa, Irlannissa, Latviassa, Liettuassa, Alankomaissa, Puolassa, Portugalissa, Romaniassa, Espanjassa ja Isossa-Britanniassa. Toimialan työn tuottavuus on EU:ssa keskimäärin matalampi kuin muilla tehdasteollisuuden toimialoilla. Suomessa elintarviketeollisuus työllistää noin 38 000 henkilöä. Yrityksistä noin 65 prosenttia työllistää vain 1–5 henkilöä.

EU-maiden elintarviketeollisuuden tuotanto laski vain vähän vuonna 2009 verrattuna muihin teollisuuden toimialoihin ja se nousi jo vuonna 2011

takaisin vanhoihin lukemiin. Vuosina 2012–2013 tuotantomäärät alenivat väliaikaisesti jonkin verran. Vuoden 2018 tammi-syyskuussa EU-maiden tuotanto oli 5,6 prosenttia suurempi kuin vuoden 2008 tammi-syyskuussa. Euroalueella vastaava luku oli 3,1 prosenttia, Puolassa 46 prosenttia, Romaniassa 26 prosenttia ja Liettuassa 16 prosenttia.

Suomessa ja Alankomaissa alan tuotanto väheni tuntuvasti vuosina 2014–2015 Venäjän tuontikiellon seurauksena. Ruotsissa elintarvikkeiden valmistus on trendinomaisesti vähentynyt jo

Elintarviketeollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas.

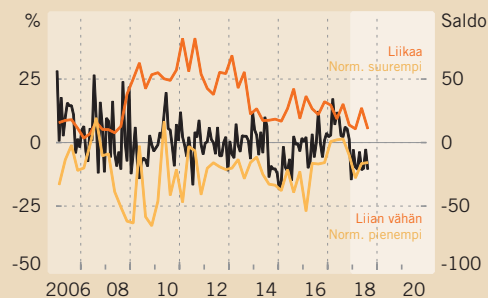

Lähde: Eurostat.

ETLA S18.2/ada08

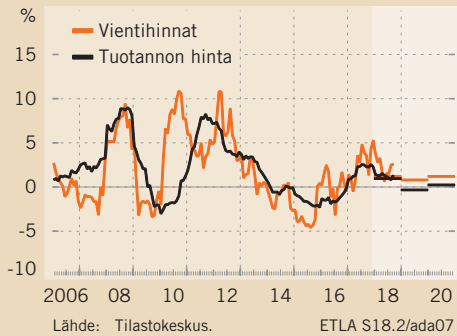
Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2015=100, kausitas.

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA S18.2/ada02
Tulli, Elinkeinoelämän keskusliitto.

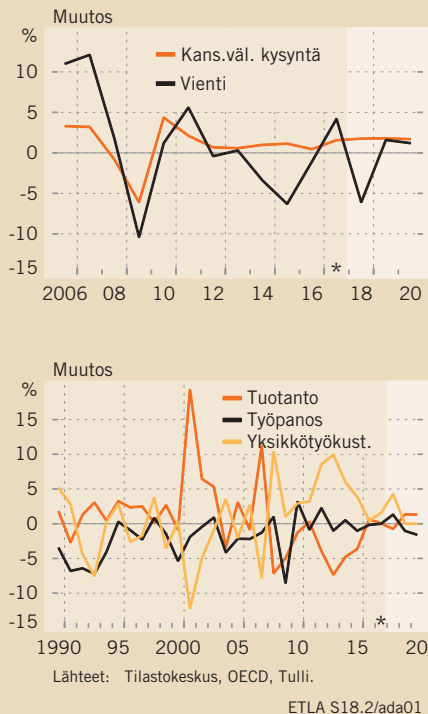
Hintojen muutos

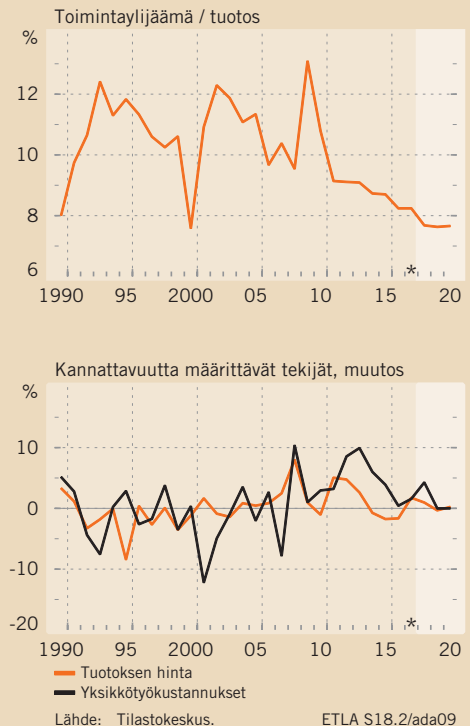
vuodesta 2010 lähtien kansainvälisten fuusioiden seurauksena, mutta lasku on nyt pysähtynyt.

Elintarviketeollisuuden tuotanto nousi EU-maissa kuluvan vuoden tammi-syyskuussa keskimäärin 1,1 prosenttia vuodentakaisesta. Liettuassa tuotanto supistui 0,9 prosenttia pitkän kasvukauden jälkeen. Puolan elintarvikkeiden tuotannon kasvu on viime vuosina ollut hyvin vahvaa. Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa tuotanto lisääntyi 4,8 prosenttia vuodentakaisesta. Virossa kasvu-ura katkesi vuonna 2015. Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa tuotanto supistui kausitasoitettuna 0,6 prosenttia vuodentakaisesta. Suomessa elintarviketeollisuuden tuotanto lisääntyi 0,5 prosenttia. Suurin osa alan tuotannosta jää kotimaahan.

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Kannattavuus

Tanskassa ja Belgiassa tuotantomäärät ovat selvästi lisääntyneet viime vuosien aikana. Romaniassa elintarvikkeiden valmistus on lisääntynyt huomattavasti vuodesta 2012 lähtien. Kuluvaan vuoden tammi-syyskuussa kasvua kertyi 3,7 prosenttia vuodentakaisesta. Alankomaissa tuotanto kohosi 2,7 prosenttia. Espanjassa, Latviassa ja

Ranskassa elintarvikkeiden valmistus väheni viimevuotisesta.

Etlan syyskuussa tehdyn ennusteen mukaan tuotanto kotimaassa jää tänä vuonna edellisvuoden lukemiin ja kasvaa prosentin ensi vuonna.

Keskeiset tunnusluvut

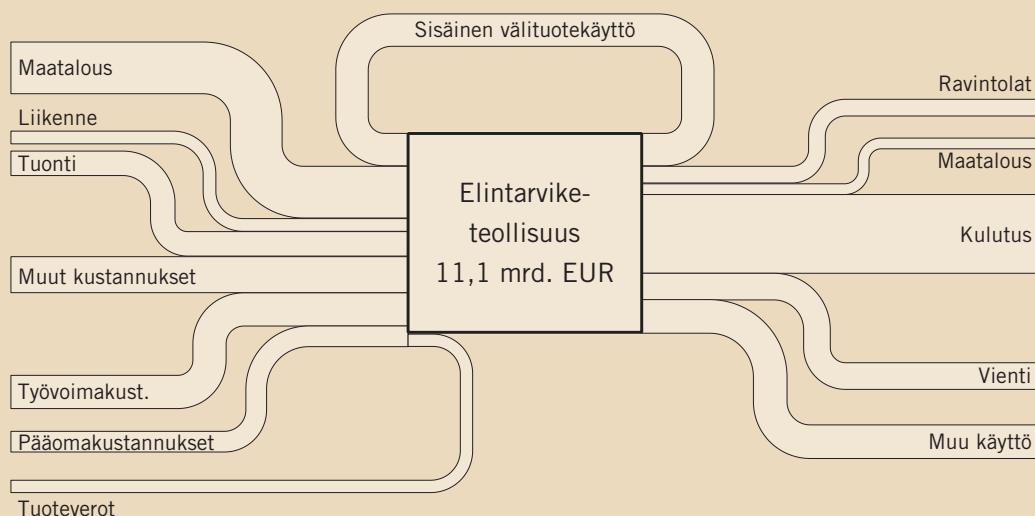
	2015	2016	% -muutos				Keskimäärin	
	2015	2016	2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	2013–17	2018–22 ^E
Vienti	-6,3	-1,1	4,2	-6,1	1,6	1,2	-1,3	-0,3
Vientihinta	-3,2	0,3	2,7	1,2	0,8	1,2	0,0	1,1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-3,6	0,7	0,0	-0,8	1,3	1,3	-3,0	0,8
- Työpanos	-1,0	-0,2	0,0	1,3	-1,0	-1,6	-0,3	-0,9
- Työn tuottavuus	-2,6	0,8	0,0	-2,0	2,4	2,9	-2,7	1,7
- Pääomavaltaituminen	0,2	0,1	0,2	-0,5	0,4	0,6	0,1	0,4
- Kokonaistuottavuus	-2,8	0,7	-0,2	-1,6	2,1	2,3	-2,8	1,4

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Elintarviketeollisuuden hyödykevirrat vuonna 2017

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/a13a

EU27-MAIDEN ELINTARVIKKEIDEN VIENTI BRITANNIAAN ON KAIKISSA TUOTERYHMISSÄ SUUREMPI KUIN TUONTI SIELTÄ

Saksa, Alankomaat ja Ranska ovat elintarvikkeiden suurimmat viejamaat. Kolme neljäsosaa alan viennistä suuntautuu muihin EU-maihin. Iso-Britannia on EU27-maiden suurin elintarvikkeiden kauppakumppani. Maa oli Saksan ja Irlannin tärkein elintarvikeliennin kohdemaana vuonna 2016 ja Puolan toiseksi tärkein kohdemaana. Britannian osuus Irlannin koko elintarviketeollisuuden viennistä oli 35 prosenttia vuonna 2016, Saksan viennistä 6,6 prosenttia ja Puolan viennistä 9,4 prosenttia.

Britannia on Alankomaiden, Ranskan, Tanskan ja Kreikan kolmanneksi tärkein kohdemaana. Britannian osuus kolmen ensin mainitun maan viennistä oli noin 10 prosenttia ja Kreikan viennistä 8 prosenttia. Italialle, Belgialle ja Espanjalle Britannia on elintarvikeliennin neljänneksi tärkein kohdemaana. Italian elintarvikkeiden viennistä Britannian osuus oli 9 prosenttia, Belgian viennistä 7,9 prosenttia ja Espanjan viennistä 6,5 prosenttia. EU27-maiden elintarvikkeiden vienti Britanniaan on kaikissa tuoteryhmissä, alkoholijuomia lukuun ottamatta, suurempi kuin tuonti sieltä.

ELINTARVIKKEIDEN TUONNIN ARVO ON SUUREMPI KUIN VIENNIN ARVO

Suomessa elintarvikkeiden tuonnin arvo on lähes kolme kertaa suurempi kuin viennin arvo. Tällä myynnissä olevista jalostetuista elintarvikkeista ulkomaisten tuotteiden osuus on runsaat 20 prosenttia. Eniten elintarviketeollisuuden tuotteita tuodaan Saksasta, Ruotsista, Alankomaista, Tanskasta, Ranskasta, Puolasta ja Italiasta.

Elintarviketeollisuuden osuus kaikkien teollisuustoimialojen tuotoksesta on Suomessa alle kymmenen prosenttia. Kolme suurinta alaa ovat lihanjalostus, meijeriteollisuus ja juomateollisuus. Runsaat puolet tuotannon bruttoarvosta muodostuu näillä aloilla. Noin 15 prosenttia elintarviketeollisuuden tuotannosta menee vientiin.

Alan tuottavuus pysyi vakaana vuosina 2008–2011, minkä jälkeen se kääntyi laskuun. Vuonna 2016 tuottavuus kuitenkin koheni hieman, mutta heikentyi jälleen jonkin verran vuonna 2017. Vuodesta 2011 arvonnäisyys on pienentynyt vuosi vuodelta, mutta vuonna 2016 se nousi hieman ja pysyi samalla tasolla vuonna 2017. Työllisyys on pysynyt suhteellisen vakaana vuoden 2012 jälkeen.

Toimialan merkittävimmät alatoimialat ovat lihanjalostus, leipomotuotteet, mallas- ja virvoitusjuomat sekä maidonjalostus.

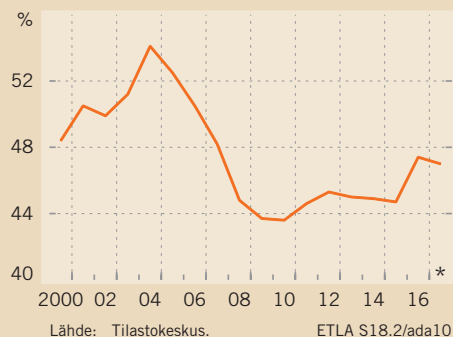
Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	6,4
bruttokansantuotteesta	1,4
tavaraviennistä	2,2

¹⁾ Käytin hinnoin vuonna 2017.

Suurimmat yritykset vuonna 2016

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
HKScan Oyj	1 872,9	7 320
Valio Oy	1 637,7	4 100
Oy Karl Fazer Ab	1 603,5	13 300
Atria Oyj	1 351,8	4 320
Paulig Group Oy	916,9	1 900

Omavaraisuusaste

VENÄJÄN ASETTAMA ELINTARVIKKEIDEN TUONTIKIELTO ON EDELLEEN VOIMASSA

Venäjän elokuussa 2014 asettama elintarvikkeiden tuontikielto on edelleen voimassa. Sen piiriin kuuluvat muun muassa maito ja maitotuotteet.

Tuontikielto koski alunperin EU-maita, Yhdysvaltoja, Kanadaa, Australiaa ja Norjaa. Myöhemmin tuontikieltoa laajennettiin koskemaan myös Albaniaa, Montenegroa, Islantia, Liechtensteinia ja Ukrainaa.

Suomen elintarviketeollisuuden viennistä (ml. juomat ja tupakka) vajaa kolmannes suuntautui pitkään Venäjälle, viidennes Ruotsiin ja vajaat kymmenesosa Viroon. Venäjä, Ranska ja Saksa ovat Euroopan suurimmat elintarvikemarkkinat.

Vuonna 2017 Venäjän osuus elintarviketeollisuuden viennistä oli enää 7,2 prosenttia. Ruotsi oli elintarviketeollisuuden tärkein vientimaa ja toiseksi tärkein vientimaa oli Viro. Kuluva vuoden tammi-heinäkuussa Venäjän osuus alan viennistä nousi 8 prosenttiin.

Maitotaloustuotteiden viennin osuus koko Suomen elintarviketeollisuuden viennistä oli 37 prosenttia vuonna 2013 ennen Venäjän tuontikieltoa. Vuonna 2016 osuus oli laskenut 28 prosenttiin, mutta se nousi viime vuonna 30 prosenttiin.

Suomen elintarviketeollisuuden viennistä Venäjälle maitotaloustuotteiden ja juuston osuus oli 60 prosenttia vuonna 2013 ja vielä 53 prosenttia vuonna 2014. Vuonna 2016 osuus oli vain 0,1 prosenttia ja vuonna 2017 0,6 prosenttia.

Etlan laskelmien mukaan Suomen elintarviketeollisuus on vuosina 2015–2018 menettänyt vientituloja yhteensä noin miljardi euroa Venäjän tuontikiellon takia.

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN VIENTI ON TÄNÄ VUONNA SUPISTUNUT TUNTUVASTI

Koko elintarviketeollisuuden viennin arvo laski kuluva vuoden tammi-heinäkuussa 6 prosenttia edellisvuodesta. Toimialan vientihinnat nousivat

keskimäärin runsaat 2 prosenttia vuodentakaisesta ja vientimäärä väheni 7,5 prosenttia.

Valmistetun kotieläinrehun osuus Suomen elintarviketeollisuuden viennistä Venäjälle oli kuluva vuoden tammi-heinäkuussa 27 prosenttia. Mausteiden ja maustekastikkeiden osuus oli 10 prosenttia. Näkkileipien ja keksien osuus oli 8 prosenttia ja maltaiden vajaat 7 prosenttia. Mylytuotteiden osuus oli runsaat 6 prosenttia. Kaa-kaon, suklaan ja makeisten osuus oli runsaat 5 prosenttia ja tislattujen alkoholijuomien osuus oli niinkään runsaat 5 prosenttia.

Vientiosuudet alueittain tammi-heinäkuu 2018

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Elintarvikkeet			
Kaikki maat	613	100,0	-5
Eurooppa	498	81,3	-1
- EU28	422	68,9	-2
- Euroalue	210	34,3	-5
Kaukoit	72	11,7	-16
Pohjois-Amerikka	14	2,3	-29
Ruotsi	151	24,7	4
Viro	52	8,5	-2
Venäjä	47	7,6	10
Ranska	43	7,0	-6
Tanska	34	5,5	8
Juomat			
Kaikki maat	105	100,0	-10
Eurooppa	91	86,8	-10
- EU28	74	70,3	-13
- Euroalue	36	34,3	-10
Lähi- ja Keski-itä	5	4,6	-5
Pohjois-Amerikka	4	3,9	-11
Ruotsi	18	17,3	2
Viro	15	14,5	-30
Venäjä	11	10,1	17
Puola	10	9,8	-2
Latvia	7	6,9	13

Lähde: Tulli.

Eniten Ruotsiin viedään maitotaloustuotteita ja juustoa, niiden osuus oli runsas kolmannes tammi-heinäkuussa. Kaakaota, suklaata ja makeisia, sekä jalostettua ja säilöttyä lihaa viedään myös paljon.

Suomesta Viroon vietiin eniten jalostettua teetä ja kahvia, jalostettua ja säilöttyä kalaa, tislattuja alkoholijuomia, kaakaota, suklaata ja makeisia sekä mausteita ja maustekastikkeita.

Arvioimme syyskuussa, että elintarviketeollisuuden viennin määrä supistuu tänä vuonna vajaat 6 prosenttia. Ensi vuonna vienti kääntyy 2 prosentin kasvuun.

Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus

TEVANAKE-TUOTTEIDEN TUOTANTO ON KÄÄNTYNYT LASKUUN VIROSSA

EU-maista Italia on ylivoimaisesti suurin tekstiilien ja vaatteiden tuottajamaa. EU:n koko vaate-tuotannosta 42 prosenttia valmistetaan Italiassa. Euroopassa valmistetuista teknisistä tekstiileistä 25 prosenttia tuotetaan Saksassa. Euroopan matoista kolmasosa tehdään Belgiassa. Suomen osuus EU-maiden tuotannosta on hyvin pieni.

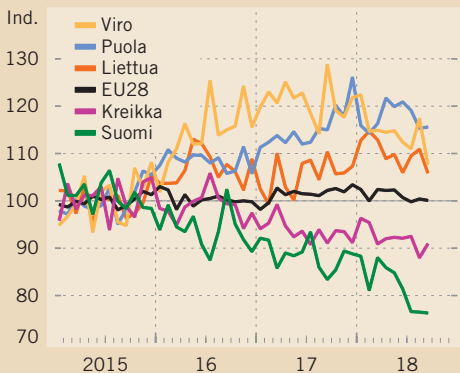
EU28-maiden tekstiilialan työllisyys nousi 2,1 prosenttia vuonna 2017. Vaatetusalan työllisyys väheni 2,2 prosenttia. EU-maista Bulgaria, Portugali, Liettua, Romania, Viro ja Italia ovat asukasta kohti alan suurimmat työllistäjät.

Vuonna 2017 Euroopan unionin tärkeimmät tekstiilialan viennin kohdemaat olivat Yhdysvallat, Kiina, Turkki, Marokko ja Sveitsi. Vaatetusalan tärkeimmät vientimaat olivat Sveitsi, Yhdysvallat, Venäjä, Hongkong ja Kiina.

Tevanake-teollisuuden tuotanto oli EU-maissa vuoden 2018 tammi-syyskuussa keskimäärin 22 prosenttia pienempi kuin vuoden 2008 vastaavana ajanjaksona. Kreikan tuotantomäärä on enää vajaa kolmasosa verrattuna siihen mitä se oli vuoden 2008 tammi-syyskuussa. Tuotanto Virossa ja Alankomaissa oli kuitenkin 7 prosenttia suurempi, Liettuassa 33 prosenttia ja Puolassa 44 prosenttia suurempi.

Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa tuotantomäärä EU28-maissa jäi edellisvuoden lukemiin. Tekstiilien tuotanto lisääntyi 0,5 prosenttia ja nahka- ja kenkätuotteiden kasvoi 1,1 prosenttia,

Tevanake-teollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas.

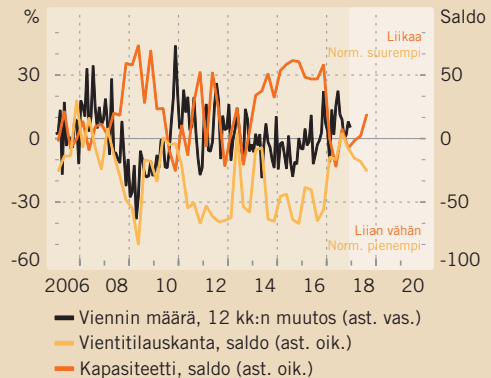

Lähde: Eurostat.

ETLA S18.2/adbc08

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2015=100, kausitas.

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA S18.2/adbc02
Tulli, Elinkeinoelämän keskusliitto.

mutta vaatteiden valmistus väheni 1,6 prosenttia. Tevanake-tuotteiden valmistus kasvoi Liettuassa 5 prosenttia, Puolassa 4 prosenttia ja Alankomaissa 3 prosenttia. Virossa tuotanto väheni 6 prosenttia.

Suomessa tevanake-alan tuotanto on vähentynyt tuntuvasti viime vuosina verrattuna EU-maihin

keskimäärin. Tammi-syyskuussa 2018 tuotantomäärä Suomessa oli 45 prosenttia pienempi kuin tammi-syyskuussa vuonna 2008. Teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan tuotanto supistui kuluvan vuoden tammi-syyskuussa vajaat 10 prosenttia vuodentakaisesta. Tekstiilien valmistus kuitenkin lisääntyi 6,5 prosenttia, mutta vaatteiden valmistus supistui 22 prosenttia. Nahan ja

Keskeiset tunnusluvut

	2015	2016	% -muutos				Keskimäärin	
			2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	2013–17	2018–22 ^E
Vienti	-8,8	1,0	6,6	-0,8	3,5	1,8	-0,5	1,4
Vientihinta	0,6	-0,2	0,1	-1,0	0,4	0,4	0,2	0,2
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	0,0	6,3	2,7	0,6	2,9	1,6	-2,1	1,5
- Työpanos	-0,7	-3,4	-0,7	1,7	-1,3	-2,3	-4,8	-1,2
- Työn tuottavuus	0,7	10,1	3,4	-1,1	4,2	4,0	2,8	2,8
- Pääomavaltaituminen	-2,2	-1,0	-2,6	0,2	1,5	2,0	-1,0	1,5
- Kokonaistuottavuus	2,9	11,2	6,2	-1,3	2,7	2,0	3,9	1,3

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etlä.

Tevanake-teollisuuden hyödykevirrat vuonna 2017

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/a13b

Hintojen muutos

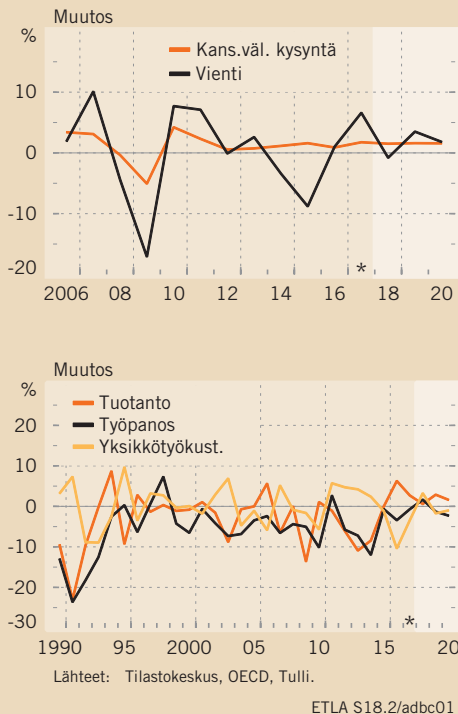

nahkatuotteiden valmistus väheni 12 prosenttia edellisvuodesta.

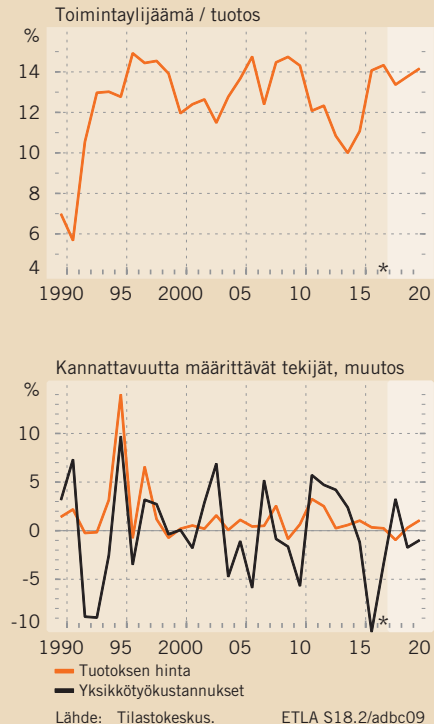
Suomalaisen vaateusteollisuuden tavaramerkkejä tuotetaan muun muassa Virossa ja Kauko-idässä, koska palkat ovat siellä huomattavasti matalammat kuin Suomessa.

Tekstiili- ja vaatealan liiketoiminta on tänä päivänä globaalia toimintaa. Puuvilla, jota käytetään vaateen valmistuksessa, voi esimerkiksi olla peräisin Turkista, itse kangas kudotaan esimerkiksi Portugalissa, tuotteen suunnittelu, malliompelu ja leikkaus tehdään Suomessa ja lopulta vaateen kappaleet viedään Viroon, missä ne ommellaan. Tämän jälkeen valmis tuote lähetetään suoraan esimerkiksi Ruotsiin jälleenmyyjälle tai Suomeen

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Kannattavuus

logistiikkakeskukseen, josta se viedään ulkomaille. Lukuisat vapaakauppasopimukset helpottavat tänä päivänä kansainvälistä kauppaa.

Suomen tevanake-tuonnista 31 prosenttia tuli vuonna 2017 Kiinasta, 6 prosenttia Ruotsista, Saksasta ja Bangladeshista ja 5 prosenttia Turkista. Valtaosa tuonnista Kiinasta on vaatteita. Bangladeshista ja Ruotsista tuodaan lähinnä vaatteita. Saksasta tuodaan sekä vaatteita, teknisiä tekstiilejä että materiaaleja, kuten neuloksia, kankaita ja lankoja. Turkista tuodaan sekä vaatteita että sisustustekstiilejä.

Suomessa tekstiili- ja vaatealalla oli noin 670 yritystä vuonna 2016, joista 52 prosenttia tekstiilien valmistuksessa ja 48 prosenttia vaatteiden valmistuksessa.

Omaparaisuusaste

Toimialan tärkeimmät tuotteet ovat turkisnahat, lasikuitutuotteet, kuitukankaat sekä sairaala- ja hygieniatekstiilit.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	1,0
bruttokansantuotteesta	0,2
tavaraviennistä	1,2

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2017.

Vientiosuudet alueittain tammi-heinäkuu 2018

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Tekstiilit			
Kaikki maat	171	100,0	6
Eurooppa	127	75,2	10
- EU28	107	62,4	12
- Euroalue	61	35,4	14
Kaukoit	20	11,6	5
Pohjois-Amerikka	13	7,8	-21
Saksa	18	10,8	5
Ruotsi	18	10,7	3
Yhdysvallat	12	7,0	-20
Puola	11	6,4	15
Venäjä	11	6,4	0
Vaatteet			
Kaikki maat	146	100,0	-1
Eurooppa	136	92,9	-2
- EU28	114	77,8	-1
- Euroalue	74	50,3	35
Kaukoit	6	4,0	10
Pohjois-Amerikka	2	1,7	1
Ruotsi	32	21,7	-39
Saksa	20	13,4	0
Viro	17	11,5	18
Alankomaat	16	11,2	302
Venäjä	16	11,0	-7
Nahka ja nahkatuotteet			
Kaikki maat	87	100,0	0
Eurooppa	77	87,7	0
- EU28	63	71,9	3
- Euroalue	22	24,7	14
Kaukoit	8	8,9	-5
Pohjois-Amerikka	2	1,8	30
Ruotsi	37	42,3	-3
Venäjä	6	7,0	-21
Viro	6	7,0	27
Norja	6	6,8	-1
Japani	4	4,6	14

Lähde: Tulli.

Tekstiilien ja vaatteiden valmistuksessa työskenteli 4 860 henkilöä vuonna 2017, näistä 56 prosenttia vaatteiden valmistuksessa ja 44 prosenttia tekstiilien valmistuksessa. Liikevaihdosta 38 prosenttia tuli tekstiilien valmistuksesta ja 62 prosenttia vaatteiden valmistuksesta.

Suomessa tekstiili- ja vaatetusala on hyvin pien-yritysvaltainen. Vain noin 12 prosenttia yrityksistä työllisti yli 10 henkeä vuonna 2015. Näiden yritysten osuus alan koko liikevaihdosta oli lähes 70 prosenttia.

VAATTEIDEN VIENTI RUOTSIIN JA VENÄJÄLLE ON TÄNÄ VUONNA ARVOLTAAN SUPISTUNUT TUNTUVASTI

Tekstiilien tuotannosta 32 prosenttia meni vientiin vuonna 2017. Vaatteiden tuotannossa vientiosuus oli 43 prosenttia. Korkea tullitaso, erilaiset standardit ja hyväksyntämenettelyt sekä rajoitukset julkisissa hankinnoissa vaikeuttavat alan suomalaisyritysten vientiä EU:n ulkopuolelle. Eniten kaupan esteitä on kohdattu Venäjällä ja Kiinassa.

Tevanake-tuotteita vietiin Suomesta kuluvan vuoden tammi-heinäkuussa 405 miljoonan euron arvosta, eli 2 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Tekstiilien vienti lisääntyi arvoltaan 6 prosenttia vuodentakaisesta. Tekstiilien vientihinnat laskivat keskimäärin vajaat 3 prosenttia ja vientimäärä kasvoi 9 prosenttia.

Vaatteiden ja turkisten viennin arvo laski tammi-heinäkuussa prosentin viimevuotisesta. Vaatteiden vientihinnat laskivat keskimäärin vajaat 2 prosenttia, ja vientimäärä kasvoi prosentin. Nahan ja nahkatuotteiden viennin arvo jäi edellisvuoden lukemiin.

Tekstiilien, vaatteiden (ml. turkisvaatteet ja -tuotteet) ja nahkan ja nahkatuotteiden viennin arvo maanosittain ja maittain käy ilmi edellisen sivun taulukosta.

ALAN SUHDANNENÄKYMÄT OVAT HIEMAN PARANTUNEET

Elinkeinoelämän keskusliiton lokakuussa julkaiseman suhdannebarometrin mukaan teva-teollisuuden suhdannenäkymät ovat hieman parantuneet. Tilauskanta on kohentunut, mutta henkilöstön määrän odotetaan pysyvän ennallaan.

Etlä arvioi syyskuussa, että tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden viennin määrä supistuu prosentin tänä vuonna, mutta kääntyy ensi vuonna 4 prosentin kasvuun. Tevanake-teollisuuden tuotos kasvaa 2 prosenttia tänä vuonna ja noin 3 prosenttia ensi vuonna.

Rakentaminen

RAKENNUSBUUMISTA TAANTUMAAN

Vuonna 2015 käynnistynyt rakentamisen korkea-suhdanne jatkui kuluvin vuoden alkupuoliskolla erittäin vilkkaan asuintorakentamisen siivittämänä. Muun talonrakentamisen (yritykset ja yhteisöt) kasvu on taantunut jo pidempään mm. teollisuuden suurhankkeiden valmistumisen myötä.

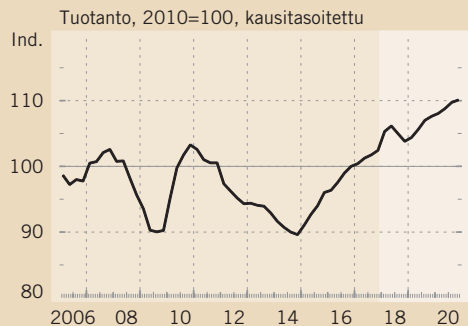
Rakentamisen tuotannon arvioidaan kasvavan tänä vuonna 3,5 prosenttia. Kiivana jatkuvan asuinrakentamisen vetämänä uusia taloja valmistuu 6 prosenttia viimevuotista enemmän. Korjausrakentamisen arvioidaan kasvavan 2 prosenttia, ja maa- ja vesirakentamisen tuotanto jää viime vuotiselle tasolle.

Rakentamista ennakoivat suhdanneindikaattorit kuten mm. uudistalojen aloitukset ja lupahakemukset sekä suhdannekyselyt viittaavat rakennusalan taantuvan ensi vuonna. Etenkin asunto-tuotannon kasvu hidastuu merkittävästi.

TALONRAKENTAMINEN EI ENSI VUONNA KASVA

Yritysten ja yhteisöjen uudistalotuotannon enustetaan supistuvan ensi vuonna 1,5 prosenttia. Vaimea vientikysyntä vähentää teollisuus- ja

Tuotanto ja tilaukset

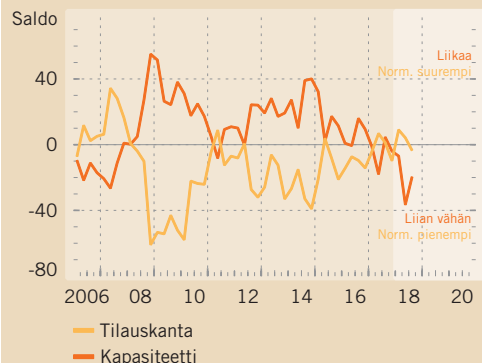
Osakekurssit

2007/1=100, tuottoindeksit

Lähde: Bloomberg.

ETLA S18.2/af05

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus.

ETLA S18.2/af01

varastorakentamista, ja suurimpien kaupunkien kauppa- ja liikekeskusten valmistuminen hiljentää palveluyritysten talonrakentamista.

Pitkään jatkunut asuntobuumi jäähtyy, ja uudisasuntotuotannon kasvu hidastuu tämänvuotises-ta 10 prosentista pariin prosenttiin ensi vuonna.

Asuntoaloitukset putoavat ensi vuonna lähes 15 prosenttia.

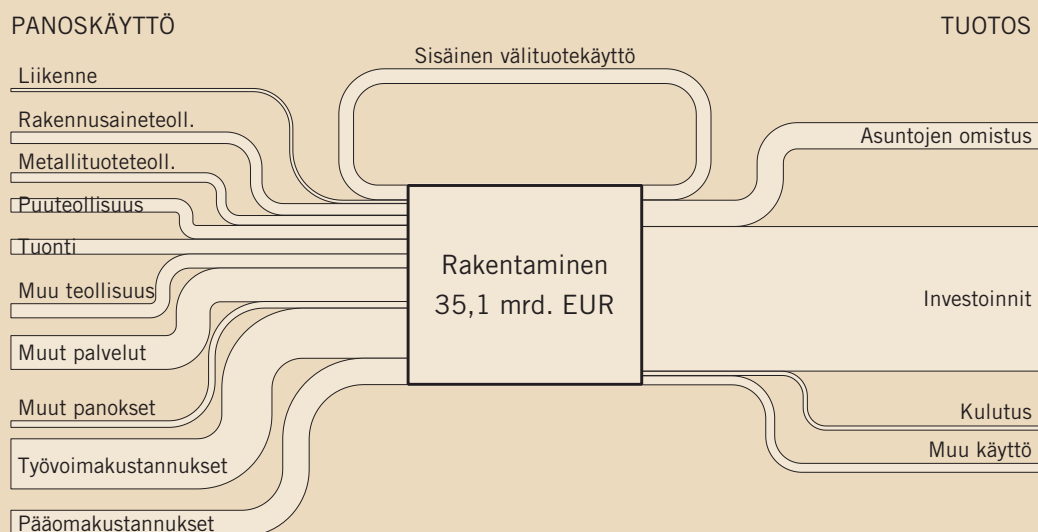
Talonrakentamisen taantuman myötä maa- ja vesirakentamisen kasvu on ensi vuonna hidas-ta, arviolta 1 prosentin. Kun talojen korjaustoi-minnan arvioidaan laajenevan 2 prosentin vuo-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2015	2016	2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	2013–17	2018–22 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	3,3	5,1	3,3	3,6	1,1	2,9	1,2	2,5
- Työpanos	1,7	4,8	2,4	4,6	1,3	1,3	1,0	1,9
- Työn tuottavuus	1,5	0,3	0,8	-1,0	-0,2	1,5	0,2	0,7
- Pääomavaltaituminen	-0,4	-1,1	-0,3	-1,1	0,0	-0,1	0,0	-0,2
- Kokonaistuottavuus	1,9	1,5	1,1	0,1	-0,2	1,6	0,2	0,9

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

Rakentamisen hyödykevirrat vuonna 2017

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/a13o

sivauhtia, niin koko rakentaminen kasvaa ensi vuonna vaatimattomat 1 prosenttia.

Ennustejakson lopulla vuonna 2020 rakentamisen määrän asuntotuotantoa myöten ennakoidaan sopeutuvan kysynnän kasvua vastaavalle tasolle. Yritysten ja yhteisöjen rakennushankkei-

ta vahvistaa mm. viidennen ydinvoimalan rakennustöiden laajeneminen. Uudisasuntojen tarvetta lisäävät mm. asuntokuntien lukumäärän kasvu sekä kaupunkeihin suuntautuva muuttoliike.

RAKENTAJIEN KANNATTAVUUS PYSYY VERRATTEN HYVÄNÄ

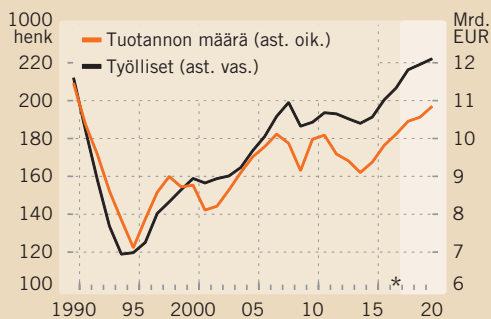
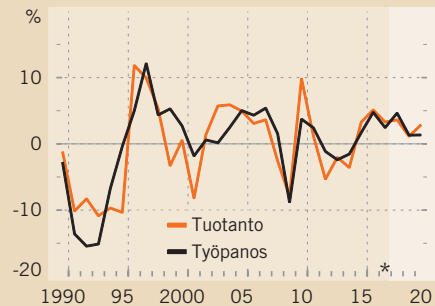
Rakentamisen taantuman vuoksi rakennustyön kysynnän kasvu hidastuu ja näin alan työvoimapolakin hellittää. Samalla rakennuskustannusten nousuvauhti hidastuu jarruttaen yritysten kannattavuuden heikkenemistä. Vuonna 2020 rakennusyritysten kannattavuuden ennustetaan ylittävän selvästi rakennusbuumia edeltäneen tason.

Rakennusyritysten kansainvälisen toiminnan odotetaan laantuvan lähialueiden investointikysynnän kasvun hidastumisen myötä.

Suurimmat yritykset vuonna 2016

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Lemminkäinen Oyj	1 682,7	4 720
YIT Oyj	1 678,3	5 360
Skanska Oy	945,7	2 110
SRV Yhtiöt Oyj	884,1	1 060
NCC Suomi Oy	684,0	1 540

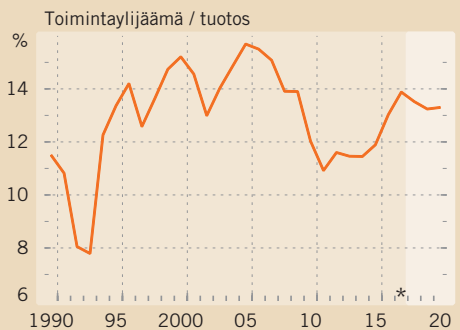
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/af03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/af04

Kauppa

Kaupan alan tuotoksen (arvonlisäyksen) määrä kasvaa suhteellisen hyvää vauhtia. Kuluttajien ostovoiman kasvu parantuneen työllisyyden ja palkkojen nousun myötä tukee toimialan myyntiä. Samaan aikaan kotitalouksien pitkään jatkunut heikko säästämiskehitys ja muun muassa maksuhäiriömerkintöjen määrän kasvu vaikuttavat toiseen suuntaan. Säästämisen vahvistuminen ja odotukset korkojen noususta hidastavat myynnin kasvua ennustevuosina.

TUOTOKSEN KASVU HIDASTUMASSA

Koko kaupan alan arvonlisäys kasvaa ennusteemme mukaan tänä vuonna noin 2,5 prosenttia. Viime vuonna kasvua oli hieman vajaat kaksi prosenttia, mille tasolle kasvu hidastuu taas ensi vuonna. Vuonna 2020 arvonlisäyksen kasvu jää noin puoleentoista prosenttiin.

Vuoden 2018 alkupuoliskolla toimialan arvonlisäys kasvoi neljännesvuosi-tilastojen mukaan 3,5 prosenttia vuoden takaisesta eli kasvu oli ripeää. Vielä kuluvan vuoden alkupuolella kausitasoitettu kasvu oli 1,6 prosenttia viime vuoden lopulta.

Arvonlisäyksen hinta oli vuoden alkupuolella vajaa prosentin kasvussa, joten käypähintainen arvonlisäys kasvoi reipasta noin 4,5 prosentin vauhtia.

Kaupan alatoimialojen arvonlisäyksen kehityksestä tänä vuonna ei saada tietoa ennen kuin ensi vuoden kesällä. Ennusteemme mukaan arvonlisäys kasvaa vähittäiskaupassa tänä vuonna noin kolme prosenttia ja ensi vuonna noin 2,5 prosenttia. Autokaupassa sekä huolto- ja korjaustoimissa kasvu on tänä vuonna tätä ripeämpää mutta ensi vuonna hitaampaa. Tukkukaupassa kasvua on puolestaan reilut puolitoista prosenttia molempina vuosina.

Tehtyjen työtuntien kasvu on maltillisesti nollan ympärillä ennustevuosina. Näin työn tuottavuuden kasvu on lähellä arvonlisäyksen kasvua noin kahdessa prosentissa.

Investointiasteen arvioimme olevan edelleen hyvä, mutta kuitenkin hieman matalampi kuin viime vuonna. Toimintaylijäämä suhteessa tuotokseen nousee hieman.

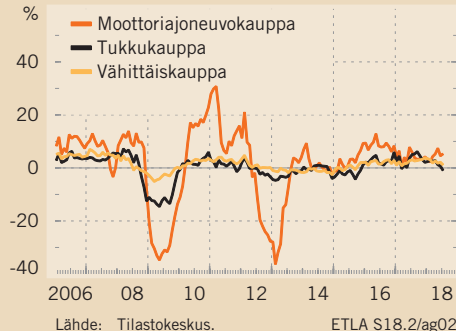
Tuotanto

Mrd. Vuoden 2010 hinnoin

Myynnin kehitys

Määrän muutos

VÄHITTÄISKAUPAN LIIKEVAIHDON MÄÄRÄN KASVU PYSÄHTYNYT

Vähittäiskaupan liikevaihdon määrän kehitys on hidastunut selvästi kuluven vuoden aikana. Heinä-syyskuussa kasvu oli enää 1,1 prosenttia vuoden takaisesta. Tammi-maaliskuussa kasvuvauhti oli vielä yli kolme prosenttia. Koko vuoden osalta oltiin reilun kahden prosentin kasvussa.

Vähittäiskaupan kausitasoitettun liikevaihdon määrä oli heinä-syyskuussa 0,5 prosenttia korkeampi kuin huhti-kesäkuussa. Kausitasoitettu kasvu on ollut kituliasta koko kuluven vuoden.

AUTOKAUPASSA KASVUA VIIME VUODESTA

Moottorijoneuvojen kaupassa, huollossa ja korjaustoimissa on mennyt tänä vuonna suh-

Keskeiset tunnusluvut

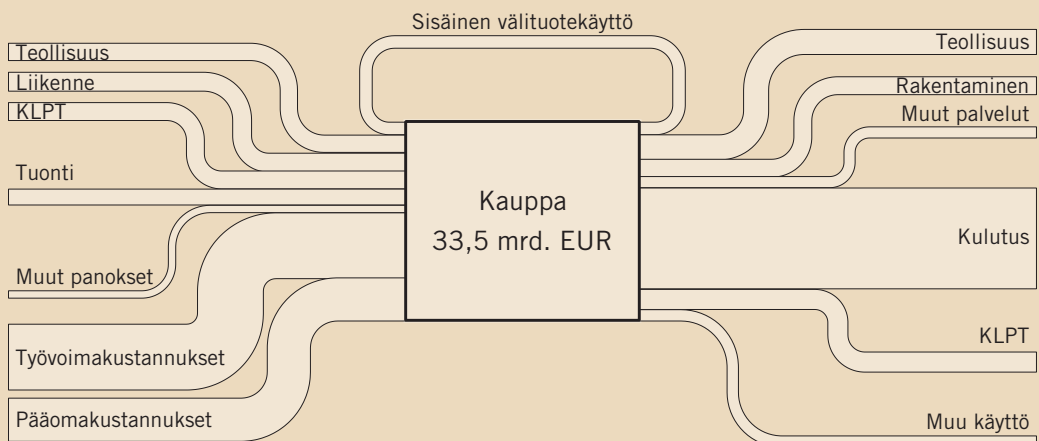
	% -muutos						Keskimäärin	
	2015	2016	2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	2013-17	2018-22 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	0,1	5,0	1,8	2,5	1,8	1,4	0,4	1,7
- Työpanos	-1,5	-1,1	-0,6	0,3	0,0	-0,5	-1,0	-0,3
- Työn tuottavuus	1,6	6,2	2,4	2,2	1,8	2,0	1,4	2,0
- Pääomavaltaituminen	0,1	0,4	0,4	0,0	0,2	0,4	0,3	0,3
- Kokonaistuottavuus	1,5	5,7	2,0	2,2	1,7	1,6	1,1	1,7

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

Kaupan hyödykevirrat vuonna 2017

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/a13j

teellisen hyvin. Kehitystä ovat tukeneet reaali-
sen ostovoiman kasvu ja autojen romutusraha.
Tammi-syyskuussa liikevaihdon määrä kasvoi 3,9
prosenttia vuoden takaisesta. Moottorijoneuvo-
jen vähittäiskaupassa sekä huolto- ja korjaustoi-
missa kehitys on ollut vielä parempaa, tukku-
kaupassa hitaampaa.

Henkilöautoja ensirekisteröitiin tammi-lokakuus-
sa melkein viisi prosenttia enemmän kuin vas-
taavana aikana vuosi sitten. Myyntiä sekoittivat
syksyn alussa uuden päästömittaustavan aihe-
uttamat muutokset ja epätietoisuus autojen ve-
rotuksesta. Moottoripyörien ensirekisteröintien
määrä on kasvanut yli kymmenen prosenttia vuo-
den takaisesta. Määrä on kuitenkin laskenut 73
prosenttia vuoden 2007 huipputasoltaan.

TUKKUKAUPAN KASVU HIDASTUNUT

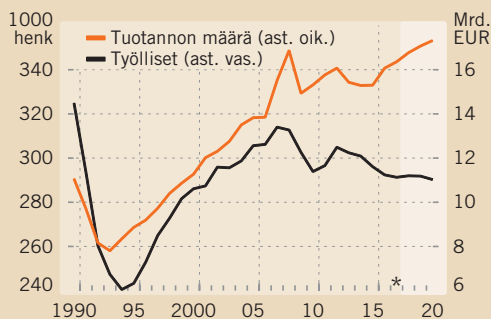
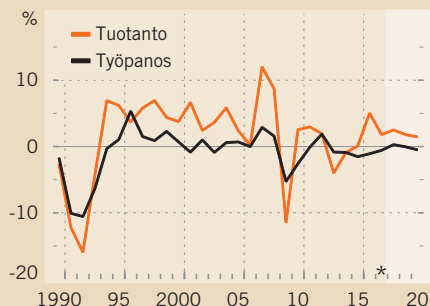
Tukkukaupan liikevaihdon määrä kasvoi tammi-
syyskuussa vain 0,7 prosenttia vuoden takais-
esta. Kausitasoitettu kehitys on ollut miinuksella
kuluvaan vuoden aikana.

Koko kaupan alan liikevaihdon määrä kasvoi
tammi-syyskuussa 1,5 prosenttia vuoden takai-
sesta. Tahti on siis kuitenkin hidastunut, ja kausi-
tasoitettu kehitys on tänä vuonna ollut heikkoa.

HINNAT NOUSSEET TUKKUKAUPASSA

Hintojen kehitys on tukenut kaupan arvon kas-
vua. Huhti-syyskuussa liikevaihdon arvon ja mää-
rän avulla laskettu hintaindeksi oli autokaupassa
viime vuoden tasolla, mutta nousi vähittäiskau-
passa 1,2 prosenttia, tukkukaupassa 5,1 pro-
senttia ja koko kaupan alalla 3,1 prosenttia
vuoden takaisesta.

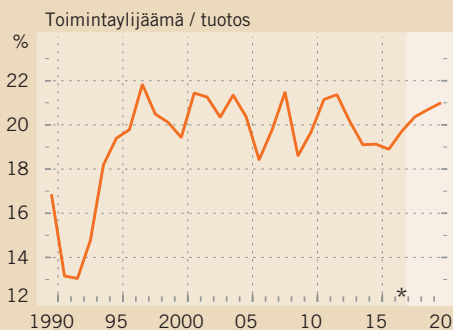
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ag03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ag04

KESTOKULUTUSTAVAROIDEN KYSYNNÄN KASVU HIDASTUU MUTTA ON EDELLEEN RIPEÄÄ

Syyskuussa julkistetun ennustemme mukaan yksityisen kulutuksen määrä kasvaa tänä vuonna tasan kaksi prosenttia ja ensi vuonna 1,8 prosenttia.

Kestävien kulutustavaroiden (mm. autot, huonekalut ja tietokoneet, joiden osuus kotitalouksien käypähintaisesta kulutuksesta on 8 %) kysynnän määrä kasvoi vuoden alkupuoliskolla 7,4 prosenttia vuoden takaisesta ja kausitasoitettuna 4,5 prosenttia viime vuoden jälkipuoliskolta. Hyvin kasvanut autokauppa vauhditti kasvua selvästi. Tahti kuitenkin hidastuu. Ennustemme mukaan kasvua kertyy kuluvana vuonna keskimäärin reilut kuusi prosenttia ja ensi vuonna reilut kolme prosenttia.

Puolikestävien kulutustavaroiden (mm. vaatteet, kirjat ja urheiluvälineet, osuus 8 %) kysynnän määrä kasvoi sekin vuoden alkupuoliskolla kovaa, 4,8 prosenttia vuoden takaisesta ja kausitasoitettuna 2,3 prosenttia viime vuoden jälkipuoliskolta. Näiden tuotteiden kysyntä on selvästi voimistunut vuosina 2017 ja 2018. Arvioimme kasvun hidastuvan kuluvaan vuoteen vajaasta neljästä prosentista ensi vuoden kolmeen prosenttiin.

Lyhytikäisten tavaroiden (mm. elintarvikkeet, lääkkeet ja polttoaineet, osuus 27 %) kysynnän määrä kasvaa kestäväkulutustavaroita hitaammin. Vuoden alkupuoliskolla kasvua kertyi 0,4 prosenttia vuoden takaisesta ja kausitasoitettuna 0,7 prosenttia viime vuoden jälkipuoliskolta. Kasvu on vajaassa puolessa prosentissa ennusteperiodilla.

NÄKYMÄT VAKAAT

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan myyntiäodotukset ovat positiiviset lähikuukausina, joskin ne ovat hieman alentuneet elokuusta. Suhdannenäkymien saldo painui lähes nolnaan, joten seuraavat puoli vuotta suhdanteet jatkuisivat nykyisellään. Henkilökuntaodotus on aavistuksen miinuksella.

Osakekurssit

2007/1=100, tuottoindeksit

Lähde: Bloomberg.

ETLA S18.2/ag05

Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan suhdanne on kypsymässä. Huoneenkäyttöaste ja ulkomaisten matkailijoiden määrä ovat kääntyneet pieneen laskuun. Kotimaisen ostovoiman kasvu tukee kuitenkin edelleen toimialan kehitystä. Näkymät ovat suhteellisen hyvät, mutta kuitenkin rauhoittumaan päin.

TOIMIALAN KASVU ON HYVÄÄ MUTTA HIDASTUMASSA

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan arvonlisäys kasvaa ennustemme mukaan tänä vuonna reilut 3,5 prosenttia, mikä on vähemmän kuin viime vuoden noin prosenttiyksikön korkeampi lukema. Kuluvakin vuosi on kuitenkin historiallisessa vertailussa oikein hyvä. Kasvu hidastuu noin 2,5 prosenttiin ensi vuonna.

Arvonlisäyksen hinta oli vuoden alkupuolella noin kahden prosentin kasvussa vuoden takaisesta. Arvonlisäyksen arvo nousi siten melkein neljän prosentin vauhtia.

Käypähintainen liikevaihto oli puolestaan kesälä noin viiden prosentin kasvussa vuoden takaisesta.

HUONEENKÄYTTÖASTE KÄÄNTYNUT LASKUUN

Huoneenkäyttöaste yli 20 vuodepaikan hotelleissa oli syyskuuhun päättyneellä 12 kuukauden ajanjaksolla keskimäärin 55,3 prosenttia. Se oli sama kuin vuotta aiemmin ja pitkällä aikavälillä se on noussut selvästi.

Huippu saavutettiin kuitenkin jo tämän vuoden huhtikuussa 56,2 prosentissa, minkä jälkeen

Liikevaihto

3 kk:n liukuva %-muutos, käyvin hinnoin

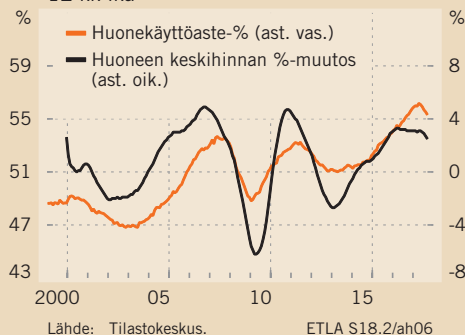
Tuotanto

Vuoden 2010 hinnoin

Hotellien kapasiteetti ja käyttö

12 kk Ika

käyttöaste on alentunut. Samaan aikaan kapasiteetin eli huoneiden määrä on kasvanut.

Hotellialan investoinnit ovat olleet viime vuosina kasvussa. Huoneiden lukumäärä oli heinä-syyskuussa 2,3 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Vuoteiden lukumäärän kasvu oli 2,8 prosenttia. Samaan aikaan huoneenkäyttöaste aleni 2,4 prosenttiyksikköä.

Yöpymisen keskihinta nousi heinä-syyskuussa 2,2 prosenttia vuoden takaisesta. Kuluva vuoden alussa hinnat nousivat jopa kuuden prosentin vauhtia.

YÖPYMISTEN MÄÄRÄN KASVU HIDASTUNUT – ULKOMAISTEN MATKAILIJOIDEN JOPA LASKENUT

Syyskuuhun loppuneella 12 kuukauden ajanjaksolla yöpymisten määrä kasvoi 2,5 prosenttia

Keskeiset tunnusluvut

		% -muutos					Keskimäärin	
	2015	2016	2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	2013–17	2018–22 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	1,3	1,2	4,6	3,7	2,5	1,8	-1,8	2,1
- Työpanos	1,8	2,5	1,5	4,9	1,1	0,0	1,1	2,0
- Työn tuottavuus	-0,4	-1,2	3,1	-1,1	1,4	1,8	-2,7	0,1
- Pääomavaltistuminen	-0,4	-0,4	-0,1	-1,0	0,1	0,5	-0,1	-0,3
- Kokonaistuottavuus	0,0	-0,9	3,2	-0,1	1,3	1,3	-2,6	0,4

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan hyödykevirrat vuonna 2017

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus

Kauppa

KLPT

Tuonti

Muut panokset

Työvoimakustannukset

Pääomakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Majoitus- ja
ravitsemis-
toiminta
8,2 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus

Kauppa

Muut palvelut

Kulutus

KLPT

Muu käyttö

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/a13k

Osakekurssi

2007/1=100, tuottoindeksit

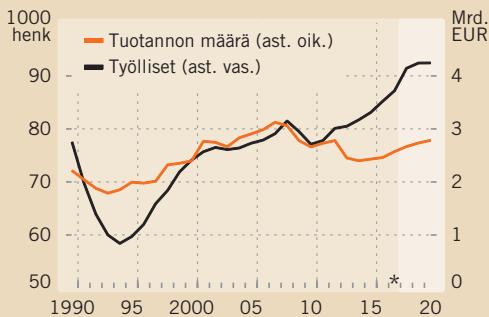
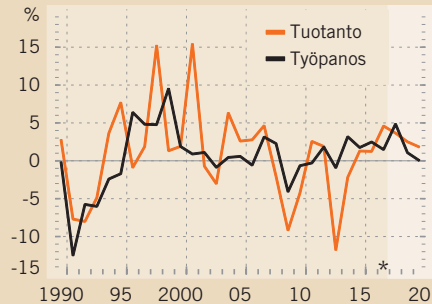

Lähde: Bloomberg.

ETLA S18.2/ah05

vuoden takaisesta, mutta tahti on tänä vuonna hidastunut selvästi. Parhaimmillaan se oli joulukuussa 2017 seitsemän prosentin kasvussa ulkomaisten matkailijoiden määrän kasvun myötä.

Huhti-syyskuussa kaikkien yöpymisten määrä vähenikin 0,3 prosenttia vuoden takaisesta. Kotimaisten matkailijoiden yöpymisten määrä kasvoi 1,1 prosenttia. Suomalaisten kotitalouksien kasvava ostovoima tukee edelleen toimialan kehitystä. Ulkomaisten matkailijoiden yöpymisten määrä sen sijaan väheni 3,4 prosenttia. Eniten tähän vaikutti ruotsalaisten, saksalaisten, brittien ja venäläisten matkailijoiden määrän väheneminen. Myös aasialaisten matkailijoiden määrä on vähentynyt.

Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ah03

Investoinnit ja kannattavuus

Investointiaste, käyvin hinnoin

Toimintaylijäämä / tuotos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ah04

PAINEITA INVESTOINTIEN KASVUN HIDASTUMISELLE

Uuden kapasiteetin tulo markkinoille sekä huoneenkäyttöasteen ja ulkomaisten matkailijoiden määrän kääntyminen laskuun ovat jatkuessaan omiaan hillitsemään uusia investointeja hotelliliiketoimintaan lähivuosina. Uutta kapasiteettia on kuitenkin valmistumassa lähiaikoina lisää.

MAAKUNTIEN VÄLILLÄ EROJA

Huoneenkäyttöaste on kääntynyt lievään laskuun myös Uudellamaalla. Syyskuuhun päättyneellä 12 kuukauden ajanjaksolla se oli 68,7 prosenttia. Kaikki muut maakunnat jäivät alle 60 prosentin. Vuoden takaiseen verrattuna 12 kuukauden liuku-kuva keskiarvo on noussut eniten Satakunnassa (+2,0 %), mutta sielläkin kehitys on taittunut laskuun kevään jälkeen. Suurin pudotus on Kymenlaaksossa.

Yöpymisen keskihinta on selvästi korkein Uudellamaalla, jonka jälkeen tulevat Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja Satakunta. Keskihinta on 12 kuukauden liukuvina keskiarvoina tarkasteltuna noussut koko maassa 2,8 prosenttia vuoden takaisesta. Selvästi ripeintä nousu on ollut Lappi (+12,6 %), jonka jälkeen tulevat Etelä-Karjala (+6,4 %), Satakunta (+4,8 %) ja Keski-Pohjanmaa (+4,2 %). Seitsemässä maakunnassa hinnat ovat alentuneet, eniten Kainuussa (-5,5 %) ja Päijät-Hämeessä (-5,1 %).

NÄKYMÄT SUHTEELLISEN VAKAAT

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan myyntiodotukset ovat edelleen lähikuukausina positiiviset. Suhdannenäkymät ovat heikentyneet viime vuodesta, mutta saldo on kuitenkin edelleen positiivinen ennakoiden suhdanteiden pientä vahvistumista.

Riittämätön kysyntä on rajoitteena. Ainakin joissain osissa maata on ilmeisesti ylikapasiteettia, vaikka kapasiteetin käyttöaste on keskimäärin noussut selvästi jo pitkään.

Kuljetus ja varastointi

Kuljetuksen ja varastoinnin toimiala kasvoi viime vuonna reipasta vauhtia muun muassa tavaraviennin voimakkaan kasvun ansiosta. Kun viennin kasvu on hidastunut – ja rakentaminenkin jäähtyy – arvioimme myös kuljetuksen ja varastoinnin toimialan tuotoksen kasvun hidastuvan vajaan kolmeen prosenttiin.

VIENNIN VETO ON TUKENUT KULJETUSTOIMINNAN KEHITYSTÄ

Kuljetuksen ja varastoinnin arvonlisäyksen kasvu oli viime vuonna 3,7 prosenttia, mikä oli nopeinta kasvua sitten vuoden 2011. Taustalla oli muun muassa tavaraviennin kasvun käynnistyminen ja vahva rakennustoiminnan kasvu. Tälle vuodelle ennustamme kasvun hidastuvan 2,7 prosenttiin, missä se olisi myös ensi vuonna.

Kuluvan vuoden alkupuoliskolla kuljetuksen ja varastoinnin arvonlisäys kasvoi Tilastokeskuksen ennakkolukujen mukaan 2,6 prosenttia vuoden takaisesta ja kausitasoitettuna 1,3 prosenttia viime vuoden jälkipuoliskolta.

Arvonlisäyksen hintaindeksi nousi vuoden alkupuoliskolla 1,1 prosenttia vuoden takaisesta. Käypähintainen arvonlisäys kasvoi siis yli 3,5 prosentin vauhtia. Vuosina 2012–2016 se oli vakaa.

Ennustemme mukaan työn tuottavuuden kasvu on tänä vuonna vajaan kahden prosentin kasvussa, kun tehtyjen työtuntien määrä kasvaa pitkältä aikaa. Ensi vuonna työtuntien määrä ei enää kasvaisi, mikä nostaisi työn tuottavuuden kasvun taas vajaan kolmeen prosenttiin.

TIELIIKENTEEN TAVARAMÄÄRÄ ON KASVANUT

Kotimaan tieliikenteessä ammattimaisesti kuljetettu tavaramäärä on kasvanut tänä vuonna selvästi viime vuodesta. Vuoden alkupuolella kasvua oli melkein kymmenen prosenttia vuoden takaisesta tavaramäärän painolla mitattuna. Maa-aineskuljetusten määrä kasvoi jopa 25 prosenttia, mutta muidenkin kuljetusten 3,5 prosenttia.

Kokonaiskuljetussuorite kasvoi sen sijaan vain 3,4 prosenttia. Kuljetussuorite kuvaa sitä kuljetustyön määrää, joka saadaan kuljetetun tavarat-

Tuotanto

Mrd. Vuoden 2010 hinnoin, neljännesvuosittain
EUR

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ai01

Liikevaihto

3 kk:n liukuva %-muutos, käyvin hinnoin

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ai02

määrän (tonnia) ja kuljetusmatkan pituuden (kilometriä) tulona.

Linja-autoja ensirekisteröitiin tammi-lokakuussa 0,7 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Pakettiautojen ensirekisteröinneissä oli sen sijaan kasvua melkein yksi prosentti ja kuorma-autoissa melkein 12 prosenttia vuoden takaisesta.

MERILIIKENTEEN MATKUSTAJAMÄÄRÄT VÄHENTYNEET

Ulkomaan meriliikenteessä on kuluva vuonna jääty viime vuoden alapuolelle. Tammi-elokuussa vähennystä kertyi 1,3 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajasta. Vironliikenne, joka on aavistuksen Ruotsinliikennettä merkittävämpää, väheni 2,1 prosenttia. Ruotsinliikenne väheni 1,8 prosenttia. Ulkomaisten risteilyalusten matkustajamäärissä oli kasvua melkein 11 prosenttia.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2015	2016	2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	2013–17	2018–22 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-1,6	0,5	3,7	2,7	2,7	1,9	-0,3	2,1
- Työpanos	-1,3	-1,2	-0,1	0,9	-0,1	-0,5	-1,2	-0,1
- Työn tuottavuus	-0,3	1,7	3,8	1,8	2,8	2,5	0,9	2,2
- Pääomavaltistuminen	0,1	0,9	0,0	0,0	0,3	0,6	0,3	0,3
- Kokonaistuottavuus	-0,4	0,8	3,8	1,7	2,5	1,9	0,6	1,8

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

Kuljetuksen ja varastoinnin hyödykevirrat vuonna 2017

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/a13I

Ulkomaan tavaraliikenteessä on sen sijaan ollut selvää kasvua. Tammi-lokakuussa määrät (tonnia) kasvoivat 6,5 prosenttia vuoden takaisesta. Tuonnissa kasvu oli noin prosenttiyksikön tätä suurempaa ja viennissä vastaavasti prosenttiyksikön hitaampaa. Tuonnista 45 prosenttia ja viennistä 22 prosenttia tapahtui suomalaisilla aluksilla.

LENTOLIIKENNE VAHVASSA KASVUSSA, MUTTA TAHTI HIDASTUNEE

Matkustajien lukumäärä lentoliikenteessä kasvoi tammi-syyskuussa 11 prosenttia vuoden takaisesta. Ulkomaanliikenne kasvoi hieman tätä nopeammin, sillä kotimaan liikenne kasvoi vajaat 9 prosenttia. Matkustajia oli näiden yhdeksän kuukauden aikana yhteensä 18,7 miljoonaa, joista 4,3 miljoonaa oli kotimaan liikenteessä. Lento-

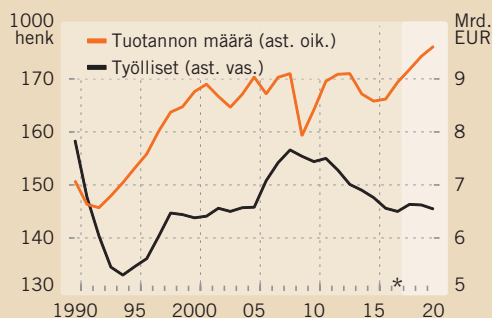
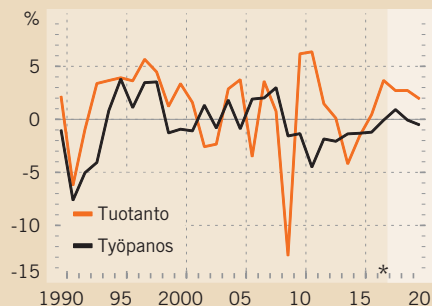
rahdin määrä (tonnia) kasvoi 1,8 prosenttia vuoden takaisesta. Kasvu tuli ulkomaanliikenteestä.

Ulkomaisten matkailijoiden määrä on kuitenkin alkanut vähetä. Vaikka lentoliikenteeseen vaikuttaa muukin matkustaminen, voidaan matkustusmäärien kasvun siten odottaa hidastuvan myös lentoliikenteessä. Tähän suuntaan vaikuttaa muun muassa maailmantalouden kasvuvauhdin hidastuminen.

NÄKYMÄT SUHTEELLISEN VAKAAT

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan lähikuukausien myyntitodotus on hieman vahvistunut elokuusta. Suhdanäkymien saldo näyttää kuitenkin hieman hidastuvaan suuntaan.

Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ai03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ai04

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

Rahoitus- ja vakuutusalan arvonlisäyksen kehitys on hidasta ja volatiilia. Asuntolainojen kannan kasvu on hidastunut, ja uusien lainojen osalta pankkien marginaalien aleneminen on pysähtynyt. Odotukset korkojen noususta ovat voimistuneet. Arvioimme EKP:n nostavan keskuspankkikorkoaan ensi vuoden syksyn lopulla. Nopeaa korkojen nousu tuskin kuitenkaan on.

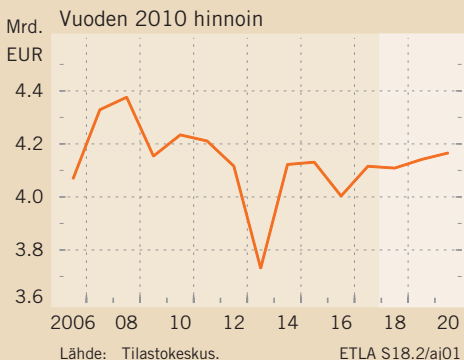
TOIMIALAN ARVONLISÄYKSEN KASVU PIENTÄ

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan arvonlisäyksen kasvu jää ennustemme mukaan kuluvaan vuonna nollan pintaan, ehkä hieman sen alapuolelle. Ensi vuodelle ennustamme hieman positiivista kasvua. Nordean pääkonttorin muutto Suomeen ei suuremmin vaikuta näihin lukuihin.

Rahoitus- ja vakuutustoiminnassa volatiilit sijoitustuotot vaikuttavat arvonlisäyksen kehitykseen ja tekevät sen ennustamisesta haasteellista.

Kuluvan vuoden alkupuoliskolla toimialan arvonlisäys väheni Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan melkein seitsemän prosenttia vuoden takaisesta. Kausitasoitettuna se väheni melkein neljä prosenttia viime vuoden jälkipuoliskolta.

Tuotanto

Eräitä tuotantoindikaattoreita

Helsingin pörssin vaihto

Tehtyjen työtuntien määrä vähenee ennusteen mukaan tänä vuonna vajaan prosentin viime vuodesta. Ensi vuonna oltaisiin kuluvaan vuoden tasolla. Näin työn tuottavuuden kasvu olisi ennustevuosina positiivinen ja korkeintaan yhden prosentin vuodessa.

PÖRSSIN VAIHTO KÄÄNTYNYT LASKUUN

Helsingin pörssin vaihto oli tammi-syyskuussa melkein neljä prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Tahti on kuitenkin tämän vuoden aikana hidastunut ja kääntynyt kesän myötä laskuun. HEX-yleisindeksi oli lokakuussa vajaat neljä prosenttia vuoden takaista matalammalla tasolla.

Keskeiset tunnusluvut

	2015	2016	% -muutos		2019 ^E	2020 ^E	Keskimäärin	
			2017*	2018 ^E			2013–17	2018–22 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	0,2	-3,1	2,8	-0,3	1,1	0,6	0,2	0,4
- Työpanos	0,9	1,1	-1,0	-0,8	0,1	-0,5	-0,6	-0,5
- Työn tuottavuus	-0,6	-4,2	3,8	0,5	1,0	1,1	0,9	1,0
- Pääomavaltaituminen	-1,3	-0,5	1,1	2,2	1,7	1,8	-0,2	1,9
- Kokonaistuottavuus	0,7	-3,7	2,7	-1,6	-0,7	-0,7	1,1	-0,9

Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan hyödykevirrat vuonna 2017

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus
Liikenne
KLPT
Muut panokset
Pääomakustannukset
Työvoimakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Rahoitus- ja
vakuutus-
toiminta
11,7 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus
Kauppa
KLPT
Rahoituspalvelut
Kulutus
Muu käyttö

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/a13m

ASUNTOLAINOJEN KANNAN KASVU HIDASTUNUT

Asuntolainojen kanta oli syyskuun lopussa 1,8 prosenttia suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Kasvun tahti on hieman hidastunut, ja tämä vauhti oli hitainta sitten kevään 2015. Kulutus- ja muiden luottojen kanta on vastaavasti noussut 3,5 prosenttia. Niiden kanta alkoi kasvaa asuntolainakantaa nopeammin vuonna 2014.

Kokonaisuutena ottaen kotitalouksilla on lainavelkaa vajaat 129 prosenttia niiden käytettävissä olevista tuloista. Kasvua vuoden takaisesta on 1,5 prosenttiyksikköä. Nousuvauhti on hieman hidastunut.

UUSIEN ASUNTOLAINOJEN MARGINAALIEN LASKU PYSÄHTYNYT

Rahalaitosten uusien asuntolainojen laskennallisen keskimarginaalin aleneminen on Suomen

Pankin tilastojen mukaan päättynyt. Se oli kesäsyyskuussa vakaasti 0,85 prosenttiyksikköä.

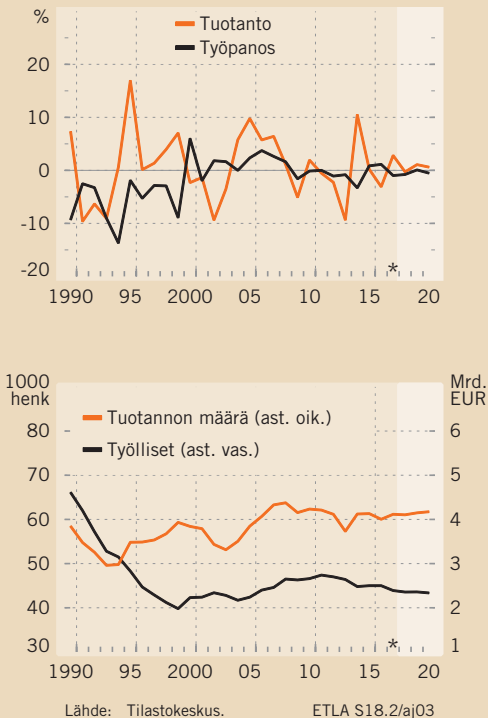
EURIBORIT EDELLEEN MIINUKSELLA, MUTTA LOIVASSA NOUSUSSA

Marraskuun alussa 12 kuukauden euribor oli -0,148 prosenttia. Se oli alimmillaan -0,194 prosenttia joulun alla 2017, joten pientä nousua on kuluvana vuonna nähty. Arvioimme EKP:n alkavan nostaa ohjauskorkoaan ensi vuoden syksyn lopulla.

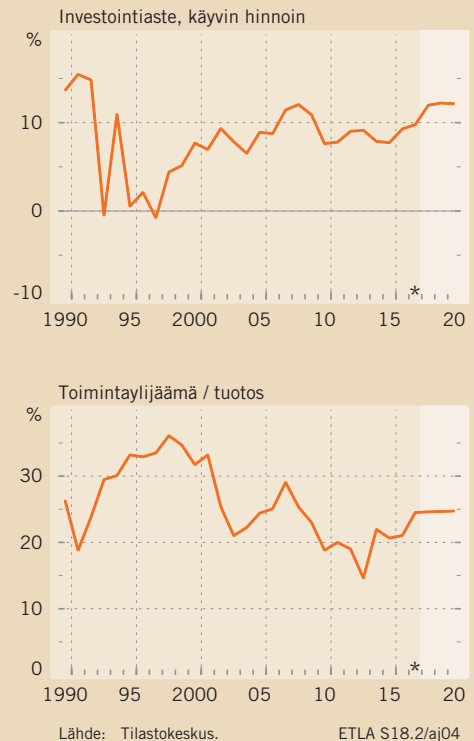
KOKONAISINFLAATIO ON TAVOITTEESSA...

EKP:n pääasiallinen politiikkatavoite on hintavakaus siten, että kuluttajahintainflaatio on lähellä mutta alle kahdessa prosentissa keskipitkällä aikavälillä. Euroalueen inflaatio oli lokakuussa 2,2 prosenttia.

Tuotanto ja työllisyys

Investoinnit ja kannattavuus

... MUTTA POHJAINFLAATIO VIELÄ KAUKANA SIITÄ

EKP kuitenkin pitää silmällä eri pohjahintaindeksejä. Kun inflaatiosta poistetaan suhdanneherkät energian ja prosessoimattomien elintarvikkeiden hinnat, inflaatio oli edelleen vain 1,3 prosenttia. Viimeisen vuoden aikana kokonaisinflaatio on noussut nimenomaan energian hintojen vuoksi, mutta hieman myös palvelujen hintojen nousun seurauksena.

EKP VAROO LIIAN NOPEITA LIIKKEITÄ

Euroopan keskuspankki on lopettamassa arvopaperiostonsa markkinoilta tämän vuoden lopussa. EKP:n tase on nyt noin 40 prosenttia suhteessa euroalueen bruttokansantuotteeseen. EKP on kuitenkin ilmoittanut olevansa edelleen valmis tekemään tarvittavia toimenpiteitä hintavakauden saavuttamiseksi.

Nostettuaan aiemmin keskuspankkikorkoaan jälkikäteen arvioituna liian nopeasti EKP on nyt todennäköisesti hyvin varovainen tässä suhteessa.

On kuitenkin vaara, että kun suhdannenäkymä on jo nyt heikkenemässä, euroalueella mennään seuraavaan taantumaan (lähes) nollakorkotilassa, jolloin täytyy taas turvautua poikkeuksellisiin toimenpiteisiin rahamarkkinoilla.

SUHDANNENÄKYMÄT VAKAAT

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suidanbarometrin mukaan toimialan myyntiodotukset ovat hieman heikentyneet elokuusta. Samoin suhdannenäkymien saldo seuraaville kuudelle kuukaudelle on heikentynyt hieman miinukselle. Kasvun esteitä on vain vähän.

Osakekurssit

2007/1=100, tuottoindeksit

Lähde: Bloomberg.

ETLA S18.2/aj05

Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta pl. asuntojen omistus

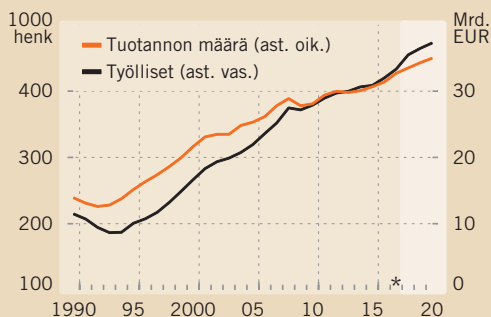
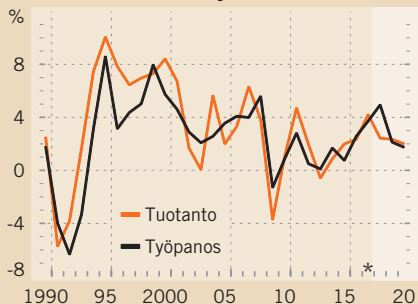
Liike-elämää palveleviin toimialoihin luetaan tässä katsauksessa informaatio- ja viestintäpalvelut (toimi-
alakoodi J), kiinteistöala, pl. asuntojen omistus (L), ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M)
sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N). Suurimmat alatoimialat käypähintaisella tuotoksen arvolla mi-
tattuna ovat tietojenkäsittelypalvelut (14,4 % JLMN-kokonaisuudesta), asuntojen vuokraus (8,5 %) ja
muu kiinteistötoiminta (7,9 %), liikkeenjohdon palvelut (7,2 %), tekniset palvelut (7,2 %), muut tukipal-
velut (6,6 %) sekä televiestintä (4,9 %).

Arvioimme kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan tuotoksen määrän kasvun hidastuvan ennustevuosina. Kasvu on keskimäärin kaksi prosenttia vuodessa, kiinteistöalalla hieman muita vähemmän. Tuottavuuskasvu on hidasta.

ARVONLISÄYKSEN KASVU HIDASTUU TÄNÄ VUONNA

Ennusteemme mukaan koko kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan arvonlisäys kasvaa tänä vuonna 2,3 prosenttia. Tämä on selvästi hitaampi vauhti kuin viime vuonna, jolloin kasvua

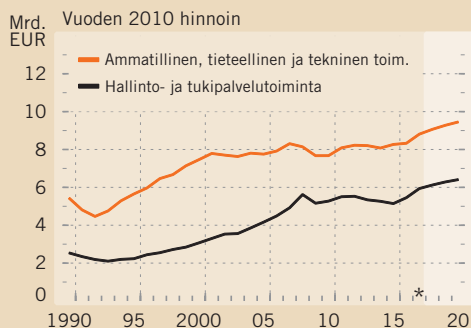
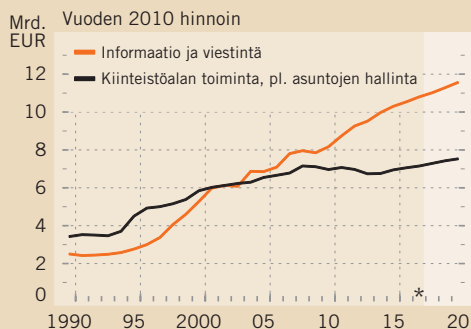
**Tuotanto ja työllisyys
(toimialat JLMN yhteenlaskettuina)**

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ak03

Tuotanto

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ak06

kertyi 3,5 prosenttia. Ensi vuonna kasvu on kulu-
van vuoden tasolla, mutta hidastuu hieman alle
kahteen prosenttiin vuonna 2020.

Vuoden 2018 alkupuoliskolla kehitys oli neljän-
nesvuositilastojen perusteella hyvin erilaista eri
toimialoilla. Informaatio- ja viestintäpalveluissa
arvonlisäys väheni puolikkaalla prosentilla vuo-

den takaisesta mutta kasvoi kausitasoitettuna 1,5
prosenttia viime vuoden jälkipuoliskolta.

Tasaisesti kasvavalla kiinteistöalalla vastaavat lu-
vut olivat kaksi prosenttia vuoden takaisesta ja
yksi prosentti viime vuoden lopulta. Toimialoilla M
ja N yhteenlaskettuna kasvua kertyi 4,8 prosent-
tia vuoden takaisesta mutta vain 1,2 prosenttia
viime vuoden jälkipuoliskolta.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2015	2016	2017*	2018 ^E	2019 ^E	2020 ^E	2013–17	2018–22 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	2,0	2,3	4,2	2,4	2,3	2,0	1,8	2,1
- Työpanos	0,8	2,6	3,7	4,9	2,1	1,7	1,8	2,4
- Työn tuottavuus	1,2	-0,2	0,5	-2,4	0,2	0,3	0,0	-0,3
- Pääomavaltuistuminen	0,3	-0,5	-1,0	-1,8	-0,5	-0,3	-0,1	-0,6
- Kokonaistuottavuus	0,9	0,3	1,5	-0,7	0,7	0,5	0,1	0,3

Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan hyödykevirrat vuonna 2017

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus
Rakentaminen
Kauppa
Muut panokset
Pääomakustannukset
Työvoimakustannukset

Sisäinen välituotekäyttö

Kiinteistö- ja
liike-elämää
palveleva toiminta
65,4 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus
Kauppa
Investoinnit
Kulutus
Muu käyttö

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/a13n

TUOTTAVUUSKASVU ON HIDASTA

Tuottavuuden kehitys on näillä palvelutoimialoil- la keskimäärin suhteellisen heikkoa. Viimeisen viiden vuoden aikana tuottavuus on keskimäärin alentunut 0,4 prosenttia vuodessa.

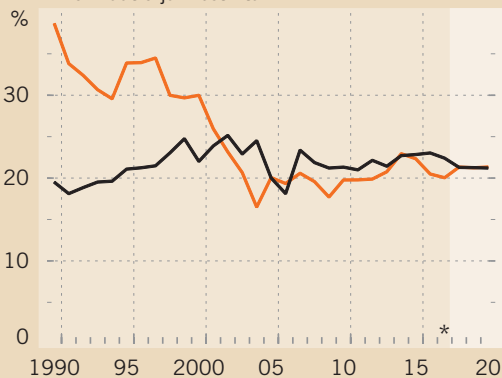
Viime aikoina tuottavuuden kasvu on ollut vielä heikompaa, sillä se painui vuositason -0,7 prosenttiin. Tämä johtui tuottavuuskehityksestä informaatio- ja viestintäpalveluissa sekä kiinteis- tölalla. Edellisen tuottavuuskasvu viimeisen

vuoden ajalla oli -4,2 prosenttia ja jälkimmäisen -2,2 prosenttia. Toimialoilla M ja N oli kuitenkin kasvua yli kolme prosenttia.

Tuottavuuskehitys heiluu voimakkaasti suhdan- teiden mukana. Pidemmällä – viiden vuoden ajanjaksolla – informaatio ja viestintä pääsee työn tuottavuudessa yli yhden prosentin vuosikasvuun ja ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta nollaan, mutta kiinteistöala sekä hallinto- ja tuki- palvelutoiminta jäävät miinukselle.

Investoinnit ja kannattavuus

Informaatio ja viestintä

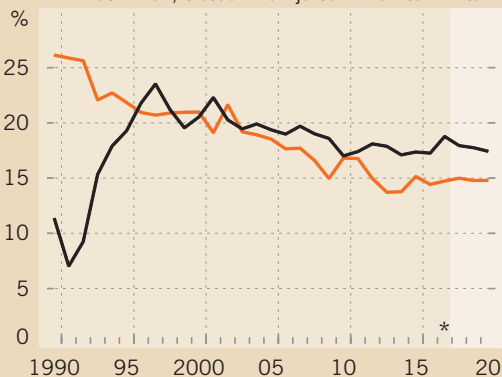
— Investointiaste, käyvin hinnoin

Kiinteistöalan toiminta, pl. asuntojen hallinta

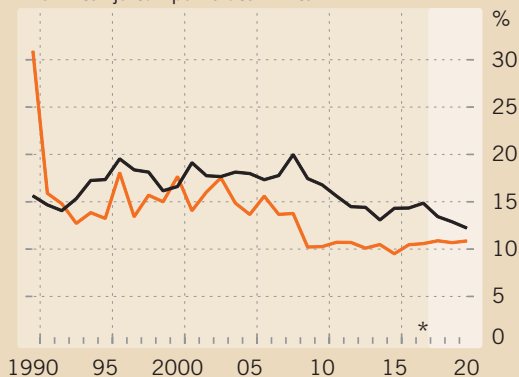

— Toimintaylijäämä / tuotos

Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta

Hallinto- ja tukipalvelutoiminta

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ak04

Liikevaihto

3 kk:n liukuva %-muutos, käyvin hinnoin

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S18.2/ak02

Osakekurssit

2007/1=100, tuottoindeksit

Lähde: Bloomberg.

ETLA S18.2/ak05

TUOTANNON MÄÄRÄ JA TYÖLLISYYS KASVANEET

Koska tuotannon määrä on kuitenkin kasvanut hyvää vauhtia, heikon tuottavuuskehityksen parina on myös hyvä työllisyyskehitys. Vuoden alkupuoliskolla kausitasoitettu työllisyys nousi informaatio- ja viestintäpalveluissa yhden prosentin viime vuoden jälkipuoliskolta, kiinteistöalalla 2,4 prosenttia sekä M- ja N-toimialoilla yhteensä 2,0 prosenttia.

TYÖLLISYYDEN KASVU KUITENKIN HIDASTUU

Ennustemme mukaan työn tuottavuuden kasvu koko JLMN-toimialaryhmässä palaa positiiviseksi, noin 0,2 prosenttiin vuodessa vuosina 2019–2020. Tämä on seurausta edelleen suhteellisen hyvästä arvonlisäyksen kasvusta ja työllisyyden kasvun hidastumisesta.

VIESTINTÄPALVELUISSA SUHDANNENÄKYMÄT MYÖNTEISET

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan tieto- ja viestintäpalveluissa suhdannenäkymät ja lähikuukausien myynti-odotukset ovat vahvistuneet elokuusta. Suurin kasvun este on ammattityövoiman puute, mutta henkilökunnan määrän arvioidaan kuitenkin kasvavan.

Kiinteistöpalveluissa näkymät ovat heikentyneet viime kuukausina vakaiksi, kun ne aiemmin vahvistuivat. Henkilökuntaodotus lähikuukausille on hieman positiivinen, mutta ammattityövoiman puute on merkittävä.

Miten Etlan Suhdanne ja Toimialakatsaus tehdään?

Etlan tekemä Suomen makrotalouden ennuste julkaistaan kahdesti vuodessa maaliskuun ja syyskuun loppupuolella. Ennuste on pitkälti kysyntälähtöinen ja sen tekemisessä on tukena Etlan makromalli.

Kysyntä kanavoituu tuotannoksi eri toimialoilla kansantalouden panostuotusmallin mukaisesti ja käytettävissä olevien tuotantotekijöiden määrien asettamissa rajoissa. Makroennusteen pohjalta tehdään sen kanssa sopusoinnussa oleva Toimialakatsaus.

Tässä selosteessa kerrotaan lyhyesti ennusteen rakentumisesta.

VIENTI JA TUONTI

Suomen kilpailukyky, kansainvälinen taloustilanne, yksittäisten vientimarkkinoiden kehitys ja toimialojen vientitilaukset selittävät Suomen viennin kehitystä. Kansainvälisen ennusteen tekemisessä käytetään apuna brittiläistä NiGEM-maailmantalouden mallia.

Tuonti määräytyy viennin sekä kotimaisen kulutuksen ja investointien perusteella.

Viennin ja tuonnin kehitykseen liittyy paljon erityistekijöitä, kuten suuret yksittäiset toimitukset, tuotantoseisokit jne. Nämä tekijät otetaan huomioon mm. yrityksiltä saatavan tiedon pohjalta.

YKSITYINEN KULUTUS

Yksityistä kokonaiskulutusta ennustetaan mallilla, jossa pääasiallisina selittäjinä ovat kotitalouksien reaalisena ostovoimaa vaikuttavat tekijät sekä säästämisasteen kehitys.

Yksityinen kulutus hajotetaan tavaroiden ja palvelujen kysynnäksi suhteellisen pieniin osiin käyttäen apuna muun muassa logit-malleja. Tässä

yhteydessä käytetään kuluttajahintainflaatioennusteen antamaan tietoa suhteellisten hintojen kehityksestä. Näin saadaan ennusteet kestävien kulutustavaroiden, puolikestävien tavaroiden, lyhytikäisten tavaroiden ja palvelujen kysynnän kasvulle.

JULKINEN KULUTUS JA INVESTOINNIT

Julkistalouden ja julkisen kulutuksen kehitys määräytyy verotuloennusteen sekä julkisen sektorin tekemien menopäätösten ja Etlassa tehtyjen meno-oletusten pohjalta. Julkisen talouden tasapaino ja velkaantuminen arvioidaan Etlan julkisen talouden laskentakehikon avulla.

Etlassa tehdään myös ennuste Suomen julkisen sektorin rakenteellisen rahoitusjäämän kehityksestä käyttäen Euroopan komission laskentatapaa.

Investoinnit perustuvat rakennusalan näkymiin, yritysten investointitarpeisiin ja julkisen sektorin investointipäätöksiin. Suuret investointihankkeet kartoitetaan erikseen yrityksiltä saatavan tiedon pohjalta.

RAJOITTEITA

Kysynnän, tuotannon ja investointien rajoitteina ovat muun muassa kansainvälisen kysynnän, kotimaisten tuotantokustannusten ja kotitalouksien ostovoiman kehitys, käytettävissä olevien tuotantopanosten määrä sekä työ-, hyödyke-, asunto-ym. markkinoiden toimintakyky.

VAIHTOEHTOISET SKENAARIOT

Kunkin ennusteen yhteydessä pyritään tekemään vaihtoehtoiset, sekä ennustettua paremmat että sitä huonommat kehitysurat. Arvioita laadittaessa käytetään hyväksi mm. kansainvälisen talouden NiGEM-mallia, Etlan omaa makrotaloudellista mallia sekä julkisen talouden laskentakehikoita.

PANOSTUOTOSMALLISTA TOIMIALAKATSAUKSEEN

Viennin, yksityisen kulutuksen, julkisen kulutuksen ja investointien kasvu sekä varastokontribuution muutos kanavoituvat panos-tuotosmallin avulla tuotannon kasvuksi Suomessa eri toimialoilla.

Panostuotosmallissa eri toimialojen tuotosta käytetään eri suhteissa joko välituotteina muilla toimialoilla tai lopputuotekäytössä kulutuksessa ja investoinneissa.

Panostuotosmallilla saadaan Etlan tekemän kansantalouden makroennusteen kanssa sopusoinnussa oleva ennuste tuotoksen ja arvonlisäyksen kehitykselle 35 eri toimialalla. Nämä ovat TOL 2008 -toimialaluokittelussa kaikki kirjaintason toimialat sekä kaikki tehdasteollisuuden ja kaupan alan 2-numerotoimialat. Tämän tiedon pohjalta tehdään Etlan Toimialakatsaus, joka julkaistaan Suhdanteen jälkeen.

TYÖPANOS

Käytämme toimialakohtaisia ekonometrisia malleja toimialan työpanosnäkökymien (tehtyjen työtuntien) määrän ennustamiseen. Tärkeimpinä selittävinä muuttujina ovat panostuotosmallin antama tuotoksen määrän kasvu sekä työtunnin kustannuskehitys. Nämä ennusteet raportoidaan Etlan Toimialakatsauksessa.

TUOTTAVUUS JA KANNATTAVUUS

Tuotoksen ja työpanoksen avulla lasketaan kehitys toimialan työn tuottavuudessa. Kokonais-tuottavuuden laskemiseen käytetään lisäksi bruttopääomakannan kehitystä, joka lasketaan toimialoittain investointien ja poistojen avulla.

Toimialan keskimääräistä kannattavuutta ja sen kehitystä mitataan bruttotoimintaylijäämällä, joka on suhteutettu toimialan tuotokseen.